

לאומי | דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2024

הדוח על הסיכונים נמצא באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il < אודות < מידע
כספי < גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים, ובאתר מגנ"א של רשות ניירות ערך
בכתובת: www.magna.isa.gov.il

תוכן העניינים

עמוד	
	חלק 1 מידע כללי
4	דוח על הסיכונים
4	מטרה ועקרון הגילוי
5	מידע צופה פני עתיד
6	תחולת היישום
6	
7	חלק 2 יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול הסיכונים ונכסי סיכון משוקללים
7	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)
9	גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים (OVA)
10	מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו
16	הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר
19	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OVI)
20	מידע נוסף על נכסי סיכון משוקללים
22	חלק 3 הרכב ההון
22	הרכב ההון הפיקוחי (CC1)
24	מידע נוסף על הון והלימות הון
30	חלק 4 יחס המינוף
30	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)
31	יחס המינוף (LR2)
32	חלק 5 סיכון אשראי
32	מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)
36	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CRI)
36	שינויים במלאי החובות בסיווג לא צובר (CR2)
36	גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי (CRB)
39	סיכון אשראי לפי ענפי משק
43	חשיפות אשראי לפי יתרת תקופה לפירעון
44	חשיפות למדינות זרות
47	שיטות להפחתת סיכון אשראי (CRC)
48	שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)
49	השימוש בדירוגי אשראי חיצוניים בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי (CRD)
50	הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי (CR4)
51	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)
52	מידע נוסף על סיכון אשראי
59	חלק 5א סיכון אשראי של צד נגדי
59	סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)
60	ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
61	הקצאת הון בגין התאמת שערך לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)
62	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון (CCR3)
63	הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) (CCR5)
64	חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)
64	חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8)
65	חלק 6 סיכון שוק
65	סיכון שוק (MRA)
69	סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MRI)
70	חלק 6א סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר
70	מטרות ויעדים בניהול סיכון ריבית בתיק הבנקאי
72	מידע כמותי על סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר

¹ למידע בנוגע לראשי התיבות בשמות הגילויים ראו מקרא בסוף הדוח.

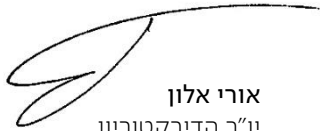
עמוד	
76	מידע נוסף על סיכון ריבית
80	חלק 6 סיכון מניות
81	חלק 7 סיכון הנזילות וסיכון המימון
83	יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LIQ1)
84	גילויים נוספים בגין יחס כיסוי נזילות (LIQA)
85	יחס מימון יציב נטו - טבלת גילויים עיקריים (LIQ2)
87	מידע נוסף על סיכון נזילות וסיכון מימון
90	חלק 8 סיכון תפעולי
92	חלק 9 סיכון אקלים וסביבה
94	חלק 10 סיכונים אחרים
94	סיכון רגולציה
94	סיכון ציות
95	סיכון משפטי
96	סיכון מוניטין
97	סיכון אסטרטגי
97	סיכון מודל
98	סיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct)
98	סיכון מאקרו כלכלי
99	חלק 11 תגמול
99	גילוי איכותי במסגרת לוח (REMA)
104	תגמול שהוענק במהלך שנת הדיווח (REM1)
105	תשלומים מיוחדים (REM2)
106	תגמול נדחה (REM3)
106	מידע נוסף על תגמול
107	תוספת א' קשרים בין הדוחות הכספיים ובין חשיפות פיקוחיות
107	הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי לפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (LI1)
109	הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי (CC2)
111	המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזנויות בדוחות הכספיים (LI2)
112	תוספת ב' איגוח
112	חשיפות איגוח (SECA)
113	חשיפות איגוח בתיק הבנקאי (SEC1)
114	חשיפות איגוח בתיק למסחר (SEC2)
115	חשיפות איגוח בתיק הבנקאי ודרישות ההון הקשורות אליהן - תאגיד בנקאי הפועל כיזם או כמממן (SEC3)
115	חשיפות איגוח בתיק הבנקאי ודרישות ההון הקשורות אליהן - תאגיד בנקאי הפועל כמשקיע (SEC4)
116	מקרא

חלק 1 - מידע כללי

דוח על הסיכונים

אנו מתכבדים להגיש דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2024 (להלן: "דוח על הסיכונים") של בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "הבנק"). הדוח על הסיכונים ערוך בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו בדבר דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של ועדת באזל, כפי שאומצו במסגרת הוראות הדיווח של בנק ישראל, ומידע נוסף על סיכונים.

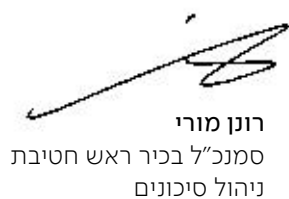
דוח זה מהווה מידע משלים ונלווה לדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק ולדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2024 ויש לקרוא אותו יחד עם המידע המוצג בהם.

אורי אלון
יו"ר הדירקטוריון

חנן פרידמן
מנכ"ל

רון מורי
סמנכ"ל בכיר ראש חטיבת
ניהול סיכונים

3 במרס 2025

מטרה ועקרונות הגילוי

הדוח נועד לאפשר לקוראי הדוחות של הבנק להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי יישום מסגרת העבודה של ועדת באזל, ההון, חשיפות הסיכון ותהליכי הערכת הסיכון.

המידע בדוח זה כולל:

- דרישות גילוי שפורסמו על ידי ועדת באזל (דרישות נדבך 3).
 - דרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי הוועדה ליציבות פיננסית (FSB) באמצעות צוות משימה לשיפור הגילוי (EDTF).
 - דרישות גילוי נוספות בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל והנחיותיו (מידע נוסף).
- הדוח נערך בהתאם לדרישות הפיקוח על הבנקים בנוגע לגילוי לפי הוראות נדבך 3 של ועדת באזל ומידע נוסף על סיכונים, כפי שמעודכנות מעת לעת, ובהתאם לעקרונות המפורטים להלן:
- לגבי נתונים כמותיים שנכללו בגילויים קודמים במסגרת דרישות הגילוי של נדבך 3 או במסגרת דרישות גילוי נוספות כאמור לעיל, הוצגו נתונים השוואתיים לתקופה המקבילה בשנת הדיווח הקודמת כנדרש בהוראות.
 - המידע מבוסס בחלקו על מידע פיננסי שמוצג בדוחות הכספיים של הבנק אשר משמש בסיס לחישוב של יחסים רגולטוריים בהתאמות הנדרשות ובחלקו על הערכות פנימיות ומודלים פנימיים. לאור זאת, חלק מהמידע הינו בגדר אומדן לא מבוקר ו/או מייצג מידע שהינו בגדר מידע צופה פני עתיד.
 - המידע האיכותי בנוגע לחשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם מפורט ברובו במסגרת דוח זה. מידע רלוונטי נוסף ניתן למצוא בפרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2024 (להלן: "דוח הדירקטוריון וההנהלה").
- בנוסף, הבנק אימץ פרקטיקות גילוי מובילות בעולם כפי שנקבעו על ידי ה-TCFD בתחום האקלים. למידע נוסף בנושא סיכונים אקלים וסביבה יש לעיין בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2024.

מידע צופה פני עתיד

דוח על הסיכונים כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים כגון "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע", "אומדן", "תרחיש", "עשוי", "יכול", "יהיה", "אופטימי", "פסימי" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח על הסיכונים נסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות, למצב הגיאופוליטי והביטחוני בארץ ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות שאמנם תחזיות אלה תתממשה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי ודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

תחולת היישום

א. הקבוצה מפוקחת על בסיס מאוחד על ידי הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל. איחוד החברות המאוחדות ורישום השווי המאזני של החברות הכלולות הינו בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו. הוראות אלו מאמצות בעיקרן את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב (US GAAP). ליום 31 בדצמבר 2024 לא קיימים הבדלים בין בסיס האיחוד לפי כללי החשבונאות ובסיס האיחוד הפיקוחי למטרות הלימות הון. כנדרש בהוראות בנק ישראל, הנתונים המוצגים במסגרת דרישות הגילוי הפיקוחיות בהתאם להוראות ועדת באזל שנכללו בדוח זה מוצגים על בסיס מאוחד בלבד ומבוססים על המידע הפיננסי המוצג בדוחות הכספיים, בהתאמות המתחייבות מיישום הוראות ועדת באזל (כגון: הניכויים מההון, מכשירי חוב הכשירים להיכלל בהון הרגולטורי, טיפול מיוחד בהשפעה חשבונאית בגין תכנית התייעלות על הון הבנק וחישוב מותאם בגין התחייבויות אקטואריות מיוחדות).

ב. נכון ליום 31 בדצמבר 2024, פעילות הבנק באמצעות שלוחות חו"ל, הינה בבריטניה בלבד.

חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול הסיכונים ונכסי סיכון משוקללים יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

	ה	ד	ג	ב	א	
	31 בדצמבר 2023	31 במרס 2024	30 ביוני 2024	30 בספטמבר 2024	31 בדצמבר 2024	על בסיס מאוחד, ליום:
הון זמין (במיליוני ש"ח)						
1	53,892	56,427	58,151	59,703	61,255	הון עצמי רובד 1 ^{(א)(ד)}
א1	53,876	56,420	58,151	59,703	61,255	הון עצמי רובד 1, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
2	53,892	56,427	58,151	59,703	61,255	הון רובד 1 ^(א)
א2	53,876	56,420	58,151	59,703	61,255	הון רובד 1, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
3	68,033	70,725	72,676	73,069	74,627	הון כולל ^{(א)(ד)}
א3	68,017	70,718	72,676	73,069	74,627	הון כולל, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
נכסי סיכון משוקללים (במיליוני ש"ח)						
4	462,176	470,873	483,092	494,649	503,279	סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA) ^{(א)(ד)}
יחסי הלימות הון, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (באחוזים)						
5	11.66%	11.98%	12.04%	12.07%	12.17%	יחס הון עצמי רובד 1 ^{(א)(ד)}
א5	11.61%	11.96%	12.04%	12.07%	12.17%	יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
6	11.66%	11.98%	12.04%	12.07%	12.17%	יחס הון רובד 1 ^(א)
א6	11.61%	11.96%	12.04%	12.07%	12.17%	יחס הון רובד 1, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
7	14.72%	15.02%	15.04%	14.77%	14.83%	יחס הון כולל ^(א)
א7	14.72%	15.02%	15.04%	14.77%	14.83%	יחס הון כולל, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות
11א	10.22%	10.23%	10.23%	10.23%	10.24%	יחס הון עצמי רובד 1 הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(א)
12א	1.44%	1.75%	1.81%	1.84%	1.93%	יחס הון עצמי רובד 2 זמין, מעבר לנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(א)
יחס המינוף, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים^(א)						
13	810,014	842,693	831,575	851,607	882,958	סך החשיפות (במיליוני ש"ח)
14	6.65%	6.70%	6.99%	7.01%	6.94%	יחס המינוף (באחוזים)
א14	6.65%	6.70%	6.99%	7.01%	6.94%	יחס המינוף, לפני השפעת התאמות בגין תכניות התייעלות (באחוזים)
יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים^(א)						
15	166,472	206,891	198,014	171,640	185,804	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (במיליוני ש"ח)
16	134,420	155,675	152,378	138,027	151,567	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים, נטו (במיליוני ש"ח)
17	124%	133%	130%	124%	123%	יחס כיסוי נזילות (באחוזים)
יחס מימון יציב נטו, לפי הוראות הפיקוח על הבנקים^(א)						
18	416,747	422,444	428,318	430,109	442,344	סך הכל מימון יציב זמין
19	353,357	355,858	362,178	373,043	375,011	סך הכל מימון יציב נדרש
20	118%	119%	118%	115%	118%	יחס מימון יציב נטו (באחוזים)

ראו הערות בעמוד הבא.

הערות:

- (א) נתונים אלה, עד ליום 31 במרס 2024, כוללים התאמות בגין תוכניות התייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים אשר פחתו בהדרגה. ביום 30 ביוני 2024 ההתאמות בגין תוכניות התייעלות הופחתו במלואן.
- (ב) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש ליום 31 בדצמבר 2024 הינם 10.24%-13.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רובד 1 התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. לפירוט נוסף על הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה ראו פרק ג' ג'ישת התאגיד הבנקאי להערכת הלימות ההון להלן.
- (ג) להרחבה בנושא יחס המינוף ראו חלק 4 בהמשך הדוח.
- (ד) יחס כיסוי הנזילות של הבנק חושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות במהלך הרבעון המדווח. להרחבה בנושא יחס כיסוי נזילות ראו חלק 7 בהמשך הדוח.
- (ה) להרחבה בנושא יחס מימון יציב נטו ראו חלק 7 בהמשך הדוח.
- (ו) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024.
- (ז) ביום 5 בספטמבר 2022 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור הפיקוח על הבנקים, לשנות את אופן מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי ההון הפיקוחי. על פי שיטת המדידה החדשה, בכל רבעון הבנק יחשב את השינוי בהתחייבות לפנסיה כתוצאה משינויים בריבית ההיוון בניכוי השינוי בשווי הנכסים שיועדו מראש לגידור התחייבויות אלו. השינוי בהתחייבות לפנסיה נטו, לאחר השפעת המס, ייפרס באופן לינארי על פני ארבעה רבעונים, החל מהרבעון עבורו בוצע החישוב. יישום השיטה החדשה נכנס לתוקף ביום 1 ביולי 2022 ויהיה בתוקף עד המוקדם מבין השניים: א) דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2029 (כולל) או ב) מועד הדוח הכספי בו הממוצע לאורך ארבעה רבעונים האחרונים של סכום ההתחייבויות הפנסיוניות יהיה נמוך מסך של 10 מיליארד ש"ח, צמוד למדד (מהמדד הידוע ביום 1 ביולי 2022 ועד למדד הידוע בתאריך הדוח הכספי הרלוונטי).

לפרטים נוספים בדבר מדדים אלה לרבות גילוי כמותי מפורט ראו בהמשך דוח זה.

גישת התאגיד הבנקאי לניהול סיכונים (OVA)

הפעילות העסקית של הבנק כרוכה בניהול סיכונים פיננסיים ושאנים פיננסיים. הסיכונים הפיננסיים המרכזיים אותם מנהל הבנק הינם: סיכוני אשראי שהינם אינטגרליים בעיסוק הליבה של הבנק וכן סיכוני שוק ונזילות. לצד ניהול הסיכונים הפיננסיים, פעילות הבנק כרוכה בסיכונים שאינם פיננסיים אשר ניהולם הינו תנאי הכרחי לעמידה במטרות השוטפות ובמטרות ארוכות הטווח של הקבוצה. בין סיכונים אלה נכללים סיכונים תפעוליים, לרבות סיכונים טכנולוגיים, סיכון סייבר, סיכון רגולציה, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי, סיכון מודלים, סיכון אקלים, סיכון הבנקאות ההוגנת (conduct) וסיכון מאקרו כלכלי.

אסטרטגיית ניהול הסיכונים בלאומי הינה שמירה על יציבות הקבוצה ותמיכה בהשגת היעדים העסקיים. מטרות אלו מושגות תוך עמידה בתיאבון הסיכון שהוגדר, במדיניות ובמגבלות הנגזרות מהם, אשר יוצרים גבולות גזרה לפעילות העסקית. מסגרת ניהול הסיכונים כוללת מנגנונים לזיהוי סיכונים ואמידתם, הגדרת מבנה ארגוני ותחומי אחריות לניהולם לרבות מנגנוני בקרה ודיווח נאותים.

בבנק מתבצעת פעילות מתמדת לשדרוג תשתית ניהול הסיכונים וניתוח תמונת הסיכון, דבר המאפשר קבלת החלטות באופן מושכל.

מסגרת העבודה המשמשת לצורך אמידת הסיכונים וניהולם וכבסיס לקבלת החלטות כוללת:

- א. תיאבון הסיכון, אשר מתווה את גבולות הגזרה לפעילות העסקית, הן בשגרה והן תחת תרחיש קיצון, ואשר מגדיר בין היתר את המדיניות ואת מגבלות הסיכון לכל סוג סיכון, בהלימה ליעדים האסטרטגיים של הקבוצה.
- ב. תהליכי עבודה מוגדרים לניתוח וניהול הסיכון ברמת העסקה הבודדת, בהתאם לפרמטרים שונים שמבדלים סוגי עסקאות שונים, וברמת התיק הכולל.
- ג. דוחות תקופתיים להערכת הסיכון תוך התייחסות לשינויים בסביבה בה פועל הבנק והערכת השלכות של תרחישים ברמות חומרה שונות.
- ד. הגדרת תכניות פעולה להתמודדות מול הסיכונים והפחתתם.

השיטות ונהלי העבודה בתחום ניהול הסיכונים נבחנים ומתעדכנים באופן שוטף, תוך התחשבות בשינויים החלים בסביבה העסקית ובדרישות בנק ישראל וגורמי רגולציה נוספים.

הערכת הסיכונים ברמה הכוללת של הקבוצה וברמת הפעילות והעסקה הבודדת מבוססת על מספר מתודולוגיות, חלקן מבוסס על הערכות מומחים בכל תחום פעילות וחלקן האחר על מודלים סטטיסטיים מסוגים שונים. השינויים בסביבת הסיכון בארץ ובעולם והשינויים בתפיסת הסיכון מחייבים את הבנק לבחון מעת לעת צורך בעדכון הערכותיו והמתודולוגיות שבהן הוא משתמש, תוך אתגור הדברים, שמבוצע על ידי גורמים פנימיים ולעתים תוך הסתייעות במומחים חיצוניים.

מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו

מבנה הממשל התאגידי לניהול הסיכונים בבנק, תהליכים ופונקציות מפתח

ניהול הסיכונים בלאומי מבוסס על שלושה "קווי הגנה" כפי שנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310 – "ניהול סיכונים".

1. קו הגנה ראשון – הנהלות קווי העסקים, יחידות התמך ולאומי טכנולוגיות, נושאות באחריות מלאה לניהול הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותם וליישום סביבת בקרה נאותה על פעילותם באמצעות תהליכי זיהוי, מדידה, ניטור, בקרה הפחתה ודיווח.

2. קו הגנה שני – החטיבה לניהול סיכונים, שהינה פונקציה בלתי תלויה האחראית לתכנון ולפיתוח של מסגרת העבודה הכוללת לניהול סיכונים בבנק. תחומי האחריות המרכזיים של החטיבה לניהול סיכונים עומדים בהגדרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 310, לרבות אחריות על ניהול הסיכונים ברמת הקבוצה והבנק, יצירת תמונה כוללת ועדכנית של הסיכון לצורך קבלת החלטות, הובלה בכתיבת מדיניות הסיכונים של לאומי בכל הסיכונים המרכזיים, סיוע לדירקטוריון בגיבוש תיאבון הסיכון של הבנק והובלת תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP).

קו ההגנה השני כולל פונקציות נוספות, כגון: היועצת המשפטית הראשית של הבנק האחראית על ניהול הסיכונים המשפטיים והחשבונאית הראשית אשר באחריותה הדיווח הכספי וה-SOX.

3. קו הגנה שלישי – הביקורת הפנימית כפופה ישירות לדירקטוריון. באחריות הביקורת הפנימית ביצוע ביקורת בלתי תלויה ואובייקטיבית תוך אתגור של הבקורות, התהליכים והמערכות הממוכנות בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת לרוב בדיעבד, על קו ההגנה הראשון והשני תוך וידוא יישום הוראות חוק והנחיות של ההנהלה והדירקטוריון.

דירקטוריון הבנק אחראי, בין השאר, על התוויית אסטרטגיית הסיכון הכוללת לרבות תיאבון הסיכון, פיקוח על מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, אישור המבנה הארגוני, אישור מדיניות ניהול סיכונים עבור כל אחד מהסיכונים המהותיים, פיקוח ואתגור של רמות הסיכון אליהם נחשפים הקבוצה והבנק תוך וידוא הלימה לתיאבון הסיכון וציות להוראות חוק ורגולציה.

מנהל הסיכונים הראשי, אשר הינו חבר הנהלת הבנק וראש החטיבה לניהול סיכונים, אחראי להובלת ניהול הסיכונים העיקריים בקבוצה ובבנק.

בכפוף למנהל הסיכונים הראשי מכהנים ראשי מערכים וראשי אגפים לניהול הסיכונים השונים, שניהולם כקו שני הינו באחריות החטיבה לניהול סיכונים, ובהם סיכוני אשראי, סיכוני שוק, סיכוני ציות, סיכונים תפעוליים, סיכונים טכנולוגיים, סיכוני סייבר וסיכוני מודלים.

הבנק פועל ליישום מסגרת ניהול סיכונים קבוצתית, הכוללת עקרונות בתחום הממשל התאגידי ובקרה, ככל שאינם סותרים את הוראות החוק והרגולציה המקומית. בחברות הבנות העיקריות בארץ ובשלוחה בבריטניה מונה מנהל סיכונים ראשי אשר כפוף ניהולית למנכ"ל חברת הבת ובכפיפות מקצועית עקיפה (Dotted Line) למנהל הסיכונים הראשי של הקבוצה.

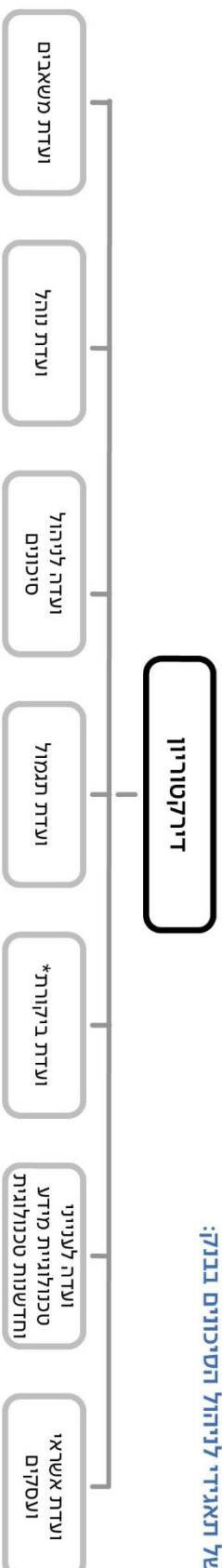
השליטה והבקרה על ניהול הסיכונים מתבצעות על ידי ועדות לניהול הסיכונים. הוועדות השונות דנות בהיבטים של חשיפות הסיכון השונות, התוויית מסמכי מדיניות, בחינת פרופיל הסיכון מתודולוגיות ומודלים למדידת החשיפה וכן קובעות מגבלות פנימיות ותהליכי בקרה בהתאם לתנאי השוק ולתיאבון הסיכון של הבנק. להלן פירוט הוועדות:

- ועדת ניהול סיכונים של הדירקטוריון
- ועדת הביקורת של הדירקטוריון
- ועדת אשראי ועסקים של הדירקטוריון
- ועדה לענייני טכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית
- ועדת ניהול סיכונים עליונה בראשות המנכ"ל
- ועדות ניהול סיכונים לפי נושאים שונים בראשות ראש חטיבת ניהול סיכונים ובהשתתפות הגורמים העסקיים:
 - ועדה עליונה לניהול סיכוני אשראי
 - ועדה עליונה לניהול סיכוני שוק
 - ועדה עליונה לניהול סיכונים תפעוליים
 - ועדה עליונה לניהול סיכונים בשלוחת הבנק בבריטניה
 - ועדה עליונה לניהול סיכוני מודלים

- ועדת סיכון תשואה כולל
- ועדה עליונה לניהול סיכוני מוצר חדש
- ועדת ניהול סיכוני ציות עליונה בראשות קצין הציות הראשי
- ועדה לניהול בנקאות חוצת גבולות ושירותי מסחר בניירות ערך זרים בראשות קצין הציות הראשי
- ועדת גילוי בדבר יעילות הבקורות והנהלים לגבי הגילוי בדוחות הכספיים ובדבר שינוי בבקרה הפנימית על דיווח כספי - SOX בראשות המנכ"ל הראשי בה חברים כל חברי ההנהלה.

ניהול הסיכונים בחברות הבנות מבוצע בהתאם לעקרונות שנקבעו ברמת הקבוצה כאשר מסמכי המדיניות של חברות הבנות נמצאים בהלימה למדיניות הקבוצתית תוך שהם משקפים שינויים רלוונטיים ככל שנדרש. בכל אחד מתחומי הסיכון נקבע תיאבון הסיכון, מגבלות וסמכויות, וכן קיימות מערכות בקרה ודוחות ניהוליים תקופתיים הבודקים את המגבלות מול המצב בפועל ומבוצע פיקוח על ידי הדיריקטוריון של כל חברת בת.

תחשול תאגיד לניהול הסיכונים בונל:

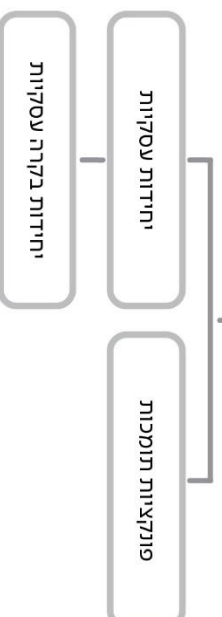
* משמשת גם ועדה לבחינת הדוחות הכספיים

הנהלה

קו הגנה ראשון - בכפיפות למנכ"ל

חברו ההנהלה

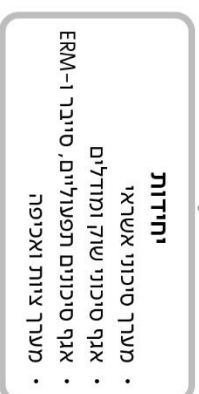

קו הגנה שני - בכפיפות למנכ"ל

חשבונאית ראשית

יועצת משפטית ראשית

מנהל סיכונים ראשו CRD

קו הגנה שלישו - בכפיפות לדירקטוריון

ביקורת פנים

תרבות ניהול הסיכונים והטמעתה

בקבוצת לאומי קיימת תרבות ארגונית המבוססת על ניהול סיכונים איתן המהווה מפתח לניהול סיכונים אפקטיבי. החטיבה לניהול סיכונים מעורבת ומלווה תהליכים מרכזיים של הקבוצה על מנת לוודא שתהליכי ניהול הסיכונים מוטמעים כחלק מהעשייה העסקית. כמו כן, הבנק דוגל בקיום הדרכות שוטפות, הן לצורך חיזוק המקצועיות של העוסקים בניהול הסיכון בקבוצה והן לצורך הטמעת תרבות ניהול הסיכונים ועקרונות ניהול הסיכון בקווי העסקים השונים.

העקרונות המרכזיים בתרבות הסיכון אשר מנחים את הבנק הם:

- ממשל תאגידי הכולל שלושה קווי ההגנה (קווי העסקים, ניהול סיכונים בלתי תלוי והביקורת הפנימית).
- תיאבון הסיכון של הקבוצה והמדיניות לניהול הסיכונים השונים מאושרים על ידי הדירקטוריון. בנוסף, מתקיימים תהליכים רוחביים, כגון: ה-ICAAP (תהליך הערכת נאותות הלימות ההון), תרחישי קיצון ושילוב ניהול סיכונים בתכנית העבודה של הבנק. הפעילות העסקית וניהול הסיכונים והבקורות מאורגנים באופן אפקטיבי לצורך מזעור ניגודי עניינים בקרב העובדים והיחידות הארגוניות. הרמה המקצועית של העובדים הולמת את מורכבות תפקידם והסיכון המנוהל על ידם.
- ניהול סיכונים דיפרנציאלי בראייה כוללת – ניהול כלל הסיכונים המהותיים והממשק ביניהם, תוך הבאה בחשבון של מידת החפיפה בין הסיכונים.
- קיום מבנה ארגוני וסמכויות מוגדרים התומכים ומחזקים את הבנת האחריות והסמכות של הגורמים האחראיים על ניהול הסיכונים.
- תרבות ניהול הסיכונים בבנק מעודדת תקשורת פתוחה שיתוף מידע והתייעצות לרוחב ולאורך הארגון, המהווה נדבך נוסף המסייע בתהליך קבלת החלטות.
- בבנק קיימים כלים לזיהוי והערכה סיכונים תוך הסדרת אמצעי פיקוח, בקרה ודיווח.
- קיום תהליך אישור מוצר חדש – הוגדרה מדיניות לאישור מוצרים חדשים, שינויים משמעותיים במוצרים או בפעילויות קיימות וכניסה לשווקים חדשים. תהליך האישור כולל בחינה של הסיכונים הגלומים במוצר החדש והשפעתם על פרופיל הסיכון.
- הבנק מקדם ומטמיע תרבות של הוגנות עסקית תוך התחשבות בצרכי הלקוח.
- הבנק רואה בניהול סיכונים אקלים וסביבה כחלק אינטגרלי מפעילותו העסקית ומסגרת כוללת לניהול הסיכונים. כך שלתפיסתו תרבות ניהול הסיכונים של הבנק תתייחס לניהול סיכונים אלה כחלק בלתי נפרד מניהול הסיכונים המרכזיים של הבנק.
- הפעילות בבנק מנוהלת על פי עקרונות הקוד האתי אשר מבטאים את ערכי הליבה של הבנק.

תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process)

תהליך הערכת נאותות הלימות ההון (ICAAP) משמש לצורך בחינת היקף ההון הדרוש לתמיכה בסיכונים השונים שהקבוצה חשופה אליהם, הן במצב עסקים רגיל והן תחת תרחישי קיצון, על מנת לוודא שהון הקבוצה בפועל עולה על דרישות ההון האמורות בכל זמן. במסגרת התהליך נבחנו תיאבון הסיכון וסיבולת הסיכון ונערך תהליך מקיף של מיפוי והערכת הסיכונים אליהם הקבוצה חשופה.

מביצוע התהליך עולה כי לבנק יש הון ונזילות הולמים להתמודדות עם כלל הסיכונים שזוהו, הן במצב עסקים רגיל והן בהתממשות תרחישי קיצון חמורים.

תוצרי התהליך מרוכזים במסמך ה-ICAAP שמוגש לפיקוח על הבנקים מדי שנה.

תיאבון הסיכון

תיאבון הסיכון של הקבוצה מתווה את גבולות הגזרה לפעילות העסקית, הן בשגרה והן תחת תרחישי קיצון. תיאבון הסיכון מותאם לאסטרטגיה של לאומי ולגבולות המיקוד העסקי שבהם בחר להתמקד בפועל ובראייה צופה פני עתיד. תיאבון הסיכון מתייחס לאופן ההתנהלות של לאומי בזיהוי, מדידה, בקרה, ניהול והפחתה של הסיכונים, כאשר להתנהלות זו השפעה ישירה על פרופיל הסיכון השיורי של הקבוצה. מגבלות תיאבון הסיכון נבחנות מידי שנה במסגרות היעודיות השונות ומאפשרות בראייה כוללת על ידי הדירקטוריון במסגרת תהליך ה-ICAAP.

הצהרת תיאבון הסיכון של הקבוצה דנה בהיקף וסוגי הסיכון המצרפי שהבנק מעוניין לשאת על מנת להשיג את היעדים העסקיים שלו. לצורך כך, נקבעו מדדים בתחומים שונים, הן כמותיים והן איכותיים, המבוססים על הנחות צופות פני עתיד. מסמך תיאבון הסיכון מהווה נקודת ייחוס למסמכי המדיניות הספציפיים לכל סוג סיכון אשר בהם מפורטות מגבלות סיכון נוספות והנחיות לניהול הסיכון.

שימוש במבחני קיצון במסגרת ניהול הסיכונים

ביצוע מבחן קיצון אחיד הינו סטנדרט בין-לאומי מקובל ונדרש בהתאם להמלצות ועדת באזל, ותורם להבנת מוקדי הסיכון להם חשופה המערכת הבנקאית ובנק בודד. תהליך זה מחזק את השקיפות במערכת הבנקאית, מאפשר לבחון את עמידותם של התאגידים הבנקאיים במצב של התפתחות תנאי שוק שליליים ולהשוות ביניהם. התהליך תומך בשיפור המתודולוגיות והבנת גורמי הסיכון בתאגידים הבנקאיים ובפיקוח על הבנקים.

החל משנת 2012 הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל עורך מבחן קיצון מאקרו כלכלי למערכת הבנקאית המבוסס על תרחיש אחיד. במסגרת זו אומד הבנק את תוצאות המבחן באמצעות מגוון של מודלים ומתודולוגיות המתבססות גם על "הערכות מומחה" סובייקטיביות.

במהלך הרבעון השני של שנת 2024 הוערכו בבנק השפעות התרחיש האחד לשנת 2023, כפי שהוגדר על ידי בנק ישראל, שהינו תרחיש מלחמה אזורי.

הפיקוח על הבנקים משלב את תוצאות מבחן הקיצון האחד כרכיב משלים בתהליכי ההערכה הפיקוחיים (SREP), לרבות התייחסות כמותית ואיכותית. במקביל נדרשים התאגידים הבנקאיים לשלב את מבחן הקיצון האחד בתהליך פנימי להערכת נאותות הלימות ההון בבנקים (ICAAP).

בנוסף, בקבוצת לאומי קיים סט של מבחני קיצון פנימיים המתעדכן באופן שוטף, במטרה לבחון מוקדי סיכון עיקריים לאור ההתפתחויות השונות בסביבה בה פועל הבנק.

השפעת מבחני הקיצון החמורים ביותר נבחנת גם לגבי תכנון ההון של הקבוצה במטרה לבדוק שהקבוצה עומדת בכל המגבלות הרגולטוריות והפנימיות שנקבעו בקשר להתממשות התרחישים.

פרופיל הסיכון - הגדרת חומרת גורמי הסיכון

פרופיל הסיכון של לאומי נבחן רבעוני במסגרת דוח החשיפות המדווח לדירקטוריון אחת לרבעון. בחינת פרופיל הסיכון מתבצעת, בין השאר, באמצעות מתודולוגיה לסיווג רמת החומרה של החשיפות לסיכונים השונים. המתודולוגיה מבוססת על כימות השפעת התממשות תרחישים שונים על הון הקבוצה, קרי על יציבותה, וכוללת גם "הערכות מומחה" מקרב הגורמים הרלוונטיים בבנק.

ברבעון הרביעי לשנת 2024 הוחלט להקטין את רמת החומרה של הסיכון המערכתי מקומי מ"גבוהה" ל-"בינונית-גבוהה" על רקע התאוששות הצמיחה ברבעון השלישי לשנת 2024, הצפי להאצה בצמיחה בשנת 2025 ולנוכח השיפור שחל במדדי הסיכון מבוססי השוק של ישראל.

השיפור במדדי הסיכון של השוק בישראל בא לידי ביטוי בצמצום פערי התשואות השונים של אג"ח ממשלתיות מרמות השיא (לדוגמא ישראל-ארה"ב במט"ח); פרמיית ה-CDS של ישראל; התחזקות מחדשת של השקל; התחזקות יחסית של שוק המניות של ישראל לעומת שווקים אחרים.

למידע נוסף ראו פרק החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2024.

מלחמת "חרבות ברזל"

החל מ-7 באוקטובר 2023, מדינת ישראל נמצאת במלחמה שנכפתה עליה - מלחמת "חרבות ברזל". המלחמה הובילה לשיבושים ניכרים בפעילות הכלכלית, אשר התבטאו בירידה ניכרת בתוצר ברבעון הרביעי של 2023. שנת 2024 התאפיינה בחזרה לפעילות בצל המלחמה, ובהתאוששות חלקית והדרגתית מהשפעות המלחמה. בין תחומי הפעילות העיקריים שנפגעו באופן משמעותי מהמלחמה ופעילותם טרם חזרה לרמתה טרום המלחמה, ניתן לציון את ענפי תיירות החוץ, בנייה וחקלאות.

לפירוט השינויים בענף הבנייה ראו פרק סיכונים בענפי הבינוי והנדל"ן בהמשך הדוח.

שנת 2024 הסתכמה בקצב צמיחה נמוך משמעותית מזה שהוערך ערב המלחמה, כאשר התחזית לשנת 2025 והלאה תלויה בהתפתחויות הביטחוניות. ככל שתישמרנה הפסקות האש בגבול הצפון ובגבול עזה, הדבר צפוי לסייע בהאצת תהליך ההתאוששות של המשק, ובקיטון הסיכונים הקשורים בסנטימנט של השווקים כלפי ישראל.

על רקע המלחמה והשלכותיה המיידיות וארוכות הטווח על הפעילות הכלכלית במשק ועל המצב הפיסקאלי של ישראל, דירוג האשראי של ישראל הופחת, וכך גם אופק הדירוג עודכן כלפי מטה לשלילי בכל חברות הדירוג המובילות. השיפור שחל בסביבת הסיכון של המשק עשוי לבוא לידי ביטוי בדירוג ובאופק הדירוג של ישראל בהמשך הדרך. ביום 21 בינואר 2025 פרסמו סוכנויות הדירוג Moody's ו-Fitch דוחות בעלי מסר חיובי, לפיו הסיכון מפני הרעה נוספת בדירוג האשראי של ישראל נבלם, ועתה, כתלות בהמשך היציבות, הכיוון עשוי להיות חיובי.

דירוג האשראי של מדינת ישראל נכון ליום אישור הדוח

עדכון אחרון	אופק הדירוג	דירוג אשראי	סוכנות דירוג
1 באוקטובר 2024 הפחתת דירוג תוך שמירה על אופק שלילי	שלילי	A	S&P
27 בספטמבר 2024 הפחתת דירוג ב-2 דרגות תוך שמירה על אופק שלילי	שלילי	Baa1	Moody's
12 באוגוסט 2024 הפחתת דירוג תוך שמירה על אופק שלילי	שלילי	A	Fitch

לירידה בדירוג האשראי של מדינת ישראל ב-notch אחד, על ידי חברת הדירוג Fitch ו/או על ידי חברת הדירוג S&P - לא צפויה השפעה ישירה על יחסי הלימות ההון של הבנק.

לפרטים אודות השפעה אפשרית של הורדת דירוג מדינת ישראל על יחסי הלימות ההון של הבנק ראו פרק מידע נוסף על הון והלימות ההון.

למידע נוסף ראו פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2024.

לאומי, בהיותו מפעל חיוני לשעת חירום, נערך לשמור על רציפות פעילותו בכל עת ולהתמודד עם אירועים חיצוניים ו/או פנימיים, שהתרחשותם עלולה לגרום שיבושים תפעוליים משמעותיים בפעילות העסקית של הבנק.

על רקע המלחמה פרסם בנק ישראל הוראות ודגשים פיקוחיים למערכת הבנקאית.

למידע מפורט והרחבה של כלל הפרסומים הרלוונטיים של בנק ישראל ראו פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 31 בדצמבר 2024.

בהיבט סיכון האשראי, עדין קיים חוסר וודאות, אם כי בעוצמה נמוכה יותר, ביחס להשפעות המלחמה ולכן לא ניתן לאמוד במדויק את עוצמת הפגיעה הפוטנציאלית בתיק האשראי של הבנק אשר תלויה, בין היתר, בהתפתחויות כאמור לעיל.

השלכות פוטנציאליות אלה, כמו גם התייחסות לענפים החשופים להשפעות המלחמה, מקבלות ביטוי בחישוב ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי.

למידע נוסף ראו פרק סיכון אשראי.

בהיבט סיכון השוק, המלחמה והאתגרים הנלווים לה יצרו חוסר וודאות בשווקים הפיננסיים והתנודתיות בהם עשויה להימשך, אם כי במידה מופחתת.

הערכות הבנק בדבר השפעות המלחמה על חומרתם של כלל גורמי הסיכון, רווחיות עתידית של הבנק, יחסי ההון והנזילות אינן וודאיות ועשויות להשתנות בהתאם להתפתחויות הביטחוניות והשלכותיהן על הכלכלה וכן על עסקי הבנק.

ליחסי כיסוי הנזילות של הבנק, ויחסי ההון של הבנק ראו פרק סיכון הנזילות ופרק ההון והלימות ההון.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראו פרק מידע צופה פני עתיד.

השקעה במניות Valley

החל מיום 1 באפריל 2022 החזיק הבנק בכ-14.2% מהון המניות של Valley National Bancorp ("Valley") והוא אינו בעל שליטה.

הבנק מטפל בהשקעתו ב-Valley בשיטת השווי המאזני ומסווג את ההשקעה ב-Valley כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה שונה משקל חדש.

ביום 8 בנובמבר 2024, Valley ביצעה הנפקת הון מניות רגילות בהיקף של כ-450 מיליון דולר. בעקבות ההנפקה ירד שיעור ההחזקה של הבנק במניות Valley לשיעור של 13.05%. לירידה בשיעור ההחזקה ב-Valley אין השפעה מהותית על תוצאות הבנק לשנת 2024.

ברבעון השני של שנת 2024, הכיר הבנק בירידת ערך בגין ההשקעה ב-Valley בסך של כ-0.6 מיליארד ש"ח, לאחר השפעת המס. ירידת הערך בוצעה לאור ירידות במחיר מניית Valley החל מתחילת שנת 2024, הבנק בחן את הצורך בהפחתת שווי מניות Valley הרשומה בספרי הבנק.

למידע נוסף ראו ביאור 15.א. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2024.

הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר

סיכונים מובילים ומתפתחים נגזרים מסביבת הפעילות של הבנק המושפעת מאד בשנים האחרונות מסיכונים הקשורים לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו כלכלית תנודתית, לשינויים החלים במודל העסקי, ובכלל זה המעבר ל"בנקאות החדשה" המבוססת על הדיגיטל ולמגמות חברתיות וצרכניות. בשנים האחרונות, לנוכח שינויים בסביבה התחרותית, בסביבת הצרכן, בסביבה הרגולטורית ובסביבה הטכנולוגית, ניכרת מגמת התפתחות בסיכונים שאינם פיננסיים.

להלן הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר:

סיכון אבטחת מידע וסייבר

במהלך תקופת הדוח נמשכה מגמת העלייה בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם, לרבות לאומי, ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו. פרוץ המלחמה הוביל לעלייה נוספת בתקיפות ובסיכון, ובעקבות זאת לאומי הגביר את ההיערכות.

ניסיונות אלו היו ללא כל השפעה עסקית ומיעוטם עם השפעה זניחה על השירות.

מאפייני התקיפה הפוטנציאליים מגוונים וביניהם תקיפות כופרה, ניסיונות פישניג והנדסה חברתית. הסבירות לחשיפה בגין התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים ועבודה של עובדים וספקים מרחוק.

לאומי נוקט במספר צעדים להפחתת הסיכונים ובכלל זה: יישום בקורות מונעות ומגלות, ביצוע סקרי אבטחת מידע, הגברת הניטור לשם הסרת אתרים מתחזים, הידוק תהליכי ניהול ובקרת הרשאות והעלאת מודעות עובדים להנחיות אבטחת מידע.

במהלך שנת 2024 לא התגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

סיכון מאקרו כלכלי

הפעילות הכלכלית ברמה הגלובלית ממשיכה להתרחב, אך בקצב נמוך ביחס לשנים קודמות, בעיקר עקב ההשפעה המצטברת של האינפלציה הגבוהה מהיעד ברוב מדינות העולם וכתוצאה מהעלייה בסביבת הריבית. האינפלציה הייתה עד לאחרונה במגמת התמתנות, אך עדיין לא קרובה להתכנסות של ממש לסביבה של יציבות מחירים ברוב המדינות, ובמקביל, נתוני הצמיחה והתעסוקה ברוב המדינות המפותחות מצביעים על האטה מסוימת. על רקע זה, חלק מן הבנקים המרכזיים במדינות השונות החלו להפחית את שיעורי הריבית, לרבות ארה"ב, גוש האירו ואנגליה, אך מהלך הפחתות הריבית, בחלק מהמדינות, לרבות ארה"ב, צפוי להיות מוגבל ביחס להערכות המוקדמות. במקביל, שוקי המניות במהלך שנת 2024 התאפיינו בעלויות שיערים. הסיכונים העיקריים לפעילות הכלכלית הגלובלית, הם, בין היתר, החרפה והתרחבות של אירועים גאופוליטיים משמעותיים, סיכונים פוליטיים שמלבים אי שקט חברתי ואירועי מזג אוויר קיצוניים שמעוררים את האינפלציה העולמית מחדש ומשבשים פעילות כלכלית. שנת 2024 התאפיינה בחזרה לפעילות בצל המלחמה, ובהתאוששות חלקית והדרגתית מהשפעות המלחמה. בין תחומי הפעילות העיקריים שנפגעו באופן משמעותי מהמלחמה שפעילותם טרם חזרה לרמתה טרום המלחמה ניתן לציין את הענפים: בנייה, תיירות חוץ וחקלאות.

לפירוט השינויים בענף הבנייה ראו פרק סיכונים בענפי הבינוי והנדל"ן בהמשך הדוח.

שנת 2024 הסתכמה בקצב צמיחה נמוך משמעותית מזה שהוערך ערב המלחמה, כאשר התחזית לשנת 2025 והלאה תלויה בין היתר בהתפתחויות הביטחוניות. ככל שיישמר המצב הנוכחי, הדבר צפוי לסייע בהאצת תהליך ההתאוששות של המשק, ובקיטון הסיכונים הקשורים בסנטימנט של השווקים כלפי ישראל.

על רקע המלחמה והשלכותיה המיידיות וארוכות הטווח על הפעילות הכלכלית במשק ועל המצב הפיסקאלי של ישראל, דירוג האשראי של ישראל הופחת, וכך גם אופק הדירוג עודכן כלפי מטה לשלילי בכל חברות הדירוג המובילות.

לפרטים אודות השפעה אפשרית של הורדת דירוג מדינת ישראל על יחסי הלימות ההון של הבנק ראו פרק מידע נוסף על הון והלימות ההון.

למידע נוסף ראו פרק התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2024.

סיכון אסטרטגי

התעשייה הפיננסית והסקטור הבנקאי חווים שינויים משמעותיים המשפיעים על הסיכון האסטרטגי ומחייבים התאמת המודל העסקי, ובהם: כניסת שחקנים חדשים, חברות פינטק, חברות ביטוח, חברות אשראי חוץ בנקאי ובנקים דיגיטליים, שינויים רגולטוריים התומכים בעידוד התחרות כדוגמת יוזמת בנקאות פתוחה, רישיון מדורג לבנק, כלים של הפיקוח על הבנק להשוואה בין בנקים בהיבטים שונים ועוד.

התכנית האסטרטגית של הבנק הינה תלת שנתית ומאשרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון. התכנית האסטרטגית נקבעת לאחר קיום תהליך מקיף של בחינת מגמות ושינויים בסביבה העסקית, בסביבת התחרותיות, בסביבה הטכנולוגית והעדפות הלקוחות, ובמטרה לזהות ולאתר איומים והזדמנויות. במהלך 2024 בוצע תהליך של תכנון והגדרת האסטרטגיה, המדדים והיעדים האסטרטגיים, בסופו התקיים דיון בהנהלת הבנק לאישור תכנית העבודה והאסטרטגיה ובכלל זה התייחסות חטיבת ניהול סיכונים כקו שני לניהול סיכון זה.

סיכונים טכנולוגיים

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית המשרתת את לקוחותיו ואת עובדיו תאפשר זמינות ורציפות עסקית ותפעולית, ומשקיע לשם כך משאבים רבים.

לאומי מיישם תכנית עסקית-טכנולוגית לצורך השגת יעדי העסקיים בשנים הבאות. התכנית מנוהלת במסגרת ממשל תאגידי הדוק.

סיכון רגולציה

קבוצת לאומי פועלת בסביבה רגולטורית מורכבת ורב תחומית. שינויים מהותיים ומתמשכים בתחומי רגולציה מגוונים מחייבים היערכות מתאימה ומתמשכת בפעילות הבנק.

הבנק פועל באופן שוטף לניטור, זיהוי, איסוף והערכה של הוראות הרגולציה הרלוונטיות לפעילותו, על מנת להבטיח את היערכותו לשינויים ולעדכונים ברגולציה החלה עליו ולמגמות מהותיות המתהוות בתחום, והכל כחלק ממכלול הפעילות של הבנק וגיבוש מטרותיו העסקיות והאסטרטגיות. ביחס לרגולציה הבינלאומית, פועל הבנק לאיתור מידע רלוונטי בתחומים מוגדרים ולניתוח המידע על מנת לזהות מגמות בינלאומיות בתחומי פעילותן של רשויות רלוונטיות באר"ב, האיחוד האירופי ואנגליה, אשר עשויות להשפיע על פעילות הבנק.

בעת האחרונה קודמו בישראל מספר יוזמות רגולטוריות שעניינן קידום תחרות במגזר הפיננסי לרבות בתחומי הבנקאות הפתוחה. במסגרת זו, בין היתר, ערכה רשות התחרות, לחמשת הבנקים הגדולים במערכת הבנקאית וביניהם הבנק, שימוע טרם הכרזה על הבנקים קבוצת ריכוז באספקת סל השירותים למשקי בית ועסקים קטנים ומתן הוראות בתחום הפיקדונות. כמו כן, קודמו תיקוני חקיקה שונים המאפשרים, בין היתר, כניסה של גופים חוץ בנקאיים לתחום שירותי התשלום; וכן השקת קרנות כספיות חדשות הדומות במאפייניהן לפיקדונות תוך החרתן מחוק הייעוץ והרחבת ערוצי ההפצה שלהן. בנוסף, הוקמו צוותים בין משרדיים לבחינת יוזמות חקיקה בנושאים שונים, ביניהם: מתווה מדורג של רישוי ורגולציה לגופים חוץ בנקאיים; צמצום ארביטראז' רגולטורי במכשירי השקעה וחסכון לטווח קצר ובינוני; בחינת השימוש בבינה מלאכותית בסקטור הפיננסי; בחינת שינויים אפשריים במבנה העמלות והתגמול בפעילות הציבור בניירות ערך. חלק מצוותים אלה פרסמו דוחות ביניים הכוללים את המלצות הביניים שלהם. במקביל, מקודמות יוזמות רגולטוריות נוספות הנוגעות ליחסי בנק-לקוח וקונדקט ובפרט בתחום העמלות; הוראות מתחום ניהול הסיכונים לרבות סיכונים סביבה, חברה וממשל (ESG); הוראות בעניין סיכונים איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור; הוראות הנוגעות להגנת הפרטיות ואבטחת מידע; כן פורסם קול קורא להתייחסות הציבור בנושא הקריטריונים הנשקלים בתהליך בחינת בקשות בנקים לסגירת סניפים קבועים.

בנוסף, על רקע מלחמת "חרבות ברזל" והשלכותיה על האוכלוסייה, המשק והכלכלה בישראל, קודמו צעדים רגולטוריים שונים במטרה להבטיח המשכיות עסקית ומתן שירותים רציפים על ידי המערכת הבנקאית וכן במטרה להעניק סיוע נדרש ללקוחות המערכת הבנקאית, תוך רגישות מוגברת לצורכי הלקוחות והקשיים עמם הם מתמודדים. במסגרת זו, בין היתר, וכחלק מתיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב לשנת 2024, פורסם חוק הקובע כי בשנים 2024 ו-2025, יגבה מבנקים שאינם בנק בעל היקף פעילות קטן (בנק ששווי נכסיו נמוך פחות מ-5% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל) תשלום מיוחד כהוראת שעה בעקבות מלחמת "חרבות ברזל".

להרחבה בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות שפורסמו בתקופת הדיווח ראו פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 31 בדצמבר 2024.

סיכון ענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום פעילות שבו לבנק חשיפת אשראי משמעותית, בין היתר לאור צרכי הדיור הנובעים מהביקוש הטבעי למגורים בישראל, אשר עולים לאורך זמן, והעובדה שמדובר באשראי המגובה בביטחונות ממשיים.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאבון הסיכון של הבנק, לאור חיתום קפדני, שיטת מימון ופיקוח הדוקה, גיבוי בביטחונות נדל"ן ותמחור הולם.

בתחום הבנייה למגורים, נראה ששנת 2024 אופיינה בהאטה מסוימת בהתחלות הבנייה ביחס לשנים האחרונות, לצד ירידה משמעותית יותר בגמר ומסירת דירות. זאת, ברקע הירידה בהיקף כח אדם בחלק מאתרי הבנייה, תוך החלפה של עובדי בנייה פלסטינים בעובדי בנייה אחרים (ישראלים וזרים).

ההאטה בהתחלות הבנייה באה ברקע סביבת אינפלציה וריבית גבוהות והמשך המחסור בכח אדם מיומן, זאת לצד מגמת שיפור בביקוש לרכישת דירות ובנפח פעילות גבוה יחסית לשנתיים האחרונות, אשר לוותה גם בעליית מחירים.

מחירי הדירות עשויים להמשיך ולעלות במהלך השנה הקרובה. זאת, על רקע הפגיעה של המלחמה בפעילות הבנייה ובתמיכת הירידה הצפויה בריבית בנק ישראל בהמשך השנה.

הבנק עוקב בשוטף אחר תיק הנדל"ן והתפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה ובנוסף מנטר באופן הדוק את השלכות המלחמה, הריבית והביקושים לדיור על חברות הנדל"ן ובוחן בקפידה את השפעת המצב המקרו כלכלי על תיק האשראי.

למידע בדבר השלכות מלחמת "חברות ברזל" ומידע נוסף ראו פרק הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן בהמשך הדוח ובדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2024.

סיכון אקלים וסביבה

סיכונים אקלים וסביבה מהווים חשיפה של הבנק לנזקים פוטנציאליים שעלולים להיגרם כתוצאה מאירועים או מתהליכים שקשורים לסביבה ולשינויי אקלים כגון: זיהום אויר, זיהום קרקע, מחסור במים, מידבור, אובדן מגוון ביולוגי, בירוא יערות, רעידות אדמה.

נהוג לחלק את סיכונים סביבה ואקלים לשלושה סוגים: סיכונים פיזיים, סיכונים מעבר וסיכונים אחריות, כאשר הבנק חשוף בפני סיכונים אלה הן באופן ישיר והן באופן עקיף. מכאן, לסיכונים הסביבתיים עשויה להיות השפעה פיננסית ושאינה פיננסית על הבנק כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון נזילות, סיכון תפעולי, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון רגולטורי וסיכון מוניטין.

סיכון סביבה הינו סיכון "מתפתח". סיכונים מתפתחים מתאפיינים בהיעדר מידע כמותי עם עומק היסטורי מספק לאמידתם ובהשתנות גבוהה יותר מסיכונים אחרים לאורך זמן, דבר המחייב מיסוד תהליכים להתאמת הכלים לניהולם ולמדידתם. הבנק עוקב כל העת אחר התפתחויות רגולטוריות, טכנולוגיות וחברתיות בתחום, לומד את הנושא ופועל להתאמת הכלים והמתודולוגיות לניהול הסיכון.

המידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראו פרק מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף ראו פרק סיכון אקלים בהמשך הדוח ופרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2024.

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)

	א	ב	ג
	31 בדצמבר 2024	30 בספטמבר 2024	31 בדצמבר 2024
נכסי סיכון משוקללים			
במיליוני ש"ח			
1	419,487	411,712	56,631
6	17,988	18,307	2,428
10	3,275	3,472	442
16	922	959	124
25	19,093	18,921	2,578
סך הכל סיכון אשראי			
20	7,332	7,444	990
24	35,182	33,834	4,750
27	503,279	494,649	67,943

(א) דרישת ההון בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינה 13.50% במועד הדיווח.

(ב) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי (CVA), סיכון סילוק, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לספי הניכוי.

למידע על הקשר בין הדוחות הכספיים ובין החשיפות הפיקוחיות ראו תוספת א' לדוח זה.

מידע נוסף על נכסי סיכון משוקללים

תנועות בנכסי סיכון משוקללים

להלן מוצגות תנועות בנכסי הסיכון כתוצאה משינויים בתמהיל, באיכות אשראי ומסיבות אחרות אשר השפיעו על יתרם לצורך כימות דרישות ההון של הבנק:

תנועה בנכסי סיכון אשראי^(א)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2023	2024	
במיליוני ש"ח		
392,658	426,399	יתרת פתיחה
25,150	19,143	שינוי בעסקאות מאזני
752	4,594	נגזרים
6,235	8,552	חוץ מאזני
187	(16)	איגוחים
2,050	(80)	מיסים נדחים
172	(35)	נכסים אחרים
(686)	(788)	השקעות בתאגידים פיננסיים
(335)	286	CVA
216	2,710	מניות
426,399	460,765	יתרת סגירה

(א) התנועה כוללת סכומים הקשורים לסיכון אשראי, סיכון אשראי צד נגדי, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לספי הניכוי הכפופים למשקל סיכון 250%.

תנועה בנכסי סיכון שוק

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2023	2024	
במיליוני ש"ח		
6,610	5,834	יתרת פתיחה
(360)	1,085	סיכון ריבית - שינוי בפוזיציות הפתוחות
(403)	408	סיכון מט"ח - שינוי בפוזיציות הפתוחות - דולר, ליש"ט, אירו ויין
50	(80)	סיכון מניות - שינוי בחוזים עתידיים ובאופציות על מדדי מניות
(63)	85	סיכון אופציות - שינוי באופציות מטבע - שקל/מט"ח ומט"ח/מט"ח
5,834	7,332	יתרת סגירה

תנועה בנכסי סיכון תפעולי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2023	2024	
במיליוני ש"ח		
26,375	29,943	יתרת פתיחה
3,568	5,239	תנועה
29,943	35,182	יתרת סגירה

רכיבי נכסי הסיכון המשוקללים לפי פעילות עסקית

להלן מוצגת הקצאת רכיבי נכסי סיכון משוקללים לפי קווי פעילות עסקית, כפי שבאות לידי ביטוי בדיווח על מגזרי הפעילות של הבנק:

31 בדצמבר 2024											
סך הכל	פעילות בחו"ל		פעילות בישראל								
	סך הכל	מגזר אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	עסקים	מסחר
במיליוני ש"ח											
460,765	9,819	450,946	15,291	39,505	461	198,957	40,982	52,911	270	102,569	סיכון אשראי
7,332	-	7,332	-	7,332	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
35,182	1,332	33,850	603	4,155	1,121	5,597	3,582	7,471	809	10,512	סיכון תפעולי
503,279	11,151	492,128	15,894	50,992	1,582	204,554	44,564	60,382	1,079	113,081	סך הכל נכסי סיכון
31 בדצמבר 2023											
סך הכל	פעילות בחו"ל		פעילות בישראל								
	סך הכל	מגזר אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	עסקים	מסחר
במיליוני ש"ח											
426,399	9,044	417,355	17,443	25,838	532	180,955	40,740	52,488	210	99,149	סיכון אשראי
5,834	-	5,834	-	5,834	-	-	-	-	-	-	סיכון שוק
29,943	1,593	28,350	240	3,262	712	5,397	2,994	6,337	634	8,774	סיכון תפעולי
462,176	10,637	451,539	17,683	34,934	1,244	186,352	43,734	58,825	844	107,923	סך הכל נכסי סיכון

חלק 3 - הון

הרכב ההון הפיקוחי (CC1)

		31 בדצמבר 2024	31 בדצמבר 2023	
	הון פיקוחי	הון פיקוחי ^{(ב)ג}	הון פיקוחי	הפניה למאזן הפיקוחי
	במיליוני ש"ח			
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים				
1	9,361	8,682		הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1
2	47,720	54,949		עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן
3	(2,584)	(1,973)		רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי
-	54,497	61,658		הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים				
8	643	379		מוניטין
12	4	4		פער שלילי בין הפרשות להפסדים צפויים
14	16	16		רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי
26	(58)	4		התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים
126	(42)	4		מזה: בגין חישוב על בסיס עקום פיקוחי לחישוב התחייבויות פנסיוניות
126	(16)	-		מזה: בגין השפעת תכניות ההתייעלות
28	605	403		סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1
29	53,892	61,255		הון עצמי רובד 1
45	53,892	61,255		הון רובד 1
הון רובד 2: מכשירים והפרשות				
46	8,811	7,594		מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו
50	5,330	5,778		הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
51	14,141	13,372		הון רובד 2 לפני ניכויים
58	14,141	13,372		הון רובד 2
59	68,033	74,627		סך ההון

	31 בדצמבר 2024		31 בדצמבר 2023	
	הון פיקוחי ^(ג)	הון פיקוחי	הפניה למאזן הפיקוחי	
	במיליוני ש"ח			
60	סך נכסי סיכון משוקללים	503,279	462,176	-
יחסי הון וכריות לשימור הון (באחוזים)				
61	הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	12.17%	11.66%	-
62	הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	12.17%	11.66%	-
63	ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	14.83%	14.72%	-
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים^(א)				
69	יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי הפיקוח על הבנקים	10.24%	10.22%	-
71	יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי הפיקוח על הבנקים	13.50%	13.50%	-
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)				
72	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה	1,349	1,059	14
73	השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה	1,796	2,117	15
75	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהם מתחת לסף ההפחתה	6,126	5,383	16
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2				
76	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה	7,067	6,582	-
77	התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית	5,760	5,330	-

הערות:

- (א) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש יוחס ההון הכולל המזערי הנדרש ליום 31 בדצמבר 2024 הינם 10% ו-13.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רובד 1 התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור למעט הלוואות לדיור שניתנו בתקופת הוראת השעה. בהתאם לכך, דרישות הון המינימליות שחלות על הבנק ליום 31 בדצמבר 2024 הינן 10.24% ליחס הון עצמי רובד 1 ו-13.50% ליחס ההון הכולל. לפירוט נוסף על יחסי ההון המזעריים ראו פרק גישת התאגיד הבנקאי להערכת הלימות ההון להלן.
- (ב) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024.
- (ג) ביום 5 בספטמבר 2022 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר קבלת אישור הפיקוח על הבנקים, לשנות את אופן מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי ההון הפיקוחי. לפרטים אודות השפעת המעבר לשיטה החדשה ראו ביאור 24. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2024.

הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי

לגילוי על הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי ראו תוספת א' לדוח זה.

מידע נוסף על הון והלימות ההון

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-31 בדצמבר 2024 ב-61,658 מיליון ש"ח, לעומת 54,497 מיליון ש"ח בסוף 2023. הון זה מהווה בסיס לחישוב ההון הפיקוחי המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק בתוספת מכשירים הוניים והתאמות פיקוחיות כפי שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 של הפיקוח על הבנקים. יחס הון למאזן ב-31 בדצמבר 2024 הינו 7.8%.

יחס הון עצמי רובד 1 בשנת 2024 הושפע בעיקר מהרווח הנקי לתקופה, בניכוי הדיבידנד והרכישה העצמית ומהגידול בתיק האשראי. להפחתת שווי ההשקעה במניית Valley שגרשמה ברבעון השני של שנת 2024 אין השפעה מהותית על יחסי ההון של הבנק.

להרחבה ופרטים בגין שינויים רגולטוריים נוספים בתקופת הדיווח ושינויים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון ראו להלן בהמשך הפרק.

מבנה ההון הפיקוחי

במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211 (להלן בפרק זה: "ההוראות"). הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 בכפוף להוראות המעבר שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 של הפיקוח על הבנקים.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.

2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון עצמי רובד 1

הון עצמי רובד 1 (Common Equity Tier 1) כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מזכויות המיעוט (זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים.

בנוסף לאלו, נכללות התאמות להון עצמי רובד 1, אשר נובעות ממדידת ההתחייבות הפנסיונית והנכסים שיועדו מראש לגידור לצורכי ההון הפיקוחי החל מיום 1 ביולי 2022, וכן מיישומן של הוראות רגולטוריות שונות המפורטות בהמשך.

פירוט לגבי הדרישה הרגולטורית ליחס הון עצמי רובד 1 ומזערי מופיע להלן בפסקת הלימות ההון.

הון רובד 1

על פי הוראות הפיקוח על הבנקים, הון רובד 1 יכלול, בנוסף להון עצמי רובד 1, גם הון רובד 1 נוסף (Additional Tier 1), אשר מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202.

עד כה לא נקבעה בישראל דרישה רגולטורית ליחס הון רובד 1 נוסף מזערי, ובקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון רובד 1 נוסף.

הון רובד 2

הון רובד 2 (Tier 2) כולל מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בכפוף לתקרה שנקבעה בהוראות.

מכשירי הון נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 לצורך הכללתם בהון. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול הינם: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il בפרק אודות > מידע כספי > גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

תנועה בהרכב ההון הפיקוחי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2023	2024
במיליוני ש"ח	
הון עצמי רובד 1	
48,797	53,892
	יתרה לתחילת התקופה
(21)	(19)
	הנפקה שאינה במזומן
(579)	(660)
	גידול (קיטון) בפרמיה
4,946	7,229
	רווח נקי לתקופה בניכוי דיבידנד
21	22
	קרנות עודפים בגין כלולות
427	183
	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות ניירות ערך זמינים למכירה
7	-
	קרן הון בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות
250	407
	קרנות הון בגין הטבות לעובדים
3	1
	גידול בקרנות הון (אחרות וכלולות)
(33)	(16)
	השפעת תכניות ההתייעלות
(388)	74
	השפעת המעבר לשיעור היוון של מחוייבות פנסיונית לפי עקום פיקוחי
(120)	(120)
	התאמות בגין הפסדי אשראי צפויים
5	(2)
	תנועה בקרן הפרשי תרגום בגין חברות בנות
התאמות פיקוחיות וניכויים	
562	264
	מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים
15	-
	רווחים/הפסדים מצטברים כתוצאה משינויים בסיכון אשראי עצמי על התחייבויות פיננסיות לפי שווי הוגן
5,095	7,363
	גידול נטו בהון עצמי רובד 1
53,892	61,255
	יתרה לסוף התקופה
הון רובד 2	
12,020	14,141
	יתרה לתחילת השנה
1,264	(1,217)
	(פדיון) הנפקת כתבי התחייבות כשירים
857	448
	תנועה בהפרשה הקבוצתית
2,121	(769)
	(קיטון) גידול נטו בהון רובד 2
14,141	13,372
	יתרה לסוף התקופה
68,033	74,627
	סך ההון הכולל לסוף התקופה

הערות:

השינויים בהון רובד 1 בשנת 2024 נובעים בעיקר מרווח נקי לתקופה בניכוי דיבידנד ורכישה עצמית בסך של כ-6.5 מיליארד ש"ח, גידול בגין מוניטין בסך של כ-264 מיליון ש"ח, גידול בקרנות הון לאחר השפעת תכנית התייעלות והתאמות בגין שיטת הרבעים של כ-648 מיליון ש"ח וקיטון בסך של 120 מיליון ש"ח בגין פריסת השפעת יישום הוראת הפסדי אשראי צפויים. השינוי בהון רובד 2 נובע בעיקר מקיטון בסך של כ-1.2 מיליארד ש"ח במכשירי ההון הפיקוחיים הכשירים הנובעים מפירעון מוקדם של סדרה 404 במהלך הרבעון השלישי. כמו כן, מגידול בהפרשה הקבוצתית הנזקפת להון רובד 2 בסך של 448 מיליון ש"ח.

השינויים בהון רובד 1 בשנת 2023 נובעים בעיקר מרווח נקי לתקופה בניכוי דיבידנד ורכישה עצמית בסך של כ-4.3 מיליארד ש"ח, גידול בגין מוניטין בסך של כ-562 מיליון ש"ח, גידול בקרנות הון לאחר השפעת תכנית התייעלות והתאמות בגין שיטת הרבעים של כ-289 מיליון ש"ח וקיטון בסך של 120 מיליון ש"ח בגין פריסת השפעת יישום הוראת הפסדי אשראי צפויים. השינוי בהון רובד 2 נובע בעיקר מגידול בסך של כ-1.3 מיליארד ש"ח במכשירי ההון הפיקוחיים הכשירים הנובע מהנפקת סדרה 2033\$ רמ במהלך הרבעון הראשון בקיזוז פירעון של סדרה 401 במהלך רבעון שלישי. כמו כן, מגידול בהפרשה הקבוצתית של 857 מיליון ש"ח.

גישת התאגיד הבנקאי להערכת הלימות ההון

הבנק מיישם את ההוראות בנושא מדידה והלימות ההון המבוססות על הוראות ועדת באזל 3, כפי שאומצו על ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-210 וכן במסגרת הנחיות ליישומן. הוראות ועדת באזל מחייבות ניהול ההון במסגרת שלושה נדבכים:

- נדבך 1 – כולל את אופן חישוב דרישות ההון המזערי הפיקוחי בגין סיכון האשראי, הסיכון התפעולי וסיכון השוק. ביישום דרישות נדבך 1, הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית בנוגע לכלל החשיפות של הבנק.
- נדבך 2 – תהליך הערכה עצמית לנאותות הלימות ההון (ICAAP – Internal Capital Adequacy Assessment Process) מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים, לרבות אלו שאינם מכוסים על ידי נדבך 1, כגון: ריכוזיות אשראי וסיכון ריבית בתיק הבנקאי. במקביל מבוצע תהליך סקירה על ידי הפיקוח על הבנקים.
- נדבך 3 – משמעת שוק. נדבך זה קובע את היקף המידע ואופן הצגתו במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרשים גילויים שנכללים בדוח על הסיכונים.

יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל

לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 "מדידה והלימות ההון – מבוא, תחולה וחישוב דרישות", תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5%. דרישה זו חלה על בנק לאומי.

ליחס הון עצמי רובד 1 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיוור, שהן למטרת מימון זכויות במקרקעין. בהתאם, דרישות ההון המזעריות שחלו על הבנק ליום 31 בדצמבר 2024 הינן 10.24% ליחס הון עצמי רובד 1 (כולל דרישת ההון בגין יתרת ההלוואות לדיוור) ו-13.50% ליחס ההון הכולל.

תכנון ההון ויעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון ופרופיל הסיכון, האסטרטגיה העסקית והלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. תכנון ההון מאושר על ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק ולוקח בחשבון את הצמיחה בפעילות של מרכזי הרווח השונים בקבוצה וגורמים נוספים המשפיעים על עמידת הבנק בדרישות ההון, כגון: תחזיות רווח, שינויים ברווח כולל אחר, התאמות פיקוחיות, השפעת הוראות מעבר ושיעור הגידול בנכסי הסיכון. תחזית יחסי ההון נבחנת גם תחת מבחני רגישות ותרחישי קיצון שונים.

מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות ההון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדי הון לעת אירוע תרחיש קיצון. לפירוט תהליך ה-ICAAP והשימוש במבחני קיצון, ראו חלק 2 בדוח זה.

ביום 29 בנובמבר 2023 אישר דירקטוריון הבנק לקבוע את יעד ההון העצמי רובד 1 הפנימי של הבנק באופן שיעמוד על 10.6%.

מדיניות חלוקת דיבידנד

מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק, שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק ביום 6 במרס 2019, קובעת כי מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 50% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

ביום 3 במרס 2025 אישר הדירקטוריון חלוקת רווחים בשיעור כולל של 40% מהרווח הנקי לרבעון הרביעי של שנת 2024. מזה כ-29% דיבידנד במזומן בסך של כ-706 מיליון ש"ח, והיתרה באמצעות רכישה עצמית של מניות בסך 274 מיליון ש"ח, כפי שיפורט בהמשך. סכום הדיבידנד שאושר לכל מניה בת 1 ש"ח ע.נ. הינו כ-47.01 אגורות. סכום הדיבידנד הסופי למניה יותאם לשינויים עקב רכישה עצמית של מניות ומימוש ניירות ערך המירים של הבנק ויפורסם עד יומיים לפני היום הקובע. הדירקטוריון קבע את יום 12 במרס 2025 כיום הקובע לעניין תשלום דיבידנד ואת יום 20 במרס 2025 כיום התשלום.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם במזומן

מועד ההכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
14 במרס 2023	4 באפריל 2023	45.20	698
23 במאי 2023	15 ביוני 2023	19.10	294
15 באוגוסט 2023	7 בספטמבר 2023	48.05	736
29 בנובמבר 2023	17 בדצמבר 2023	23.21	353
19 במרס 2024	11 באפריל 2024	23.97	365
28 במאי 2024	20 ביוני 2024	54.91	835
14 באוגוסט 2024	5 בספטמבר 2024	44.99	681
19 בנובמבר 2024	5 בדצמבר 2024	² 45.63	688

תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק 2024

ביום 27 במאי 2024 אישר דירקטוריון הבנק תכנית לרכישה עצמית של מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על 1 מיליארד ש"ח, החל מיום 29 במאי 2024 ועד ליום 22 במאי 2025 או עד לרכישת כל סכום התכנית, כמוקדם ביניהם.

תכנית הרכישה מבוצעת במסגרת המסחר בבורסה ו/או בעסקאות מחוץ לבורסה, באמצעות חבר בורסה חיצוני ובלתי תלוי שפועל על פי יפוי כח בלתי חוזר, בהתאם למנגנון הגנת נמל מבטחים שפרסמה רשות ניירות ערך. תכנית הרכישה מבוצעת בארבעה שלבים נפרדים, שכל אחד מהם בלתי הדיר, בהתאם לתנאי מנגנון נמל מבטחים (להלן: "שלב א" ו-"שלב ב" ו-"שלב ג" ו-"שלב ד").

במסגרת שלבים א' ו-ב' רכש הבנק (באמצעות חבר בורסה בלתי תלוי עמו התקשר) 15,091,044 מניות הבנק בהיקף כולל של 497 מיליון ש"ח מכח התכנית האמורה.

ביצוע שלב ג' החל ביום 20 בנובמבר 2024, והסתיים ביום 12 בינואר 2025 במסגרתו רכש הבנק (באמצעות חבר בורסה בלתי תלוי עמו התקשר) 5,356,635 מניות הבנק בהיקף של 229 מיליון ש"ח מכח התכנית האמורה.

ערב פרסום דוח זה החליט הבנק לבצע את שלב ד', ונתן לחבר הבורסה הוראה בלתי הדירה להתחיל בביצוע שלב ד' ביום 5 במרס 2025. שלב ד' יסתיים במוקדם מביין: (א) יום 22 במאי 2025; או (ב) השלמת רכישת מניות הבנק בהיקף שלא יעלה על 274 מיליון ש"ח.

אישור הפיקוח על הבנקים לביצוע תכנית הרכישה, כנדרש בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 332, התקבל ביום 22 במאי 2024, בכפוף לעמידה במגבלות וביעדי ההון, ובכלל זאת התנאי לפיו התכנית תופסק לאלתר אם במהלך תקופת התכנית יתברר כי על פי הדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו הבנק אינו עומד ביחס הון עצמי רובד 1 של 10.9% לפחות, ובכפוף לכך שהיקף הרכישה העצמית בכל אחד מהשלבים ייקבע בשים לב למצב הגיאופוליטי וכן ליחסי ההון בפועל של הבנק ולכריות ההוניות הנדרשות בתרחישים האפשריים השונים.

נכון למועד פרסום הדוח, בבעלות הבנק 113,220,946 מניות רדומות.

למידע נוסף ראו דיווח מיידי מיום 28 במאי 2024.

התאמות להון עצמי רובד 1 ושינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון

מדידת ההתחייבות בגין זכויות עובדים ונכסים מגדרים

החל מיום 1 ביולי 2022 מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי ההון הפיקוחי מבוצעת כדלקמן: בכל רבעון הבנק מחשב את השינוי בהתחייבות לפנסיה כתוצאה משינויים בריבית ההיוון בניכוי השינוי בשווי הנכסים שיועדו מראש לגידור התחייבויות אלו. השינוי בהתחייבות לפנסיה נטו, לאחר השפעת המס, נפרס באופן לינארי על פני ארבעה רבעונים, החל מהרבעון עבורו בוצע החישוב. שיטה זו הינה בתוקף עד המוקדם מבין השניים: (א) דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2029 (כולל) או (ב) מועד הדוח הכספי בו הממוצע לאורך ארבעה רבעונים האחרונים של סכום ההתחייבויות הפנסיוניות יהיה נמוך מסך של 10 מיליארד ש"ח, צמוד למדד (מהמדד הידוע ביום 1 ביולי 2022 ועד למדד הידוע בתאריך הדוח הכספי הרלוונטי).

למידע בנוגע למתודולוגיית ההיוון ראו פרק מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2024.

² בהתאם לדיווח מיידי משלים מיום 27 בנובמבר 2024.

טיטת עדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 – מדידה והלימות הון – מבוא, תחולה וחישוב דרישות

ביום 11 בפברואר 2025 נשלחה לתאגידים הבנקאיים טיטת ההוראה שהובאה להערותיהם, לפיה מוצע להחליף את הוראת ניהול בנקאי מספר 201 בהוראה חדשה, במטרה לשפר את ההלימה בין דרישות ההון הפיקוחיות החלות על התאגידים הבנקאיים בישראל לבין המלצות ועדת באזל ונהגים מקובלים בעולם.

טיטת ההוראה כוללת התייחסות לדרישות רגולטוריות ליחסי הון לפיהן התאגיד הבנקאי ידרש לעמוד ביחסי הון מזעריים ולהחזיק בכריות הון ובתוספת הון מעל ליחסי הון המזעריים. הבנק בוחן התייחסותו לטיטת והשפעותיה האפשריות.

התפתחויות בהוראות ועדת באזל לפיקוח על הבנקים בנוגע למדידת הלימות הון

בשנת 2017 סיימה ועדת באזל לפיקוח על הבנקים את עבודתה לעדכון המסגרת הכוללת של "באזל 3" להלימות הון. במסגרת העדכונים, אשר לעתים מקבלים את הכינוי "באזל 4", נקבעו עדכונים משמעותיים בנוגע לאופן החישוב של נכסי סיכון שביגים נדרש לחשב את דרישות ההון בנדבך הראשון. היישום של הסטנדרטים השונים הכלולים במסגרת העדכון הכוללת, כפי שנקבע על ידי ועדת באזל, חל בשנת 2025.

בהתאם למדיניות האימוץ של סטנדרטים בינלאומיים מקובלים, הפיקוח על הבנקים מאמץ את הוראות ועדת באזל משנת 2017 בנושא חישוב דרישות הון בגין סיכון תפעולי. ביום 19 ביוני 2024 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 206 "מדידה והלימות הון – סיכון תפעולי" במסגרת החוזר נקבעה הגדרה מעודכנת של חישוב הקצאת ההון בגין סיכון תפעולי כך שהיא מבוססת, בין השאר, על רכיבי האינדיקטור העסקי ועל מכפיל ההפסד הפנימי שמבוסס על ממוצע ההפסדים ההיסטוריים של התאגיד הבנקאי. יישום ההוראה יחול ביום 1 בינואר 2026. עם זאת, עד ליום 31 בדצמבר 2028 מכפיל ההפסד הפנימי יקבע על אחד.

כמו כן, ביום 11 בפברואר 2025, הפיקוח על הבנקים העביר לתאגידים הבנקאים סקר לבחינת השפעה הכמותית (QIS) של הרפורמה בחישוב נכסי הסיכון בגישה הסטנדרטית – "מדידה והלימות הון – חישוב נכסי סיכון עבור סיכון אשראי", בהתאם לעדכונים שנקבעו בוועדת באזל כאמור לעיל.

הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים

ביום 1 בדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים (יישום הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203A ו-208A) במטרה להתאים את הוראות בנק ישראל לעדכון הוראות ועדת באזל בכל הקשור לסיכון אשראי צד נגדי. החל מיום 1 ביולי 2022 מיישם הבנק את הוראה 203A "טיפול בסיכון אשראי של צד נגדי".

הוראה 208A "התאמת שווי בגין סיכון אשראי (CVA)" קובעת גישות חדשות לחישוב הקצאת הון בגין סיכון CVA, ובהן הגישה הבסיסית BA-CVA, אשר משקלי הסיכון בה מבוססים על ענף המשק וסיכון האשראי של הלווה.

תאריך היישום של הוראה 208A חל ב-1 בינואר 2025.

ליישום ההוראה החדשה לא צפויה השפעה מהותית על יחסי הון עצמי של הבנק.

חוזר בנושא "הון פיקוחי – השפעת יישום כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים" לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, וחוזר בנושא "הפסדי אשראי צפויים ממכשירים פיננסיים"

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את הוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים בנושא "הון פיקוחי – השפעת יישום כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים". כמו כן, הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 בנושא "מדידה והלימות הון – הון פיקוחי", ומנכה מהון עצמי רובד 1 סכומים בגין הלוואות לדיור שמסווגות לאורך זמן כהלוואות שאינן צוברות.

בהתאם להוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים, מאחר וכתוצאה מהיישום לראשונה חל קיטון בהון עצמי רובד 1 של הבנק ל-1 בינואר 2022, הוסיף הבנק באופן חלקי בהון עצמי רובד 1 75% מהקיטון בהון העצמי רובד 1 שבמועד היישום לראשונה (בהתאם לכך, כל תחילת שנה ממועד היישום לראשונה, חל קיטון של 25% בתוספת להון עצמי רובד 1, עד לתוספת של 0% ב-1 בינואר של שנת היישום הרביעית). בהתאם, ביום 1 בינואר 2024 25% מהקיטון בהון עצמי רובד 1 שבמועד היישום לראשונה התווסף להון עצמי רובד 1.

הלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות הון של קבוצת לאומי

- שינוי היקף נכסי סיכון – נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים ליום 31 בדצמבר 2024 בכ-503.2 מיליארד ש"ח. כל גידול של 1 מיליארד ש"ח בנכסי הסיכון, יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 בכ-0.02% ואת יחס ההון הכולל בכ-0.03%.
- שינוי הון עצמי רובד 1 – הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2024 מסתכם בכ-61.2 מיליארד ש"ח. קיטון ב-100 מיליון ש"ח בהון עצמי רובד 1, יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס ההון הכולל בכ-0.02%.

- שינוי בשער החליפין – פיחות של 1% בשער החליפין של השקל מול כל המטבעות יקטין את יחס הון עצמי רובד 1 ואת יחס ההון הכולל בכ-0.02%.
- עלייה של 1% בעקום הריבית חסרת הסיכון בכלל המטבעות על חשיפת ההון הפיקוחי, משמעה קיטון של כ-0.1% ביחס הון עצמי רובד 1 וביחס הון כולל.
- דירוג מדינת ישראל משפיע על דרישות ההון בגין חשיפות הבנק לממשלת ישראל וכן בגין חשיפות לבנקים, גופים מוסדיים וישויות בסקטור הציבורי בישראל. הירידה בדירוג האשראי של מדינת ישראל עליה הודיעה חברת הדירוג Moody's ביום 27 בספטמבר 2024, בשני נוטשים (notches), כשלעצמה, לא משפיעה על יחסי הלימות ההון של הבנק. להערכת הבנק, להורדת דירוג נוספת של מדינת ישראל בנוטש אחד בידי איזו מחברות הדירוג האחרות לא צפויה השפעה מהותית על יחסי הלימות ההון של הבנק. אם וככל שתהיה ירידה של שני נוטשים ומעלה בדירוג מדינת ישראל בידי אחת או שתי חברות הדירוג, S&P ו-Fitch, צפויה ירידה של כ-0.4% ביחס הון עצמי רובד 1 וכ-0.49% ביחס ההון הכולל של הבנק, כפי שהם ליום 31 בדצמבר 2024 (העומדים על: 12.17% ו-14.83% בהתאמה).

למידע נוסף ראו פרק דירוג האשראי בדוח ממשל תאגידי, ודיווח מיידים מיום 11 בפברואר 2024 ומיום 29 בספטמבר 2024.

המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראו פרק מידע צופה פני עתיד.

חלק 4 - יחס המינוף

יחס המינוף מחושב באחוזים ומוגדר כמדידת ההון הרגולטורי מחולק במדידת החשיפה. ההון הרגולטורי לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, בהתאם להתאמות פיקוחיות לעניין חישוב ההון. מדידת החשיפה של תאגיד בנקאי היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. יחס המינוף הינו מדד משלים ליחס ההון ומהווה מגבלה נוספת על רמת המינוף של המגזר הבנקאי.

השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)

31 בדצמבר		
2023	2024	
במיליוני ש"ח		
719,635	771,159	1 סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
		התאמות בגין:
14,600	28,486	4 מכשירים פיננסיים נגזרים
70,550	77,421	6 פריטים חוץ מאזניים
5,229	5,892	7 אחרות
810,014	882,958	8 חשיפה לצורך יחס המינוף

יחס המינוף (LR2)

31 בדצמבר		
2023	2024	פריט
במיליוני ש"ח		
חשיפות מאזניות		
682,924	727,630	1 נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות ביטחונות)
(647)	(383)	2 סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1
682,277	727,247	3 סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)
חשיפות בגין נגזרים		
14,185	17,690	4 עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
27,825	39,989	5 סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
-	-	7 ניכויים של נכסי חייבים בגין ביטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים
42,010	57,679	11 סך חשיפות בגין נגזרים
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך		
1,092	5,847	12 נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמטופלות כמכירה חשבונאית
14,085	14,764	15 חשיפות בגין עסקאות כסוכן
15,177	20,611	16 סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
חשיפות חוץ מאזניות אחרות		
199,599	223,657	17 חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו
(129,049)	(146,236)	18 התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי
70,550	77,421	19 פריטים חוץ מאזניים
הון וסך החשיפות		
53,892	61,255	20 הון רובד 1 ^(א)
810,014	882,958	21 סך החשיפות ^(א)
יחס מינוף		
6.65%	6.94%	22 יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218

(א) נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכנית ההתייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תכניות ההתייעלות ראו "הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית" בחלק 3 בדוח זה.

כמו כן, בחישוב יחס המינוף הובאו בחשבון התאמות מיישום שיטת המדידה החדשה בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות.

למידע נוסף בנושא הלימות הון ומינוף ראו ביאור 24 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2024.

למידע נוסף אודות התאמות להוראת השעה בנושא יחס המינוף, ראו סעיף התאמות ניהול בנקאי תקין מספר 250 לעיל.

יחס המינוף ב-31 בדצמבר 2024 הינו 6.94%, עלייה של כ-0.29% לעומת 31 בדצמבר 2023.

העלייה ביחס המינוף נובעת מגידול בהון רובד 1 של כ-7.3 מיליארד ש"ח. מנגד חל גידול בחשיפות של כ-73 מיליארד ש"ח הנובע מגידול בחשיפה המאזנית של כ-45 מיליארד ש"ח, גידול בחשיפת נגזרים של כ-15.7 מיליארד ש"ח, גידול של כ-6.9 מיליארד ש"ח בחשיפות החוץ מאזניות וגידול של כ-5.4 מיליארד ש"ח בחשיפות בעסקאות למימון ניירות ערך.

חלק 5 - סיכון אשראי

מידע כללי על איכות סיכון אשראי (CRA)

אשראי הינו פעילות ליבה של הבנק והקבוצה, המתקיימת באופן מבוזר במספר קווי עסקים.

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי כפי שסוכמו.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות: אשראי לציבור, אשראי לבנקים, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב וחשיפות בגין פעילות בנגזרים.

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 בנושא ניהול סיכון אשראי, ניהול בנקאי תקין מספר 311A בנושא ניהול אשראי צרכני ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכונים אשראי ומדידה נאותה של חובות, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

במסגרת ניהול סיכונים אשראי הבנק מנטר את איכות תיק האשראי, לרבות נאותות כוללת של ההפרשה להפסדי אשראי לכיסוי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, ריכוזיות תיק האשראי ופעילות לפי מוצרים עיקריים, כגון: אשראי לענף בינוי ונדל"ן, הלוואות לדיוור, אשראי לאנשים פרטיים ואשראי ממונף. כמו כן, כחלק מתפיסה ארגונית לניהול מקיף של סיכון אשראי, נדרש להביא בחשבון סיכונים אקלים וסביבה ומידת השפעתם על פרופיל הסיכון. הבנק גיבש תכנית רב שנתית לבנייה והטמעה של תהליכים שיאפשרו זיהוי, מדידה, הערכה, ניטור, דיווח ובקרה של סיכונים אלה, לרבות דרכי ניהולם והפחתת השפעתם על חשיפות האשראי. לפירוט נוסף ראו פרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2024.

סקירה על החשיפה לסיכונים אשראי ותמונת מצב ביחס לעמידה במגבלות הפנימיות והרגולטוריות מובאת בפני ההנהלה והדירקטוריון לפחות אחת לרבעון.

מסמך מדיניות האשראי של הבנק מהווה נדבך מרכזי בניהול האשראי בבנק נגזר מתיאבון הסיכון הכללי של הקבוצה כפי שבא לידי ביטוי בתוכניות העבודה הרב שנתיות, האסטרטגיה וגבולות המיקוד העסקי. בנוסף, כולל מסמך זה סט מגבלות פנימיות ורגולטוריות בתחום האשראי, זאת לצד הנהלים הפנימיים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיקוח ובקרה אחר סיכון האשראי. מדיניות האשראי והנהלים הפנימיים הקיימים מתייחסים לסיכונים אשראי בכל הפעילויות בבנק וחלים על האשראי הבודד ועל תיק האשראי בכללותו.

העקרונות המנחים של מדיניות הבנק בתחום האשראי:

- שמירה על מנהל תקין: כללי האתיקה, ההוגנות, גילוי נאות ושקיפות ובכלל זה עמידה בהוראות הרגולציה.
- מיקוד החשיפות בפעילויות לגביהן קיימת בבנק המומחיות הנדרשת לאמידה וניהול של הסיכונים הגלומים בהן.
- חלוקת הטיפול בלקוחות בין קווי עסקים בהתאם למאפיינים שונים.
- קיום הפרדה בין היחידה הנוטלת סיכון לבין יחידה עצמאית המבצעת בקרה על הסיכון ועל ניהול הסיכון.
- כל גורם בבנק היוצר חשיפה לסיכון אשראי, מחויב להיות מודע לסיכונים בתחום פעילותו ואחראי לניהולם השוטף, בכלל זה, בתחום הציות.
- ראייה כוללת של הלקוח/קבוצה כולל רמת סיכון האשראי בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313.
- ביצוע מעקב שוטף ותקופתי אחר חשיפות האשראי ואחר עמידה במגבלות (הפנימיות והרגולטוריות) במטרה לזהות חולשות, מוקדם ככל שניתן, ולהיערך בהתאם.
- הערכת סיכון האשראי בצורה כמותית, תוך קביעת דירוג סיכון אשראי לכל לקוח.
- קביעת מתווה היוצר הבחנה בין סוגי פעילויות וענפי משק במסגרתו מוגדרות קטגוריות על פי רמות סיכון שונות.
- קביעת כללי החיתום כוללת, בין היתר:
- מאפיינים נדרשים מלווה לצורך אישור אשראי ובכלל זה: הערכת כושר החזר, דירוג אשראי פנימי, ניסיון עסקי, נתונים כספיים ותנאים שונים שעל בסיסם יסכים הבנק להעמיד אשראי (כגון: שיעור מימון, סכום חשיפה מירבי לחשיפה וביטחונות מקובלים) ובמקרים הרלוונטיים מידע ממאגר אשראי.
- מדרג סמכויות אשראי הכולל גם הגדרת סמכויות לאישורים חריגים.
- העוסקים בתחום האשראי עוברים הכשרות והדרכות בתחום האשראי.

במסגרת ניהול סיכון האשראי מבוצעות באופן שוטף התאמות בניהול סיכון האשראי ובתיאבון הסיכון, ככל שנדרש.

במהלך שנת 2024, לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי הקשור לסיכון אשראי.

מדיניות האשראי בחברות הבנות

מסמך מדיניות האשראי הקבוצתית, מהווה מסמך "על" ומתווה את עקרונות העל למסגרת המדיניות של הבנק בארץ ובשלוחת הבנק בבריטניה. מדיניות זו מושתתת בעיקרה על מדיניות הבנק בארץ. מסמך מדיניות אשראי זה מבוסס על עקרונות העל במסמך המדיניות הקבוצתית, המאושרת על ידי הדירקטוריון של חברת הבת. מסמכי המדיניות נסקרים גם על ידי החטיבה לניהול סיכונים בארץ, תוך בחינת התאמתם למדיניות הקבוצתית. כמו בחברת האם, גם בשלוחת הבנק בבריטניה מבוססת מדיניות האשראי על עקרונות מנחים לחיתום וניהול האשראי של הלקוח הבודד ולקביעת מגבלות וניהול הסגמנטים ברמה האגרגטיבית.

מבנה הממשל התאגידי ואחריות ניהול סיכונים אשראי

בנוסף למידע אודות מבנה הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים בבנק המתואר בפרק "מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו", להלן מידע נוסף בנוגע לניהול סיכון האשראי:

תהליך הבקרה וניהול סיכונים האשראי מבוצע על ידי שלושה "קווי הגנה" נפרדים.

קו ההגנה הראשון - קווי העסקים

בקו ההגנה הראשון פועלות היחידות העסקיות בקווי העסקים השונים ויחידות ייעודיות המטפלות בניהול סיכונים אשראי ביחידה העסקית, לרבות יחידות ייעודיות ללווים בקשיים (מרכז "חובות בעייתיים" הכפוף לחטיבה הבנקאית ואגף אשראים מיוחדים הכפוף לחטיבה העסקית).

קו ההגנה השני - החטיבה לניהול הסיכונים ומערך החשבונאות בחטיבה הפיננסית

בחטיבה לניהול הסיכונים פועלות שלוש יחידות המרכזות את הטיפול בסיכונים אשראי בהתאם לתחום האחריות המוגדר להן:

- 1. מערך סיכונים אשראי** - נושא באחריות כוללת בהתאם לדרישות הרגולטוריות לעניין הבחינה הפרטנית (העסקה הבודדת) לרבות סיווגי אשראי והפרשות, ועוגן מקצועי לטיפול בהיבטים רוחביים של מדיניות וניהול סיכונים אשראי (גיבוש מדיניות האשראי ובכלל זה, סמכויות אשראי, קביעת מגבלות פנימיות, בקרת אשראי, ניתוח הסיכונים בתיק האשראי בראייה קבוצתית ודיווח רבעוני שוטף להנהלת הבנק ולדירקטוריון הבנק, פיקוח ובקרה על ניהול סיכון האשראי בשלוחת הבנק בחו"ל וביצוע תרחישי קיצון באשראי).
 - 2. אגף סיכונים שוק ומודלים** - נושא באחריות הכוללת לבחינת קיום תיקוף ו/או ביצוע תיקוף למודלים הפנימיים לדירוג סיכונים האשראי בבנק ובשלוחת הבנק בבריטניה.
 - 3. מערך הציות** - מהווה עוגן מקצועי לקביעת המתווה לבחינת היבטי ציות הקשורים לסיכונים אשראי ועיגונם במדיניות האשראי ובהתייחסות הנדרשת במצגים לוועדת אשראי.
- מערך החשבונאות** בחטיבה הפיננסית משמש כעוגן מקצועי להבנה וניתוח של חידושים והבהרות רגולטוריות רלוונטיות. במסגרת זו במקרים מורכבים משמש כמקור ידע מקצועי לגיבוש החלטות בתחום הפרשות והסיווגים באשראי.

קו ההגנה השלישי - ביקורת פנימית

הביקורת הפנימית מבצעת ביקורת בלתי תלויה ואובייקטיבית תוך אתגור של הבקורות, התהליכים, והמערכות הממוכנות בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת לרוב בדיעבד, על קו ההגנה הראשון והשני תוך וידוא יישום ההנחיות של ההנהלה והדירקטוריון.

כלים לניהול סיכון אשראי - מערכות למדידת סיכונים

בניהול סיכון האשראי נעשה שימוש במודלים כמותיים לדירוג פנימי של סיכון הלווים ולהערכה ומעקב אחר הסיכון ברמת התיק. הדירוג הפנימי של הלווים הינו נדבך מרכזי בתהליך קבלת החלטות באשראי ובמעקב אחר איכותו לאורך זמן.

שני כלים עיקריים משמשים את הבנק באמידת הדירוג הפנימי של הלווים:

- מערכת דירוג המיועדת ללקוחות קמעונאיים המבוססת בין השאר על מאפייני פעילות הלקוח בחשבון לאורך זמן.
- מערכת דירוג לדירוג לקוחות נוטלי הלוואות לדירוג המבוססת בין היתר על מאפייני לקוח, פעילות הלקוח לאורך חיי הלוואה.
- מערכת דירוג המיועדת ללווים עסקיים-מסחריים המבוססת על שאלוני מומחה מובנים.

המודלים שעל פיהם מבוצע הדירוג במערכות הנ"ל מנוטרים באופן שוטף ומתוקפים.

פרופיל הסיכון ברמת התיק הכולל של הקבוצה מנוטר על ידי מערך סיכונים אשראי. דוח חשיפות רבעוני הכולל את פירוט המגמות והשינויים ופירוט העמידה במגבלות פנימיות ורגולטוריות מובא לדיון בפני הנהלת הבנק, ועדת האשראי של הדירקטוריון וועדת הסיכונים של הדירקטוריון. הנ"ל בנוסף לניתוחים שונים נוספים של סגמנטים בתיק האשראי וביצוע תרחישי קיצון.

השפעות מאקרו כלכליות ומלחמת "חרבות ברזל"

פעילות הבנק מושפעת, בין היתר, מהתפתחויות מאקרו כלכליות, בסביבה העסקית המקומית ומההאטה בפעילות הכלכלית העולמית.

שנת 2024 הסתכמה בצמיחה כלכלית נמוכה משמעותית מזו שהוערכה ערב המלחמה. בין תחומי הפעילות העיקריים שנפגעו באופן משמעותי מהמלחמה שפעילותם טרם חזרה לרמתה טרום המלחמה ניתן לציין את הענפים: בנייה, תיירות חוץ וחקלאות. התחזית הכלכלית לשנת 2025 והלאה תלויה, במגוון של גורמים ובהם: התפתחויות כלכליות עולמיות, המדיניות הכלכלית בישראל, המצב הביטחוני בישראל ועוד.

לפירוט השינויים בענף הבינייה ראו פרק סיכונים בענפי הבינוי והנדל"ן בהמשך הדוח.

למידע נוסף ראו סיכון מאקרו כלכלי בפרק הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר בתחילת דוח זה.

נוכח העלייה ברמת הסיכון מתחילת המלחמה, חודדו דגשים בתחום האשראי בקווי העסקים השונים, כאשר לאורך שנת 2024 בוצעו התאמות בהתאם לקצב התאוששות המשק.

עדיין קיימת מידה רבה של חוסר וודאות, אם כי בעוצמה נמוכה יותר מאשר בשיא הלחימה ולכן לא ניתן לאמוד במדויק את עוצמת הפגיעה הפוטנציאלית בתיק האשראי של הבנק אשר תלויה, בין היתר, בהתפתחויות כאמור לעיל.

הוצאות להפסדי אשראי

ההפרשה להפסדי אשראי של הבנק מייצגת את אומדני הבנק. הפרשה זו מהווה אומדן המבוסס על שיקול דעת שהופעל ברבעון הרביעי בסביבה משתנה המאופיינת בחוסר וודאות. לצורך גיבוש אומדן הפסדי האשראי הצפויים, הבנק מתחשב באופן עקבי בהנחות הפיקוח על הבנקים, בתחזיות, בתרחישים, בהנחות ובהערכות, שמתייחסים להשלכות האפשריות של המלחמה.

תהליך גיבוש האומדן הותאם לתחזיות רלוונטיות לתנאי המלחמה והתפתחותה וכולל את ההפסד הצפוי לבנק ברמה הקבוצתית. במסגרת זו מתבסס הבנק על בחינת פרופיל הסיכון של ענפי המשק השונים, בדגש על ענפי משק שלהערכת הבנק חשופים יותר לנזקי המלחמה, כלי המדידה הקיימים ברשותו, כגון: היקף המחיקות, פרופיל הסיכון של ענף המשק, תקופת החוב, סיווג החוב, תיאבון הסיכון, מודלים מאקרו כלכליים להערכת הפסדי אשראי לשיקוף השפעות שינויים בתחזיות לפרמטרים כלכליים מרכזיים בשנה הקרובה (כגון: תחזיות צמיחה, צריכה פרטית, שערי חליפין, שיעור אבטלה במשק ושיעור הריבית). גיבוש האומדן מבוסס על תרחישים ברמות חומרה שונות, לאור התארכות המלחמה ואי הוודאות החמיר הבנק במהלך שנת 2024 את ההסתברות להתממשות תרחישים פסימיים יותר ביחס לתרחיש הבסיס. המשך החמרה בכל אחד מהפרמטרים, ואו החמרת משקל התרחישים הפסימיים, עלול להביא להגדלת ההפרשה להפסדי אשראי.

נוכח ההשתנות התכופה בתנאים הכלכליים והמשקיים, הבנק בחן במהלך הרבעון הרביעי של 2024 ועד לסמוך לתאריך פרסום הדוח את הפרמטרים המרכזיים בתהליך ההפרשה וביצע את העדכונים שנמצאו מתאימים.

על רקע ההתפתחויות הביטחוניות האחרונות, ובצל הפסקות האש בגבול הצפון ובגבול עזה בחודשים האחרונים חלה ירידה בסיכונים המאקרו, סיכונים אשראי וסיכונים הקשורים בסנטימנט של השווקים כלפי ישראל. בהקשר זה, נציין כי ביום 21 בינואר 2025 פרסמו סוכנויות הדירוג Moody's ו-Fitch דוחות בעלי מסר חיובי, לפיו הסיכון מפני הרעה נוספת בדירוג האשראי של ישראל נבלם, ועתה, כתלות בהמשך היציבות, הכיוון עשוי להיות חיובי.

על אף הירידה בסיכונים כמתואר לעיל, ועל אף כי נכון למועד פרסום דוח זה, השלכות המלחמה בפועל מתונות בהרבה מההנחות הכלולות במסגרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי, אומדן ההפרשה להפסדי אשראי, משקף את המשך חוסר הוודאות הביטחוני והכלכלי בעקבות אי הוודאות בהמשך הפסקת האש בגבול עזה לצד האתגרים הביטחוניים והפוליטיים, וכן שמרנות באינדיקטורים המאקרו כלכליים והפרמטרים המשמשים להנחות במודל ניבוי שיעורי כשל עתידיים של לקוחות.

ההוצאות להפסדי אשראי הסתכמו ברבעון הרביעי של 2024 בסך של 197 מיליון ש"ח, מתוכן נרשמה הוצאה בסך של 220 מיליון ש"ח בגין הפרשה קבוצתית.

על מנת לבחון את רגישות ההפרשה הקבוצתית לשינויים היפותטיים ברמת הסיכון של ענפי המשק ובפרמטרים המאקרו כלכליים שבבסיס האומדן, ביצע הבנק הערכה להשפעת שינוי אחיד בפרמטרים המאקרו כלכליים (החמרה והטבה בשיעור אחיד של 1%), ולהסתברות להתממשות התרחישים השונים (תרחיש מרכזי, פסימי, אופטימי וקיצון) בכל אחד ממבחני הרגישות.

הפרמטרים המאקרו כלכליים המרכזיים בהם בוצע שינוי בתרחישי הייחוס הינם, בין היתר, התוצר, צריכה פרטית, אינפלציה, ריבית בנק ישראל ושער חליפין.

השפעת ההחמרה בפרמטרים תשקף תוספת להפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ברבעון הרביעי של 2024 בסך של כ-668 מיליון ש"ח. הטבה בפרמטרים תביא להקטנת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי ברבעון הרביעי של 2024 ביחס לתרחיש הייחוס בסך של כ-663 מיליון ש"ח.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראו פרק מידע צופה פני עתיד.

הקלות ושינויים בתנאי אשראי במסגרת ההתמודדות עם השלכות המלחמה

הבנק אימץ את מתווי הסיוע של בנק ישראל ומיישם את ההנחיות שקבעו הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים.

למידע מפורט והרחבה של כלל הפרסומים הרלוונטיים של בנק ישראל ראו פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית, צעדים רגולטוריים עקב מלחמת חרבות ברזל, בדוח ממשל תאגידי.

כמו כן, הבנק ממשיך ליישם הקלות נוספות ללקוחותיו, במטרה להקל עליהם את ההתמודדות עם השלכות המלחמה.

הערכת סיכון וסיווג חובות שעברו שינויים בתנאים על רקע מלחמת "חרבות ברזל"

בהתאם להנחיות הפיקוח, הבנק מאפשר ללווים אשר הושפעו מהמלחמה, גמישות נוספת בפירעון הלוואות. במסגרת זו בוצעו הסדרי פירעון הכוללים שינויים בתנאי הלוואות, לרבות דחיית ופריסת תשלומי הלוואות.

ללקוחות העונים לקריטריונים של מתווה בנק ישראל נקבעו הסדרי פירעון גורפים וליתר הלקוחות בוצעו שינויים, תוך הערכת סיכון החוב והלווה, לצורך זיהוי חובות בעייתיים או חובות בקשיים שתנאיהם שונו. זאת בשים לב, כי ככלל ועל פי הנחיית בנק ישראל, הסדרי פירעון כאמור, כשלעצמם, אינם בהכרח מעידים על כך שהלקוח נמצא בקשיים פיננסיים לעניין סימון החובות כחובות ללווים בקשיים פיננסיים שעברו שינויים בתנאים.

במסגרת הערכת הסיכון של החובות בהם בוצעו הסדרי פירעון, נבחן מצב הלווה או החוב במועד השינוי, בין היתר בהתייחס לנושאים הבאים:

- הרקע לשינוי התנאים, קרי האם השינוי המבוקש נובע מקשיים פיננסיים או תפעוליים כתוצאה מהשלכות המלחמה
- היסטורית פירעון תשלומי החובות של הלווה בדגש על תשלום הלוואות כסדרן וללא חריגות לפני המלחמה
- יכולת שירות החוב בהתחשב בכלל תזרימי הלקוח לרבות אלו הנובעים מתמיכה ממשלתית
- תקופת הדחיה/פריסה המבוקשת בהתחשב בצפי למשך ההשפעה של השלכות המלחמה

ככל שעל פי הערכת הסיכון לעיל, מזהה כי מדובר בפגיעה זמנית ביכולת שירות החוב של הלקוח (קרי מדובר בלקוח שלא היה בקשיים לפני המלחמה, השינוי בתנאי החוב הנו על רקע השלכות המלחמה וקיים צפי לפירעון החוב בתנאים החדשים), החוב לא מסווג כחוב בעייתי או כחוב בקשיים שתנאיו שונו. לעומת זאת, ככל שהערכת הסיכון מצביעה על כך שהקשיים הפיננסיים של הלווה החלו טרום המלחמה וקיים צפי לפגיעה ביכולת שירות החוב במלואו, נבחן הצורך בסיווג החוב כחוב בעייתי או כחוב בקשיים שתנאיו שונו, בהתאם לתבחינים, קריטריונים ותחשיבים כמותיים הנהוגים בבנק.

יודגש כי חובות בהם בוצעו הסדרי חוב ולא סווגו, מנוטרים במסגרת הניהול השוטף של חובות בהם חלה הרעה בסיכון, בהתאם לתבחינים וקריטריונים הנהוגים בבנק.

חוב כאמור שלא היו בגינו תשלומים בפיגור במועד תחילת המלחמה, לא מדווח כחוב בפיגור אם לא קיים פיגור בתשלומים בהתאם לתנאים המעודכנים של החוב. בנוסף, חובות שהיו בגינם תשלומים בפיגור במועד תחילת המלחמה, הותאם בגינם מצב הפיגור חזרה למצב כפי שהיה במועד תחילת המלחמה ולמעשה הוקפאה ספירת הפיגור במשך תקופת דחיית התשלום.

למידע אודות ההקלות הניתנות על ידי הבנק ופירוט ההשפעה הכמותית הצפויה בגין הקלות אלו עד סמוך למועד פרסום הדוחות ראו פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת - מלחמת "חרבות ברזל" בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)

	א	ב	ג	ד
31 בדצמבר 2024				
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או			
	בפיגור של 90			
	ימים או יותר			
	במיליוני ש"ח			
1	חובות, למעט אגרות חוב	2,500	466,328	(6,908)
2	אגרות חוב	-	91,632	(1)
3	חשיפות חוץ מאזניות	163	221,249	(842)
4	סך הכל	2,663	779,209	(7,751)
				461,920
				91,631
				220,570
				774,121

	א	ב	ג	ד
31 בדצמבר 2023				
	יתרות ברוטו ^(א)			
	לא צוברים או			
	בפיגור של 90			
	ימים או יותר			
	במיליוני ש"ח			
1	חובות, למעט אגרות חוב	3,759	432,055	(6,731)
2	אגרות חוב	-	126,001	(2)
3	חשיפות חוץ מאזניות	173	198,321	(747)
4	סך הכל	3,932	756,377	(7,480)
				429,083
				125,999
				197,747
				752,829

(א) בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים, של פריטים מאזניים וחוץ מאזניים היוצרים חשיפה לסיכון אשראי לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

שינויים במלאי החובות בסיווג לא צובר (CR2)

למידע בדבר יתרה ותנועה בחובות הלא צוברים ראו פרק סיכוני אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה וביאור 29 בדוח הכספי.

גילוי נוסף בנוגע לאיכות האשראי של חשיפות אשראי (CRB)

הבנק מיישם את הוראות הדיווח לציבור בנושא חובות שאינם צוברים, סיכון אשראי והפרשות להפסדי אשראי צפויים. הטיפול בהוראות אלו מוסדר בנהלים ובהנחיות פרטניים לגורמים הרלוונטיים כאשר בסעיפים שלהלן מוצגים רק היבטים מרכזיים מסוימים בתחום זה בכל הקשור לסיווג החובות וקביעת הפרשה להפסדי אשראי.

חוב שאינו צובר ריבית

חוב מסווג כחוב שאינו צובר ריבית כאשר צפוי שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב, וזאת בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, כגון: מצב הפיגור של החוב, מצבו הפיננסי וכושר הפירעון של הלווה, הערכת מקור ההחזר הראשוני של החוב, מצב הביטחונות, מצבו הפיננסי של הערבים ועוד. חוב שנבחן על בסיס פרטני מסווג כשאינו צובר בכל מקרה כאשר קרן או ריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב מובטח היטב וכן מצוי בהליכי גביה.

חשיפת אשראי חוץ מאזנית תסווג בסיווג "שאינו צובר" כאשר צפוי שההתחייבות בגין חוב זה תתממש והחוב המאזני שיווצר ראוי להיות מסווג כחוב שאינו צובר.

חוב בפיגור

מצב הפיגור של חוב נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים. להלן שלושה מצבי פיגור אפשריים:

1. פיגור בעקבות אי תשלום הלוואה כסדרה.
 2. חריגה ממסגרת אשראי מאושרת ומדווחת בחשבון עו"ש.
 3. מחזור נמוך - כל עוד לא נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים לכיסוי החוב תוך תקופה שהוגדרה, גם אם החוב נמצא בתוך מסגרת האשראי.
- כללים לסיווג חובות בהתאם למספר ימי הפיגור:
- חוב הנבחן פרטנית ונמצא בפיגור של 90 ימים ויותר יסווג כחוב שאינו צובר, למעט אם הוא מובטח היטב ובתהליכי גביה.
 - חוב הנבחן קבוצתית יסווג בהתאם לכללים הבאים:
 - חוב בהשגחה מיוחדת - חוב הנמצא בפיגור של 70-89 יום, או בהתאם לתסמינים שליליים מסוימים שמוגדרים ומופעלים מיכונית.
 - חוב נחות - חוב הנמצא בפיגור של 90-149 ימים, או בהתאם לתסמינים שליליים מסוימים שמוגדרים ומופעלים מיכונית.
 - חוב בפיגור של 150 ימים או יותר - יופרש במלואו ויימחק חשבונאית.

חשיפות אשראי בפיגור של מעל 90 יום אשר אינן נחשבות כחוב שאינו צובר ריבית

בהתאם להוראת בנק ישראל במצבים המפורטים להלן חשיפות אשראי בפיגור של מעל 90 יום אינן נחשבות כאשראי שאינו צובר:

- אשראי אשר נבחן על בסיס קבוצתי - יסווג כ"נחות" בפיגור של 90 יום ומעלה וימחק חשבונאית לאחר 150 ימי פיגור.
- אשראי אשר נבחן על בסיס פרטני שהינו מובטח היטב ובתהליכי גביה.

חוב של לווה בקשיים

בהתאם לעדכון הוראות הדיווח לציבור שנכנס לתוקפו ב-1 לינואר 2024, חוב של לווה בקשיים אשר עבר שינוי פורמאלי בתנאים מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של החייב, הבנק שינה את תנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב. לצורך קביעה האם הסדר חוב שבוצע על ידי הבנק מהווה חוב בקשיים פיננסיים שעבר שינוי תנאים, הבנק מבצע בחינה איכותית של מכלול התנאים של ההסדר והנסיבות במסגרתן הוא בוצע, וזאת במטרה לקבוע (i) האם החייב מצוי בקשיים פיננסיים ו-(2) האם החוב עבר שינוי מהותי בתנאים.

החל מיום 1 לינואר 2022, בהתאם לחוזר בנק ישראל בנושא הפסדי אשראי צפויים CECL, (מספר 06-2634, מיום 29 לנובמבר 2021), חוב בקשיים שתנאיו שונו יכול להיות מסווג כצובר/שאינו צובר ריבית.

שינוי בתנאי חוב בקשיים לא יחייב סווגו כחוב שאינו צובר, כאשר:

- השינוי בתנאים משפר את סיכויי הגביה בלוח סילוקין סביר ובהתבסס על ניתוח אשראי עדכני ומבוסס היטב.
- קיימת היסטוריית פירעון תקינה במשך לפחות שישה חודשים.

הבדלים בין הגדרת פיגור וכשל למטרות חשבונאיות ומטרות פיקוחיות

להלן ההבדלים בין הגדרת "פיגור" וחוב "שאינו צובר" למטרות חשבונאיות לבין הגדרת "הלוואות בפיגור" לצרכי מדידת הלימות ההון (מטרות פיקוחיות):

1. חוב מוגדר "בפיגור" למטרות חשבונאיות לאחר 30 ימי פיגור, כשלצרכי מדידת הלימות ההון "הלוואות בפיגור" יוגדרו כך לאחר 90 ימי פיגור;
2. חוב בקשיים שתנאיו שונו וסווג כצובר ריבית, יסווג בסיווג בעייתי/בסיווג תקין בהתאם להוראות בנ"י ולנהלי הסיווג בלאומי, כשלצרכי מדידת הלימות ההון חוב כאמור לא יוגדר כ"הלוואה בכשל".

3. אשראי חוץ מאזני יסווג כחוב בעייתי אם מימוש ההתחייבות התלויה הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות שיוכרו כתוצאה ממימוש ההתחייבות התלויה ראויים לסיווג כבעייתיים. לעומת זאת, לצורכי הלימות הון חשיפות חוץ מאזניות יסווגו באופן עקבי לסיווג החשיפות המאזניות של אותו לווה.

לפירוט מדדי סיכון האשראי ראו פרק סיכוני אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2024.

ירידת ערך ניירות ערך

הבנק בוחן בכל תקופת דיווח את הצורך ברישום הפסדים בגין ירידת ערך של ניירות הערך, בתיק הזמין למכירה ובתיק לפדיון, שאינה בעלת אופי זמני. הבחינה מתבצעת בהתקיים סממנים אשר יש בהם כדי להצביע על האפשרות שערכם של ניירות הערך נפגם. הקריטריונים לקביעה באם ירידת הערך הינה בעלת אופי שאינו זמני מפורטים בביאור 1.ט בדוח הכספי.

הפרשה להפסדי אשראי

מתבצעת בהתאם לאחת השיטות המפורטות להלן:

- הפרשה פרטנית - חובות לא צוברים, למעט אשראי לדוור, הינם חובות אשר הבנק סבור כי אינם חולקים מאפייני סיכון משותפים עם חובות צוברים, ולפיכך מעריך את הפרשה בגינם על בסיס פרטני.
בהתייחס לחוב מסחרי בסיווג לא צובר שיתרתו החוזית (ללא ניכוי: מחיקות חשבונאיות שלא כרוכות בויתור משפטי, ריבית שלא הוכרה, הפרשות להפסדי אשראי וביטחונות) הינה 1 מיליון ש"ח או יותר, הפרשה נאמדת בהתבסס על הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, מהוונים בשיעור הריבית האפקטיבי המקורי של החוב, או כאשר החוב הינו מותנה בביטחון או כאשר צפויה תפיסת נכס, על פי השווי ההוגן של הביטחון ששועבד להבטחת אותו אשראי (בניכוי עלויות מכירה).
- הפרשה קבוצתית - לגבי יתר החובות אשר לא עומדים בקריטריונים לבחינה פרטנית כאמור לעיל.

למידע נוסף ראו ביאור 1.ח. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2024.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק

31 בדצמבר 2024									
חובות ^(א) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)					סיכון אשראי כולל ^(א)				
הפסדי אשראי ^(ד)									
הוצאות (הכנסות)									
בגין הפסדי אשראי									
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	לא צובר		מזהה:		בעייתיות ^(ה)	דירוג ביצועי אשראי ^(ה)	סך הכל
במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לווים בישראל									
ציבורי מסחרי									
חקלאות ^(ח)									
(125)	5	(24)	12	63	2,122	2,442	63	2,342	2,443
כרייה וחציבה									
(62)	-	20	-	55	880	1,100	55	1,122	1,177
תעשייה									
(569)	(71)	(17)	188	791	19,391	34,396	791	34,495	35,312
בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ז)									
(1,638)	118	100	407	1,023	70,086	132,903	1,023	131,625	132,957
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן									
(1,186)	(68)	42	117	380	48,229	54,927	380	54,774	55,413
אספקת חשמל ומים									
(158)	1	18	26	368	6,619	10,934	368	10,917	11,288
מסחר ^(ח)									
(744)	50	42	332	813	33,940	42,313	813	41,879	42,736
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל ^(ח)									
(49)	(5)	(13)	22	86	4,013	4,947	86	4,632	4,997
תחבורה ואחסנה									
(287)	(21)	41	65	627	8,006	9,542	627	8,957	9,591
מידע ותקשורת									
(65)	(6)	(8)	9	46	4,032	7,502	46	7,572	7,680
שירותים פיננסיים									
(216)	8	(27)	20	30	36,756	48,470	30	66,633	66,665
שירותים עסקיים ואחרים									
(457)	(11)	28	87	327	9,507	14,304	327	13,993	14,341
שירותים ציבוריים וקהילתיים									
(213)	6	51	25	102	9,144	11,527	102	11,445	11,550
סך הכל מסחרי									
(5,769)	6	253	1,310	4,711	252,725	375,307	4,711	390,386	396,150
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור									
(669)	1	36	677	700	144,585	150,383	700	147,097	150,383
אנשים פרטיים - אחר									
(988)	366	397	204	930	30,533	47,891	930	45,228	47,933
סך הכל ציבור - פעילות בישראל									
(7,426)	373	686	2,191	6,341	427,843	573,581	6,341	582,711	594,466
בנקים בישראל									
(19)	-	17	-	-	3,056	3,291	-	3,755	3,755
ממשלת ישראל									
-	-	-	-	-	650	650	-	67,427	67,427
סך הכל פעילות בישראל									
(7,445)	373	703	2,191	6,341	431,549	577,522	6,341	653,893	665,648

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(א), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 145,973, 20,044, 1,300, 66,782, 431,549 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) כולל הלוואות לדיור שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ח) להערכת הבנק, פעילות ענפים אלו חשופה במיוחד לנזקי המלחמה.

31 בדצמבר 2024

סיכון אשראי כולל ^(א)										
חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)										
הפסדי אשראי ^(ד)										
מזזה:										
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	לא צובר	בעייתיות ^(ה)	חובות ^(ב)	סך הכל ^(ו)	בעייתיות ^(ה)	דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	סך הכל	
במיליוני ש"ח										
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור מסחרי										
-	-	(1)	-	-	116	285	-	291	292	חקלאות
-	-	-	-	-	-	-	-	486	486	כרייה וחציבה
(22)	-	(23)	1	6	2,744	3,608	6	4,824	4,831	תעשייה
(182)	82	50	83	300	11,646	15,086	300	14,876	15,176	בינוי ונדל"ן
(1)	-	(1)	-	-	750	1,085	-	1,574	1,574	אספקת חשמל ומים
-	-	-	-	-	161	193	-	441	441	מסחר
(50)	(13)	(32)	171	683	4,024	4,275	683	3,536	4,299	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל
-	-	(1)	11	11	511	512	11	720	731	תחבורה ואחסנה
(7)	-	3	-	-	661	1,653	-	1,940	1,940	מידע ותקשורת
(18)	-	4	-	-	2,989	3,528	-	47,266	47,268	שירותים פיננסיים
(1)	-	(2)	-	-	454	569	-	652	652	שירותים עסקיים ואחרים
-	-	-	-	-	16	19	-	102	102	שירותים ציבוריים וקהילתיים
(281)	69	(3)	266	1,000	24,072	30,813	1,000	76,708	77,792	סך הכל מסחרי
-	-	-	-	-	48	58	-	58	58	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
-	-	-	1	1	10	23	1	22	23	אנשים פרטיים - אחר
(281)	69	(3)	267	1,001	24,130	30,894	1,001	76,788	77,873	סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל
(15)	-	3	-	-	11,261	14,083	-	40,337	40,337	בנקים בחו"ל
(11)	-	10	-	-	1,861	2,474	-	20,336	20,336	ממשלות בחו"ל
(307)	69	10	267	1,001	37,252	47,451	1,001	137,461	138,546	סך הכל פעילות בחו"ל
(7,752)	442	713	2,458	7,342	468,801	624,973	7,342	791,354	804,194	סך הכל

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 37,252, 50,130, 3,384, 37,581, 10,199 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) כולל סיכון אשראי שנובע מהשקעות באגרות חוב המגובות בנכסים. למידע נוסף ראו ביאור 12 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2024.

31 בדצמבר 2023

סיכון אשראי כולל ^(א)									
חובות ^(ב) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ^(ג)									
הפסדי אשראי ^(ד)									
מזהה:									
יתרת	מחיקות	הוצאות					דירוג		
הפרשה	חשבונאיות	בגין	לא צובר	בעייתיות ^(ה)	חובות ^(ב)	סך הכל ^(ו)	בעייתיות ^(ה)	אשראי ^(ה)	סך הכל
להפסדי	נטו	הפסדי							
אשראי		אשראי							
במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לווים בחו"ל									
ציבור מסחרי									
(1)	-	-	-	-	256	409	-	415	416
-	-	-	-	-	-	-	-	698	698
(48)	(2)	(19)	-	155	3,181	4,285	155	5,764	5,919
(206)	11	113	116	231	9,090	12,551	231	12,447	12,679
-	-	-	-	-	7	144	-	559	559
(1)	(1)	1	-	-	247	262	-	639	639
(71)	(16)	(39)	585	1,119	3,747	3,892	1,119	2,786	3,906
(1)	-	-	15	20	500	501	20	686	707
(12)	(1)	(6)	11	11	124	481	11	886	897
(15)	(1)	(12)	-	-	3,379	3,642	-	39,354	39,355
(3)	-	5	-	-	441	457	-	548	548
-	(1)	(1)	-	-	6	7	-	42	42
(358)	(11)	42	727	1,536	20,978	26,631	1,536	64,824	66,365
סך הכל מסחרי									
-	-	-	-	-	56	57	-	57	57
-	-	-	1	1	6	15	1	14	15
(358)	(11)	42	728	1,537	21,040	26,703	1,537	64,895	66,437
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל									
(13)	-	(25)	-	-	15,283	18,398	-	40,503	40,503
(1)	-	(1)	-	-	1,163	1,468	-	28,384	28,384
(372)	(11)	16	728	1,537	37,486	46,569	1,537	133,782	135,324
(7,481)	527	2,383	3,783	8,412	435,814	580,099	8,412	765,305	780,242
סך הכל									

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 37,486, 57,815, 2,797, 28,143, 9,083 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (ד) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) סיכון אשראי מאזני וחוף מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ז) כולל סיכון אשראי שנובע מהשקעות באגרות חוב המוגבות בנכסים. למידע נוסף ראו ביאור 12 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2024.

חשיפות אשראי לפי יתרת תקופה לפירעון^(א)

31 בדצמבר 2024					
תקופה	סך הכל	מעל 15	מעל חמש	משנה עד	עד שנה
ממוצעת	חשיפת	מעל 15	שנים ועד	חמש שנים	שנה
לפירעון	אשראי	שנים	15 שנים	15 שנים	שנה
במיליוני ש"ח					
<u>חשיפת אשראי מאזנית:</u>					
3.89	352,324	27,665	45,835	90,290	188,534
מסחרי					
9.24	220,439	52,750	102,101	51,520	14,068
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור					
3.07	36,432	150	4,697	17,645	13,940
אנשים פרטיים - אחר					
2.40	24,537	-	2,823	5,926	15,788
נכסים בגין מכשירים נגזרים					
5.65	633,732	80,565	155,456	165,381	232,330
סך הכל ציבור					
3.22	275,642	13,731	33,935	54,189	173,787
בנקים וממשלות ^(ב)					
4.91	909,374	94,296	189,391	219,570	406,117
סך הכל חשיפת אשראי מאזנית					
7.03	149,585	21,754	52,266	56,803	18,762
מזה: אגרות חוב					
2.48	221,412	-	13,584	109,479	98,349
סך הכל חשיפת אשראי חוץ מאזנית					

31 בדצמבר 2023					
תקופה	סך הכל	מעל 15	מעל חמש	משנה עד	עד שנה
ממוצעת	חשיפת	מעל 15	שנים ועד	חמש שנים	שנה
לפירעון	אשראי	שנים	15 שנים	15 שנים	שנה
במיליוני ש"ח					
<u>חשיפת אשראי מאזנית:</u>					
4.13	332,976	30,491	42,270	93,615	166,600
מסחרי					
9.47	202,381	49,407	98,676	42,671	11,627
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור					
3.66	32,145	2,639	2,817	9,037	17,652
אנשים פרטיים - אחר					
2.52	23,166	497	2,024	5,340	15,305
נכסים בגין מכשירים נגזרים					
5.87	590,668	83,034	145,787	150,663	211,184
סך הכל ציבור					
2.68	257,674	14,780	13,959	34,382	194,553
בנקים וממשלות ^(ב)					
4.90	848,342	97,814	159,746	185,045	405,737
סך הכל חשיפת אשראי מאזנית					
5.06	181,858	27,339	24,621	38,153	91,745
מזה: אגרות חוב					
2.41	198,494	-	8,256	106,950	83,288
סך הכל חשיפת אשראי חוץ מאזנית					

(א) הסכומים מייצגים תזרימי מזומנים עתידיים צפויים בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים בגין סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט סיכון אשראי חוץ מאזני שנובע ממכשירים נגזרים).

(ב) לרבות אג"ח של בנקים וממשלות ונכסים בגין מכשירים נגזרים מול בנקים.

חשיפות למדינות זרות^(א)

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים במאוחד או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך מביניהם:

						1	2	3	4	5	6=5-4	
						31 בדצמבר 2024						
						חשיפה מאזנית ^{(א)(ב)}						
						חשיפה מאזנית מעבר לגבול			חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			
						לממשלות			חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות			
						לבנקים			ניכוי בגין התחייבויות מקומיות			
						לאחרים			נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות			
						במיליוני ש"ח						
						26,669	2,399	16,613	-	-	-	ארצות הברית
						-	4,644	5,055	8,782	182	8,600	בריטניה
						-	932	101	-	-	-	צרפת
						-	2,533	298	3	3	-	שוויץ
						3,109	198	151	-	-	-	גרמניה
						-	-	8,562	-	-	-	איי קיימן
						2,022	7,860	5,571	-	-	-	אחרות
						31,800	18,566	36,351	8,785	185	8,600	סך כל החשיפות למדינות זרות
						622	205	380	-	-	-	סך החשיפות למדינות LDC ^(א)
						-	315	289	-	-	-	סך החשיפות למדינות ה-GIPS ^(ב)
						31 בדצמבר 2023						
						חשיפה מאזנית ^{(א)(ב)}						
						חשיפה מאזנית מעבר לגבול			חשיפה מאזנית של שלוחות התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			
						לממשלות			חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות			
						לבנקים			ניכוי בגין התחייבויות מקומיות			
						לאחרים			נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות			
						במיליוני ש"ח						
						31,098	1,400	12,875	-	-	-	ארצות הברית
						22	3,723	5,354	8,000	209	7,791	בריטניה
						-	1,432	97	-	-	-	צרפת
						434	3,440	310	4	4	-	שוויץ
						4,068	1,282	181	-	-	-	גרמניה
						-	-	6,495	-	-	-	איי קיימן
						4,701	10,417	4,616	-	-	-	אחרות
						40,323	21,694	29,928	8,004	213	7,791	סך כל החשיפות למדינות זרות
						373	192	699	-	-	-	סך החשיפות למדינות LDC ^(א)
						120	82	51	-	-	-	סך החשיפות למדינות ה-GIPS ^(ב)

ראו הערות בעמוד 46.

	13	12	11	10	9	8	7=1+2+3+6
	חשיפה מאזנית מעבר לגבול ^(ב)		חשיפה חוץ מאזנית ^{(א)(ג)(ד)}				
	סך כל החשיפה המאזנית						
	לפירעון מעל שנה	לפירעון עד שנה	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	חובות לא צוברים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	
	31,802	13,879	-	9,161	229	229	45,681
	4,659	5,040	-	30,651	13	228	18,299
	773	260	-	4,624	-	-	1,033
	321	2,510	-	3,657	-	-	2,831
	2,298	1,160	-	5,692	-	94	3,458
	2,954	5,608	-	673	-	-	8,562
	8,708	6,745	2	7,586	4	605	15,453
	51,515	35,202	2	62,044	246	1,156	95,317
	532	675	-	1,591	-	-	1,207
	324	280	-	167	-	41	604

	13	12	11	10	9	8	7=1+2+3+6
	חשיפה מאזנית מעבר לגבול ^(ב)		חשיפה חוץ מאזנית ^{(א)(ג)(ד)}				
	סך כל החשיפה המאזנית						
	לפירעון מעל שנה	לפירעון עד שנה	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	סך חשיפה חוץ מאזנית	חובות לא צוברים	סיכון אשראי מאזני בעייתי	
	25,439	19,934	-	9,412	288	288	45,373
	7,710	1,389	-	24,137	383	491	16,890
	630	899	-	1,418	-	-	1,529
	415	3,769	-	3,967	-	-	4,184
	2,019	3,512	-	4,381	-	-	5,531
	3,206	3,289	-	776	-	-	6,495
	9,805	9,929	2	7,793	4	579	19,734
	49,224	42,721	2	51,884	675	1,358	99,736
	795	469	-	1,726	-	-	1,264
	165	88	-	174	-	-	253

ראו הערות בעמוד הבא.

הערות:

- (א) החשיפה למדינות זרות מוצגת על בסיס סיכון סופי.
- (ב) סיכון אשראי מאזני וחוזף מאזני, מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים.
- (ג) סיכון אשראי מאזני וחוזף מאזני בגין מכשירים נגזרים מוצג לאחר הפחתת סיכון אשראי.
- (ד) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוזף מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (ה) החשיפה למדינות ה-GIPS כוללת את המדינות: יוון, איטליה, פורטוגל וספרד.
- (ו) החשיפה למדינות ה-LDC כוללת את המדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות, שהינן ארצות המסווגות על ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.
- (ז) הבנק קבע מספר קריטריונים שעל פיהם נקבעה רשימת המדינות אשר התנאים הנוכחיים בהן עשויים להעיד על בעיות נזילות ויתכן שיהיו בעלי השפעה על יכולת הפירעון שלהן. היתרה מתייחסת ל-30 מדינות (31 בדצמבר 2023 ל-24 מדינות). לא נכללות במדידה חשיפות למדינות בדירוגי השקעה, אלא אם זהו פרטנית ככאלה עם בעיות נזילות הצפויות להיות בעלות השפעה מהותית על כושר הפירעון שלהן.
- חלק ב' – מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך:
- ליום 31 בדצמבר 2024 אין חשיפה מאזנית מצרפית למדינות זרות העונה להגדרה זו.
- (ליום 31 בדצמבר 2023 קיימת חשיפה מאזנית לאיי קיימן בסך 6.5 מיליארד ש"ח).

שיטות להפחתת סיכון אשראי (CRC)

כחלק ממדיניות ניהול סיכון האשראי, השיקול העיקרי במתן אשראי הינו יכולת ההחזר של הלווה. עם זאת, במקרים רבים, שואף הבנק לקבל ביטחונות וזאת כגיבוי נוסף שמטרתו להקטין את ההפסד לבנק במקרה של כשל עסקי/פיננסי של הלווה. היקף הביטחונות הנדרשים מלווה הינו, בין השאר, פועל יוצא מרמת הסיכון שבאשראי.

במסגרת מדיניות הביטחונות ונהלים פנימיים רלוונטיים, נקבעו לכלל ענפי המשק, עקרונות וכללים באשר לסוגי הביטחונות והיקפם. דרישת הביטחונות ושיעורם נגזרים מרמת הסיכון שהבנק מוכן לקחת על עצמו בעת העמדת האשראי.

בנוסף, נקבעים הקריטריונים העסקיים בקבלת הביטחונות, דרך קביעת שיעורי ההישענות על הביטחונות, דרכי הטיפול בעת קבלתם, דרכי עדכון השווי ועיתויו ואמצעי המעקב והבקרה.

הביטחונות מותאמים, ככל הניתן, לסוגי האשראי שהם מבטיחים, תוך התייחסות לטווח הזמן, לסוגי הצמדה, לאופי האשראי ולמטרתו וכן למהירות יכולת המימוש שלהם. הבנק נוהג לתקף את שווי הביטחונות העיקריים (בעיקר בתחום הנדל"ן והציוד) על ידי קבלת הערכות שמאי/הערכות שווי עדכניות, עצמאיות ובלתי תלויות.

סוגי הביטחונות השכיחים שהבנק מקבל להבטחת האשראי כוללים, בין היתר, נכסים פיננסיים, נכסי נדל"ן, כלי רכב, ציוד לסוגיו ועוד.

בבנק קיימת מערכת המאפשרת הפקת מידע אודות סוגי הנכסים המשמשים כביטחונות.

לצורך הפחתת סיכון האשראי בגישה הסטנדרטית, הבנק משתמש בגישה המקיפה לטיפול בביטחונות.

מכשירי הביטחון העיקריים המוכרים ככשירים בבנק בגישה הסטנדרטית הם פיקדונות שקליים, פיקדונות מט"ח, תכניות חיסכון ואג"ח ממשלתי.

ביטחון יוכר ככשיר כאשר עומד בכללים הנדרשים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, לרבות, וודאות משפטית, הזכות למימוש בהקדם במקרה של ותקפות כלפי צד ג'.

בין היתר, הבנק משתמש בכתבי קיזוז המהווים ביטחון כשיר לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 לצורך חישוב הלימות ההון.

הבנק עושה שימוש בערבויות כשירות, בביטוחים ובעסקאות CLN לצורך החלפת משקל הסיכון של חובות המגובים בערבות/מכשירים פיננסיים למשקל הסיכון של ספק ההגנה בחישוב נכסי הסיכון בגישה הסטנדרטית. לעניין זה, הבנק מכיר בעיקר בערבויות ופוליסות ביטוח של מדינת ישראל, של בנקים בארץ, של אשראי ושל מבטחים אחרים בעלי דירוג אשראי גבוה העומדות בקריטריונים להכרה כערבויות כשירות לצרכי הלימות ההון.

הבנק מבטח את תיק הערבויות חוק מכר (דירות), חלק מתיק האשראי הכספי למימון קרקעות, וכן חלק מתיק ערבויות הביצוע והפורמאליות המשויך לענפי משק בינוי ונדל"ן.

עסקאות הביטוח מאפשרות להפחית את ההון המרותק בגין סיכון האשראי הנובע מהנפקת הערבויות/העמדת הלוואות לקרקעות, תוך שימוש בפוליסה כ"מפחיתת סיכון אשראי" (ההפחתה הינה בהתאם לדירוג מבטחי המשנה).

שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)

	א	1א	2א	ב	ג	ד	ה
31 בדצמבר 2024							
	לא מובטחים ^(א) מובטחים						
	סך הכל	סך הכל	מזה: סכום	יתרה מאזנית ^(א)	מזה: סכום	יתרה מאזנית ^(א)	מזה: על ידי ערבוביות פיננסיות
	יתרה מאזנית ^(א)	יתרה מאזנית ^(א)	מובטח ^(ב)	מובטח ^(ב)	מובטח ^(ב)	מובטח ^(ב)	מובטח ^(ב)
במיליוני ש"ח							
1	381,552	80,368	45,816	58,217	27,700	22,151	18,116
2	77,934	13,697	13,391	-	-	13,697	13,391
3	459,486	94,065	59,207	58,217	27,700	35,848	31,507
4	2,419	81	21	36	4	45	16
מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר							

	א	1א	2א	ב	ג	ד	ה
31 בדצמבר 2023							
	לא מובטחים ^(א) מובטחים						
	סך הכל	סך הכל	מזה: סכום	יתרה מאזנית ^(א)	מזה: סכום	יתרה מאזנית ^(א)	מזה: על ידי ערבוביות פיננסיות
	יתרה מאזנית ^(א)	יתרה מאזנית ^(א)	מובטח ^(ב)	מובטח ^(ב)	מובטח ^(ב)	מובטח ^(ב)	מובטח ^(ב)
במיליוני ש"ח							
1	359,619	69,464	40,345	48,812	21,057	20,652	19,288
2	112,181	13,818	13,235	-	-	13,818	13,235
3	471,800	83,282	53,580	48,812	21,057	34,470	32,523
4	3,594	165	31	111	14	54	17
מזה: פגום או בפיגור של 90 ימים או יותר							

- (א) יתרה מאזנית בהתאם לערכים החשבונאיים המדווחים בדוחות הכספיים ולאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני.
- (ב) יתרה מאזנית של החלק מסכום החובות שמובטח בביטחון, ערבות או נזר אשראי, לאחר התחשבות במקדמי ביטחון.
- (ג) יתרה מאזנית של החובות כאמור, לאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני, שמובטחים באופן חלקי או מלא, ללא קשר לחלק הספציפי שהובטח בחשיפה המקורית.

השימוש בדירוגי אשראי חיצוניים בגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי (CRD)

שקלול הסיכון בגין חשיפות אשראי מתבצע על בסיס הגישה הסטנדרטית. בהתאם לגישה זו, משקלי הסיכון תלויים בסוג החשיפות ובחלק מהמקרים, בדירוגי האשראי המתייחסים אליהם (ככל שקיים דירוג כשיר). במידה וקיימים דירוגים לחשיפות כאמור, עושה הבנק שימוש בדירוגי האשראי של שלוש חברות דירוג אשראי חיצוניות:

- Standard & Poor's Ratings Services
- Moody's Investors Service
- Fitch Ratings

לצורך קביעת משקלות הסיכון בהתאם לדירוגי האשראי כאמור לעיל, עושה הבנק שימוש בטבלאות המיפוי הסטנדרטיות שקבע הפיקוח על הבנקים במסגרת הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 כפי שמעודכנת מעת לעת.

משקלי סיכון לחובות תאגידיים מדורגים נקבעים על בסיס דירוגי האשראי לטווח ארוך של החברות הנ"ל באופן הבא: כאשר לחוב יש דירוג אחד, דירוג זה ישמש לקביעת משקל הסיכון של החוב. כאשר יש שני דירוגים שניתנו על ידי שתי חברות שונות שמופו למשקלי סיכון שונים, ייבחר משקל הסיכון הגבוה יותר. כאשר יש שלושה דירוגים, יתייחסו לשני הדירוגים הטובים ביותר ומביניהם יילקח משקל הסיכון המתאים לדירוג הנחות מבין השניים.

דירוג מדינת ישראל משפיע על דרישות ההון בגין חשיפות הבנק לבנקים, גופים מוסדיים וישויות בסקטור הציבורי בישראל. להערכת הבנק, ירידה נוספת בדירוג האשראי של מדינת ישראל (ב-notch אחד), על ידי אחת ואף כמה מחברות הדירוג המדרגות את מדינת ישראל, לא תשפיע על יחסי הלימות ההון של הבנק.

הגישה הסטנדרטית - חשיפה לסיכון אשראי והשפעות הפחתת סיכון אשראי^(א) (CR4)

	א	ב	ג	ד	ה	ו
	31 בדצמבר 2024					
	חשיפות לפני CRM-1 CCF		חשיפות אחרי CRM-1 CCF		RWA וצפיפות RWA	
	סכום מאזני ^(ב)	סכום חוץ מאזני ^(ג)	סכום מאזני ^(א)	סכום חוץ מאזני ^(א)	RWA	צפיפות RWA
	במיליוני ש"ח					
1	209,232	616	222,395	103	865	0.39%
	ריבוננויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית					
2	21,258	2,757	10,649	1,808	4,273	34.30%
	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית					
3	26,031	9,346	21,066	2,919	6,395	26.66%
	בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)					
4	4,371	1,388	1,363	280	471	28.67%
	חברות ניירות ערך					
5	138,409	56,396	138,900	40,541	157,795	87.94%
	תאגידים					
6	38,944	22,081	38,712	3,510	31,669	75.01%
	חשיפות קמעונאיות ליחידים					
7	17,286	5,309	15,967	1,261	12,925	75.02%
	הלוואות לעסקים קטנים					
8	143,224	12,376	141,153	2,687	76,811	53.40%
	בביטחון נכס למגורים					
9	104,331	113,389	86,346	24,209	111,875	101.19%
	בביטחון נדל"ן מסחרי					
10	2,493	2,493	2,308	2,308	2,980	129.12%
	הלוואות בפיגור ^(ד)					
11	16,294	-	16,294	-	13,428	82.41%
	נכסים אחרים					
12	721,873	223,658	695,153	77,318	419,487	54.30%
	סך הכל					

	א	ב	ג	ד	ה	ו
	31 בדצמבר 2023					
	חשיפות לפני CRM-1 CCF		חשיפות אחרי CRM-1 CCF		RWA וצפיפות RWA	
	סכום מאזני ^(ב)	סכום חוץ מאזני ^(ג)	סכום מאזני ^(א)	סכום חוץ מאזני ^(א)	RWA	צפיפות RWA
	במיליוני ש"ח					
1	191,834	307	201,450	392	1,006	0.50%
	ריבוננויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית					
2	20,272	2,731	9,699	1,289	3,976	36.18%
	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית					
3	28,872	9,241	23,647	2,915	8,621	32.46%
	בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)					
4	3,411	1,781	1,513	212	306	17.74%
	חברות ניירות ערך					
5	127,066	55,923	130,839	38,214	146,302	86.54%
	תאגידים					
6	36,687	21,578	36,449	3,410	29,893	75.00%
	חשיפות קמעונאיות ליחידים					
7	16,922	4,997	15,552	1,225	12,583	75.00%
	הלוואות לעסקים קטנים					
8	129,291	10,366	126,977	2,349	69,075	53.41%
	בביטחון נכס למגורים					
9	96,443	92,664	81,372	18,711	103,728	103.64%
	בביטחון נדל"ן מסחרי					
10	2,608	2,608	2,434	2,434	3,005	123.46%
	הלוואות בפיגור ^(ד)					
11	13,251	-	13,251	-	10,814	81.61%
	נכסים אחרים					
12	666,657	199,588	643,183	68,717	389,309	54.69%
	סך הכל					

- (א) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוץ מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מיסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%), חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי (הנכללות בחלק 5 בדוח זה) ואיגוחים.
- (ב) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות ולאחר שיטות הפחתת סיכון אשראי.
- (ג) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לאחר מקדמי המרה לאשראי ולאחר שיטות הפחתת סיכון אשראי.
- (ד) יתרות מאזניות וחוץ מאזניות מוזגו בשל חוסר מהותיות.

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון^{(א)(ב)} (CR5)

	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יג
	31 בדצמבר 2024								
סוגי נכסים / משקל סיכון	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%
	במיליוני ש"ח								
1 ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	220,542	-	1,305	-	94	-	557	-	222,498
2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	2,027	-	3,179	-	7,228	-	23	-	12,457
3 בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	2,666	-	14,742	-	6,261	-	316	-	23,985
4 חברות ניירות ערך	-	-	1,266	-	321	-	56	-	1,643
5 תאגידים	-	-	16,592	-	17,589	-	144,406	854	179,441
6 חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	-	42,222	-	42,222
7 הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	-	17,215	13	17,228
8 בביטחון נכס למגורים	-	-	-	-	36,639	49,026	16,030	2,953	143,840
9 בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	107,916	2,639	110,555
10 הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	966	1,342	2,308
11 נכסים אחרים	3,495	-	-	-	-	-	11,539	1,260	16,294
11א מזה: בגין מניות	-	-	-	-	-	-	8,083	1,260	9,343
12 סך הכל	228,730	-	37,084	36,639	70,685	49,026	268,745	6,095	772,471

	א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יג
	31 בדצמבר 2023								
סוגי נכסים / משקל סיכון	0%	2%	20%	35%	50%	60%	75%	100%	150%
	במיליוני ש"ח								
1 ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	198,003	-	3,356	-	296	-	187	-	201,842
2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	1,672	-	2,320	-	6,969	-	27	-	10,988
3 בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	2,419	-	11,594	-	12,502	-	41	6	26,562
4 חברות ניירות ערך	-	-	1,473	-	247	-	5	-	1,725
5 תאגידים	-	-	18,953	-	16,164	-	133,185	751	169,053
6 חשיפות קמעונאיות ליחידים	-	-	-	-	-	-	39,859	-	39,859
7 הלוואות לעסקים קטנים	-	-	-	-	-	-	16,777	-	16,777
8 בביטחון נכס למגורים	-	-	-	-	33,963	41,054	16,145	2,731	129,326
9 בביטחון נדל"ן מסחרי	-	-	-	-	-	-	92,792	7,291	100,083
10 הלוואות בפיגור	-	-	-	-	-	-	1,294	1,140	2,434
11 נכסים אחרים	3,022	-	-	-	-	-	9,058	1,171	13,251
11א מזה: בגין מניות	-	-	-	-	-	-	5,418	1,171	6,589
12 סך הכל	205,116	-	37,696	33,963	71,611	41,054	239,320	10,359	711,900

(א) היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוב מאזניות המשקפות סיכון אשראי, זאת למעט סכומי מיסים נדחים והשקעות בתאגידים פיננסיים מתחת לספי הניכוי (הכפופים למשקל סיכון 250%), חשיפות בגין סיכון אשראי צד נגדי (הנכללות בחלק 5א בדוח זה) ואיגוחים (הנכללים בתוספת ב' לדוח זה).

(ב) היתרות משקפות את סכומי החשיפה הפיקוחיים, בניכוי הפרשות ומחיקות, לאחר מקדמי המרה לאשראי ולאחר שיטות להפחתת סיכון אשראי.

מידע נוסף על סיכון אשראי

סיכונים בענפי הבינוי והנדל"ן

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום פעילות שבו לבנק חשיפת אשראי משמעותית, בין היתר לאור צרכי הדיור הנובעים מהביקוש הטבעי למגורים בישראל, אשר עולים לאורך זמן, והעובדה שמדובר באשראי המגובה בביטחונות ממשיים. בדומה לענפי המשק האחרים, מוגדרים במדיניות האשראי של הבנק מתודולוגיות ופרמטרים פנימיים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאבון הסיכון של הבנק, לאור חיתום קפדני, שיטת מימון ופיקוח הדוקה, גיבוי בביטחונות נדל"ן ותמחור הולם.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק תוך ניטור המגמות בנתונים המאקרו כלכליים במשק וניטור התפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה בבנק, לרבות השלכות המלחמה, עליית הריבית והביקושים לדיור על חברות הנדל"ן.

לאומי פועל באופן אקטיבי להרחבת הייזום בתיק הנדל"ן, תוך מיקוד בסגמנט המגורים ובלקוחות נבחרים בעלי חוסן פיננסי גבוה. הבנק מקפיד על פיזור בין אזורים גיאוגרפיים שבהם מוקמים הפרויקטים בהתאם לביקושים ובהתאם לתחזיות מאקרו כלכליות.

אתגרי התקופה בגין המלחמה, ובכלל זה, המחסור בעובדים, עליית מחירי התשומות ועלייה בהוצאות המימון הביאו להתארכות משך הבנייה בחלק מהאתרים ולעלייה בתקציבי הפרויקטים.

בשנה החולפת עלה היקפן של שיטות תשלום לא לינאריות (20/80) ו/או הלוואות מסובסדות על ידי היזמים. מדובר במהלך שיווקי וותיק, שנפוץ בין יזמי הנדל"ן מזה שנים והיקפו משתנה בהתאם לתנודות השוק ונתונים מאקרו כלכליים אחרים.

יודגש כי בגין כל פרויקט, לרבות בפרויקטים בהם קיימות שיטות תשלום לא לינאריות, מתקיים תהליך חיתום מוקדם. במסגרת חיתום הפרויקטים אנו מביאים בחשבון את ההשפעות הנ"ל, ובכלל זה את הוצאות המימון העדכניות, וכן מוודאים שגם המפקחים נותנים לכך ביטוי בדוחות האפס ובדוחות המעקב ומתייחסים לעלויות המעודכנות. כמו כן, במסגרת תהליך החיתום ולאורך ניהול הפרויקט נבחנים הצרכים התזרימיים של הפרויקט בהתאם להשפעות השונות, לרבות שיטות התשלום השונות עבור המכירות בפרויקט.

עוד יצוין, כי כל התקציבים כוללים סעיף "בלתי צפוי מראש" משמעותי הנגזר מהעלות הכוללת, אשר נותן כרית נוספת להתמודדות עם החשיפה הנגרמת מאחת או יותר מהסיבות לעיל.

הבנק מבטח את תיק הערבויות חוק מכר (דירות), חלק מתיק האשראי הכספי למימון קרקעות, וכן חלק מתיק ערבויות הביצוע והפורמאליות המשויך לענפי משק בינוי ונדל"ן.

נכון ליום 31 בדצמבר 2024 הבנק עומד במגבלה הרגולטורית בקשר עם יחס הריכוזיות. בנוסף, הבנק קבע מגבלות פנימיות שהינן בהלימה להערכת הבנק את הסיכון בענפי המשנה השונים. יחד עם זאת, בשים לב לצרכי האשראי המשמעותיים בענף מחד, ולמגבלה הרגולטורית מאידך, הבנק מנהל באופן עקבי ושיטתי את יחס הריכוזיות באמצעות מכשירים שונים.

יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין סיכון האשראי הכולל בענפי הבינוי והנדל"ן בישראל ליום 31 בדצמבר 2024 הינה בסך של 2,824 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 2,736 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2023. שיעור יתרת הפרשה בגין סיכון האשראי הכולל בענפי הבינוי והנדל"ן מתוך סיכון האשראי הכולל של התיק ליום 31 בדצמבר 2024 הינו 1.50%.

יתרת סיכון האשראי הבעייתי בענפי הבינוי והנדל"ן בישראל ליום 31 בדצמבר 2024 הינה בסך של 1,403 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 1,891 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2023. שיעור סיכון האשראי הבעייתי בענפי הבינוי והנדל"ן מתוך סיכון האשראי הכולל בתיק ליום 31 בדצמבר 2024 הינו 0.74% בהשוואה לשיעור של 1.10% ליום 31 בדצמבר 2023.

על אף השיפור במדדי איכות האשראי כאמור, הגידול בסכומי הפרשה להפסדי אשראי משקפים, בין היתר, את הגידול ביתרות סיכון האשראי הכולל ואת השפעות הימשכות המלחמה וחוסר הוודאות במשק ביחס לענפי הבינוי והנדל"ן.

למידע נוסף לגבי כושר הספיגה ושיעור המימון בענפי המשק בינוי ונדל"ן בישראל בבנק ראו בהמשך פרק זה.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראו פרק מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף אודות הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן ראו פרק סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2024.

השפעות מאקרו כלכליות ומלחמת "חרבות ברזל"

בנוסף למפורט בפרק האשראי לעיל, בתחום הבנייה למגורים, במהלך 2024 חלה ירידה בגמר הבנייה של דירות, כפי הנראה בשל הירידה בהיקף כח האדם בחלק מאתרי הבנייה, תוך החלפה של עובדי בנייה פלסטינים בעובדי בנייה אחרים (ישראלים וזרים) וגם בעקבות השפעה על מידת היכולת לקיים עבודות תחת אש. ההאטה בהתחלות הבנייה נמשכה בשנת 2024, בהמשך למגמה שהחלה עוד לפני המלחמה ברקע סביבת אינפלציה וריבית גבוהות.

בצד הביקוש, חלה בשנת 2024 מגמה של שיפור במכירת הדירות החדשות יחסית לשנתיים הקודמות, אשר לוותה גם בעליית מחירים. מחירי הדירות עשויים להמשיך ולעלות במהלך השנה הקרובה. זאת, על רקע הפגיעה של המלחמה בפעילות הבנייה ובתמיכת הירידה הצפויה בריבית בנק ישראל בהמשך השנה. בתחום הנדל"ן למסחר, ערב המלחמה, חלה האטה בפעילות ענפי המסחר הקמעונאי, זאת לאור ההרעה בסביבת המאקרו (פגיעת האינפלציה ועליית הריבית בכח הקנייה של הציבור, לצד התגברות חוסר הוודאות הכלכלית והיחלשות הסנטימנט הצרכני) והמשך התרחבות נתח הסחר המקוון. מאז פרוץ המלחמה הושפעה הפעילות במרכזי המסחר לחיוב מהתמיכות הממשלתיות הנרחבות במשקי הבית וממיעוט יציאות ישראלים לחו"ל. הדעיכה הצפויה של השפעות אלה במהלך השנה הקרובה, לצד הפגיעה בכח הקנייה של הציבור כתוצאה מהעלאות המיסים ותעריפי השירותים הממשלתיים בראשית 2025, עלולות להוביל לפגיעה בפעילות המרכזים המסחריים במהלך 2025. עיקר ההשפעה השלילית עשויה להיות מורגשת במרכזים המסחריים הגדולים, בעוד שמרכזים שכונתיים עשויים להפגין המשך ביצועים טובים יותר.

שוק המשרדים חווה האטה ניכרת בביקוש מאז המחצית השנייה של 2022, לרבות ירידה מתמשכת במחירי השכירות בתל-אביב וסביבתה הקרובה וירידה משמעותית בשיעורי התפוסה בחלק מפרברי תל אביב. תהליך ההתאוששות של המשק מהמלחמה, ככל שיצבור תאוצה, עשוי לתמוך בהתייצבות מחירי שכירות המשרדים במהלך השנה הקרובה וייתכן גם בעלייה מחודשת שלהם, בפרט בתל-אביב. מנגד, המשך גידול משמעותי בהיצע המשרדים החדשים (בפרט בפרברי תל-אביב ובירושלים), הם גורמים שעשויים עשוי להכביד על המחירים והתפוסות בשוק בשנה הקרובה וייתכן אף להוביל לירידה בהם, בפרט בפרברי תל-אביב ובירושלים.

על מנת לשקף את חוסר הוודאות באשר להשפעות המלחמה על ענפי הבינוי והנדל"ן, בוצעה הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בענפים אלו, כאמור לעיל.

יובהר כי חוסר הוודאות לגבי אופן התפתחות המלחמה והשלכותיה עדיין גבוה, כך שהפרשה יכולה שתשתנה - תגדל או תקטן - בעתיד בהתאם להתפתחויות.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראו פרק מידע צופה פני עתיד.

התפתחות סיכון אשראי כולל לענף בינוי ונדל"ן (בישראל ובחו"ל)

	31 בדצמבר		2024	2023	השינוי
	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח			
סיכון אשראי מאזני	130,376	119,714	10,662	8.9	באחוזים
ערבויות לרוכשי דירות ^(א)	12,203	9,915	2,288	23.1	
סיכון אשראי חוץ מאזני אחר ^(א)	60,967	55,023	5,944	10.8	
סך הכל סיכון אשראי כולל	203,546	184,652	18,894	10.2	

(א) במונחי סיכון אשראי.

להלן פרטים על סיכון אשראי כולל בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי שיעור המימון וכושר ספיגה - הבנק

31 בדצמבר 2024			
סיכון אשראי ^(א) כולל			
קרקעות	נדל"ן בתהליכי בנייה למגורים	נדל"ן שבנייתו הושלמה	סך הכל
במיליוני ש"ח			
שיעור המימון^(ב)			
עד 45%	2,014	9,945	11,959
מעל 45% עד 65%	4,360	16,396	20,756
מעל 65% עד 80%	26,230	18,520	44,750
מעל 80%	3,049 ^(ג)	3,793	6,842
כושר ספיגה^(ד)			
מעל 25% עד 50%	9,633	9,633	9,633
מעל 50% עד 75%	10,309	10,309	10,309
מעל 75%	16,350	16,350	16,350
פרויקטים שטרם החלו	19,023	19,023	19,023
אחר^(ה)			
			48,245
סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן בישראל			187,867

31 בדצמבר 2023			
סיכון אשראי ^(א) כולל			
קרקעות	נדל"ן בתהליכי בנייה למגורים	נדל"ן שבנייתו הושלמה	סך הכל
במיליוני ש"ח			
שיעור המימון^(ב)			
עד 45%	1,267	8,831	10,098
מעל 45% עד 65%	6,384	16,156	22,540
מעל 65% עד 80%	22,668	16,350	39,018
מעל 80%	8,950 ^(ג)	5,771	14,721
כושר ספיגה^(ד)			
עד 25%	799	799	799
מעל 25% עד 50%	10,472	10,472	10,472
מעל 50% עד 75%	4,824	4,824	4,824
מעל 75%	14,554	14,554	14,554
פרויקטים שטרם החלו	10,203	10,203	10,203
אחר^(ה)			
			44,744
סך הכל סיכון אשראי לבינוי ונדל"ן בישראל			171,973

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוף מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.
- (ב) שיעור המימון - היחס בין יתרת סיכון האשראי הכולל למועד הדיווח לבין השווי של ביטחון הנדל"ן המבטיח את סיכון האשראי למועד הדיווח.
- (ג) כושר ספיגה - מדד המבטא את השיעור המירבי של שחיקת מחירי מלאי הדירות, כך שעדיין יהיה מקור כיסוי מספק לעלויות הפרויקט וזאת בהתחשב בהון העצמי שהושקע ובמכירה מוקדמת.
- (ד) מרבית היתרה מתייחסת לאשראי שמגובה גם בביטחון שאינו קרקע ו/או מקור סילוק אחר.
- (ה) אשראי אחר מתייחס לכל אשראי שאינו עונה להגדרות לעיל וכולל, בין היתר, אשראי שניתן כנגד ביטחונות שאינם נדל"ן, נדל"ן בתהליכי בנייה שאינם למגורים ונדל"ן שאינו מיועד למכירה במהלך הבנייה.

להלן הרכב ייעוד האשראי בביטחון נדל"ן בישראל - הבנק

31 בדצמבר		
2023	2024	
סיכון אשראי ^(*) כולל		
במיליוני ש"ח		
86,065	98,089	דיור
23,253	23,429	משרדים
7,993	9,363	תעשייה
25,146	26,907	מסחר ושירותים
142,457	157,788	סך הכל סיכון אשראי כולל בביטחון נדל"ן בישראל

(א) סיכון אשראי מאזני וחוז' מאזני מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

ניתוח סיכון האשראי הכולל בענפי הבינוי והנדל"ן (בישראל ובחו"ל)

31 בדצמבר		
2023	2024	
שינוי באחוזים		במיליוני ש"ח
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי		
10.5	182,080	201,275
סיכון אשראי שאינו בעייתי		
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי		
26.2	450	568
שאינו בעייתי		
47.3	744	1,096
בעייתי צובר		
(56.0)	1,378	607
לא צובר		
(11.7)	2,572	2,271
סך הכל סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי		
10.2	184,652	203,546
סך הכל		

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

התפתחויות בסיכוני אשראי

לאחר עלייה ניכרת במכירת הדירות במשק במחצית הראשונה של 2024, חלה מאז ועד ערב הפסקת האש בצפון ירידה מסוימת בהיקף המכירות וגם קצב העלייה הרבעוני במחירי הדירות התמתן, בהובלת פלח הדירות מיד שנייה. זאת, ברקע סביבה מאקרו כלכלית פחות תומכת ביקושים (רמת אי וודאות גבוהה, אינפלציה וריבית גבוהות יחסית). היקף פעילות הבנייה למגורים המשיך להתאושש במחצית השנייה של 2024, אך התפוקות של הענף עדיין נמוכות משהיו ערב המלחמה, בשל המחסור המשמעותי בעובדי בנייה במרבית השנה האחרונה.

ברבעון הרביעי של שנת 2024, הוארכו פעם נוספת ההקלות אשר ניתנו ללקוחות על ידי בנק ישראל, לרבות הקלות להקפאת תשלומי משכנתא. יצוין כי הקפאות רבות, אשר ניתנו לאורך התקופה האחרונה, הגיעו לסימון ולא הוארכו על ידי הלווים.

כפועל יוצא, היקף הלוואות בהן קיימת הקפאת תשלומים נכון לסוף חודש דצמבר 2024 הינו כ-3.2 מיליארד ש"ח, ביחס לכ-3.4 מיליארד ש"ח בחודש ספטמבר 2024, 4.4 מיליארד ש"ח לסוף חודש יוני 2024 ו-9.0 מיליארד ש"ח לסוף חודש מרס 2024.

בשנה החולפת עלה היקפן של הלוואות מסובסדות על ידי היזם בסגמנט דירות יד ראשונה ככלי משמש לעידוד שיווק הפרויקט ולהקטנת הוצאות המימון. יודגש כי במסגרת תהליך החיתום המוקדם מתבצע חיתום למשכנתא על מלוא היקף המימון כבר בשלב הראשוני של ההלוואה המסובסדת, על מנת לוודא שהלווה שמקבל את האשראי הינו בעל יכולת מלאה לפירעון החוב בפרמטרים המקובלים.

בחודש נובמבר 2024 הודיע הבנק על כוונתו להגדיר מגבלות פנימיות על שיעור המימון והיקף ההון העצמי הנדרש בהלוואות בסבסוד קבלן.

למידע מפורט והרחבה של כלל הפרסומים הרלוונטיים של בנק ישראל והקלות נוספות הניתנות על ידי הבנק ראו פרק שינויים עיקריים בשנה החולפת - מלחמת "חרבות ברזל" בדוח הדירקטוריון והנהלה ובפרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 31 בדצמבר 2024.

הבנק ממשיך להקפיד על מדיניות חיתום המתחשבת ביכולת החזר של הלווה, בסיס ההצמדה והריבית, שיעור המימון ועוד, זאת תוך עמידה בכל דרישות הפיקוח על הבנקים. תיק הלוואות לדיור מנוטר באופן שוטף לרבות ניתוח מגמות במאפייני ובמוקדי הסיכון.

ניהול הסיכון במקרה של אי פירעון האשראי נעשה על ידי הבנק בשני אופנים, הראשון מניעתי, הקטנת ההסתברות להגיע לכשל והשני גביית החוב במצב בו האשראי בכשל.

השלב הראשון - פעולות להקטנת ההסתברות לכשל:

- חיתום - מבוסס על מגבלות הרגולציה (הוראה 329 בחינת כושר החזר, אחוזי מימון ותמהיל אשראי) ומגובה במודלים לבחינת סיכון האשראי אשר נשענים בין היתר על מידע מחשבון הלקוח בלאומי ו/או ממאגר נתוני האשראי של בנק ישראל.
 - בניית תמהיל מותאם ללקוח, אשר יאפשר עמידה בתשלום ההחזר החודשי.
 - בטוחת נדל"ן - האשראי מועמד כפוף לקבלת ביטחונות לשביעות רצון הבנק בהתאם לאופי האשראי והנכס. הביטחונות נבדקים על ידי יועצי המשכנתאות ובתיקים מורכבים נעשית בקרה נוספת.
 - דחיית תשלומים ("הקפאות") - אפשרות להקפיא חלקית את תשלומי המשכנתא בהתאם להוראות חוק הבנקאות שירות ללקוח.
- השלב השני - גבייה:
- גבייה רכה - מוקד טלפוני אשר יוצר קשר עם הלקוחות שמתקשים בתשלום ההחזר החודשי מיד עם היווצרותו של הפיגור הראשון, סיוע ללקוחות בהסדרי חוב וליווי עד לסילוקו.
 - תביעה משפטית -
 - גביית חוב כספית באמצעות פתיחת תיק הוצאה לפועל.
 - מימוש הנכס באמצעות הבטוחות שהתקבלו.

ריכוזיות ענפית בתיק האשראי

הבנק מקיים תהליכי מעקב סדורים על מנת לוודא כי הוא ממלא אחר מגבלות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 "מגבלות חבות ענפית" בהוראות הפיקוח על הבנקים.

נכון ליום 31 בדצמבר 2024, הבנק עומד במגבלות הקבועות בהוראה.

ביום 29 באוקטובר 2024 פורסם תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 "מגבלות חבות ענפית".

עקב התמשכות מלחמת "חרבות ברזל", ובמטרה לתמוך בצרכי האשראי של המשק, הפיקוח על הבנקים האריך בשנתיים נוספות (עד ליום 31 בדצמבר 2027) הקלה זמנית קיימת בשיעור מגבלת ענף בינוי ונדל"ן כך שסך חבויות ענף בינוי ונדל"ן לא יעלה על הגובה מבין: סך חבויות "בינוי נדל"ן ותעשייה ומסחר של מוצרי בנייה" לא יעלה על 26% מסך חבויות הציבור לתאגיד הבנקאי; וסך חבויות "בינוי נדל"ן ותעשייה ומסחר של מוצרי בנייה" בניכוי חבויות למימון פרויקטים בשותפות המגזר הציבורי עם המגזר הפרטי הכלולות בענף "עבודות הנדסה אזרחית" לא יעלה על 22% מסך חבויות הציבור לתאגיד הבנקאי. בנוסף, הפיקוח על הבנקים הוסיף הקלה בנוגע לשיעור המגבלה לענף שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח, כך שעד ליום 31 בדצמבר 2027 המגבלה תיבחן בנפרד ביחס לפעילות בישראל ולפעילות בחו"ל, לפיה סך החבויות של כל אחת מהן בנפרד לא תעלה על 20% מסך כל חבויות הציבור לבנק כאשר המגבלה המצרפית (ישראל וחו"ל) לא תעלה על 25%.

התיקון להוראה נכנס לתוקף במועד פרסומו 29 באוקטובר 2024.

קבוצות לווים³

הבנק מקיים תהליכי מעקב סדורים על מנת לוודא כי הוא ממלא אחר מגבלות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

נכון ליום 31 בדצמבר 2024, הבנק עומד במגבלות הקבועות בהוראה.

בהתאם למדיניות האימוץ של סטנדרטים בינלאומיים מקובלים, הפיקוח על הבנקים מאמץ את הוראות ועדת באזל בנושא פיקוח על חשיפות גדולות. במסגרת זו פרסם הפיקוח על הבנקים טיוטת עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים". בהתאם לטייטה זו, תיקבענה הגדרות חדשות ללווה/קבוצת לווים, וכמו כן יבוצעו התאמות למדידת החשיפה. בהתאם לדרישת הפיקוח, הבנק ערך סקר כמותי אשר דווח לפיקוח על הבנקים. בהתאם לטייטת ההוראה, מועד הכניסה לתוקף הינו 1 בינואר 2026.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

למידע בנושא חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים ראו פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2024.

³ קבוצת לווים הם כל אלה יחד: הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה. כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. תאגיד מוחזק שהינו מהותי עבור מחזיק שאין לו שליטה, וכל הנשלט על ידם. לווים הקשורים באופן שפגיעה ביציבות הפיננסית של אחד מהם עלולה להשליך על היציבות הפיננסית של האחר, או שאותם גורמים עלולים להשליך על היציבות הפיננסית של שניהם.

חלק 5א - סיכון אשראי של צד נגדי סיכון אשראי של צד נגדי (CCRA)

סיכון האשראי בעסקת נגזרים הינו מדד לסכום ההפסד שהבנק עלול לשאת בו אם הצד הנגדי לעסקה לא יעמוד בתנאי העסקה. סיכון זה למועד מסוים מוגדר כסך השווי הנוכחי של העסקה לאותו מועד בתוספת סיכון פוטנציאלי להפסד עתידי. פוטנציאל זה מוערך על פי רמת התנודתיות הצפויה בנכס הבסיס של העסקה ועל פי משך התקופה שנותרה עד למועד השלמת הביטחונות כפי שסוכם עם הצד הנגדי, וכל זאת לאחר ניכוי הסכמי קיזוז הניתנים לאכיפה כלהלן:

לאומי מיישם בשוק הנגזרים (הסחירים והלא סחירים) מנגנונים להפחתת סיכונים אשראי במסחר בין צדדים נגדיים על ידי מנגנוני קיזוז (NETTING) המעוגנים בהסכמים משפטיים סטנדרטיים בינלאומיים, וכן על ידי מנגנון הפקדת ביטחונות הדדיים בין הצדדים הנגדיים לעסקה, בין בדרך של העברה לתיחום חשיפה או באמצעות שטרי משכון. בפרקי הזמן שהוגדרו, מבוצעת התחשבות שוטפת בהתאם לנתוני השוק ולחשיפה. הביטחון הוא לרוב מזומן, במטבעות הנקובים בהסכם. להלן סוגי ההסכמים הקיימים כיום בלאומי בהיבט זה:

1. בפעילות בנגזרים לא סחירים (OTC), נעשה שימוש במנגנוני קיזוז על פי תשתית הסכמית בינלאומית סטנדרטית או על פי תשתית הסכמית מקומית תואמת סטנדרטים בינלאומיים וכן בהסדרי התחשבות לצורך תיחום חשיפה, כולם בהתאם להוראות חוק ההסכמים בנכסים פיננסיים. כך, למשל, מתקשר הבנק בהסכמי ISDA ו-ISA מול צדדים בינלאומיים ולקוחות מקומיים הפעילים בשוק ההון. בנוסף, במטרה להפחית את סיכון הצד הנגדי, ישנה מגמת מעבר לסליקה מרכזית עבור עסקות בנגזרי ריבית במטבעות עיקריים. במסגרת הסכמי ISDA עליהם חתום בנק לאומי אין כיום תלות בהורדת דירוג האשראי של לאומי כגורם לשינוי בסכום הביטחון. החל מספטמבר 2021, הוחל בלאומי ביישום רגולציות UMR (Uncleared Margin Rules) של ארגון IOSCO שמהותה הפקדת ביטחונות (IM) של שני הצדדים, בגוף שלישי (קסטודיאן) עבור עסקות שאינן נסלקות בסליקה מרכזית, לישויות שחצו רף כמותי (50 מיליארד אירו).

2. בפעילות בנגזרים הסחירים בחו"ל - בפעילות מול לקוחות קיימים מנגנוני קיזוז והתחשבות המעוגנים במסגרת הסכמים התואמים את הוראות חוק ההסכמים בנכסים פיננסיים. גם בפעילות מול חברי המסלוקה קיימים מנגנוני קיזוז והתחשבות המעוגנים בחוות דעת משפטיות.

3. בפעילות המקומית מול המעו"ף (נגזרים סחירים), אין הסכמי קיזוז ייעודיים, הקיזוז מבוצע בקיזוז בפועל מול הלקוחות בהתאם לתנאי הניהול התואמים סטנדרטים של ISDA והפעילות מבוצעת או מול שטרי משכון או סולו.

4. בפעילות בעסקאות SFT (ריפו, ריברס ריפו, השאלות ניירות ערך זרים) מול צדדים נגדיים זרים, נעשה שימוש במנגנוני קיזוז על פי תשתית הסכמית בינלאומית סטנדרטית (GMSLA) עבור עסקאות שאילה/השאלה ו-GMRA עבור עסקאות ריפו/ריברס ריפו).

מסגרות האשראי לפעילות הלקוחות נקבעות בוועדות אשראי פרטניות בהתאם למדיניות האשראי של הבנק בכפוף למגבלות הדירקטוריון. השיקולים המשפיעים על גובה המסגרת כוללים, בין היתר, ניתוח סיכון אשראי ופרופיל עסקי, לרבות הביטחונות המוצעים לגיבוי האשראי הנגזר מהפעילות.

קווי הפעילות למדינות, בנקים ומוסדות פיננסיים נקבעים בוועדה ייעודית בהשתתפות נציגים מהחטיבות הרלוונטיות, וזאת בכפוף למגבלות אשר נקבעו במדיניות ההשקעות וניהול סיכונים השוק של הקבוצה.

המעקב והאחריות אחר חשיפות אשראי לצדדים נגדיים בעסקות במכשירים נגזרים הינם באחריות מנהלי הלקוחות בקווי העסקים.

חטיבת שוקי הון מבצעת מעקב הדוק אחר פעילות של לקוחות חטיבת שוק ההון וכן מבצעת בקרת על אחר בקרת מנהלי הלקוחות את פעילות לקוחותיהם בנגזרים.

חטיבת שוקי הון אחראית על המודלים והפרמטרים לחישוב דרישת הביטחונות בנגזרים, על הנהלים לפעילות לקוחות בנגזרים ועל גיבוש הצרכים העסקיים במערכות המחשוב המודדות את העמידה במסגרות הפעילות.

החטיבה לניהול סיכונים מהווה קו הגנה שני, ממליצה לדירקטוריון על המדיניות לניהול הסיכון, אחראית על הדיווח של החשיפות לדירקטוריון ואחראית לתיקוף המודלים והפרמטרים המשמשים לניהול הסיכון.

ביום 1 בדצמבר 2021, ביום 15 במרס 2022 וביום 7 באפריל 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזרים לעדכון הוראות ועדת באזל בכל הקשור לסיכון אשראי צד נגדי. להרחבה בנושא יישום ההוראה החדשה, ראו פרק שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון בדוח זה.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראו פרק מידע צופה פני עתיד.

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)

	א	ב	ד	ה	ו
	31 בדצמבר 2024				
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	Alpha ששימש לצורך חישוב רגולטורי	EAD לאחר CRM	RWA
	במיליוני ש"ח				
1	10,587	26,384	1.4	51,751	17,663
	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי - SA-CCR (עבור נגזרים)				
3	-	-	-	675	135
	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך) ^(א)				
6	10,587	26,384		52,426	17,798
	סך הכל				

	א	ב	ד	ה	ו
	31 בדצמבר 2023				
	עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	Alpha ששימש לצורך חישוב רגולטורי	EAD לאחר CRM	RWA
	במיליוני ש"ח				
1	8,424	17,566	1.4	36,377	13,063
	הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי - SA-CCR (עבור נגזרים)				
3	-	-	-	650	130
	הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך)				
6	8,424	17,566		37,027	13,193
	סך הכל				

(א) נתונים אלה כוללים חשיפה פתוחה בגין עסקאות REPO ו-REVERS REPO. חשיפות בגין עסקאות השאלה כנגד אשראי מוצגות בחשיפות האשראי.

הקצאת הון בגין התאמת שערור לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)

2023		2024	
א	ב	א	ב
31 בדצמבר			
RWA	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM
במיליוני ש"ח			
2,989	36,354	3,275	51,731
סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית			
		3	

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי תיק פיקוחי ומשקלות סיכון^(*) (CCR3)

	א	ד	ה	ו	ז	ט
31 בדצמבר 2024						
תיק פיקוחי/משקל סיכון	0%	20%	50%	100%	150%	סך חשיפת אשראי
במיליוני ש"ח						
ריבוניות	4,740	-	-	-	-	4,740
ישויות סקטור ציבורי PSE שאינן ממשלה מרכזית	-	-	85	-	-	85
בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	-	15,802	225	-	-	16,027
חברות ניירות ערך	-	17,186	14,924	4	-	32,114
תאגידים	-	-	48	3,139	1	3,188
תיקים קמעונאיים פיקוחיים	-	-	-	280	-	280
סך הכל	4,740	32,988	15,282	3,423	1	56,434

	א	ד	ה	ו	ז	ט
31 בדצמבר 2023						
תיק פיקוחי/משקל סיכון	0%	20%	50%	100%	150%	סך חשיפת אשראי
במיליוני ש"ח						
ריבוניות	3,109	-	-	-	-	3,109
ישויות סקטור ציבורי PSE שאינן ממשלה מרכזית	-	-	67	-	-	67
בנקים, לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB)	-	13,462	276	56	-	13,794
חברות ניירות ערך	-	9,749	8,919	5	-	18,673
תאגידים	-	-	119	3,552	-	3,671
תיקים קמעונאיים פיקוחיים	-	-	-	116	1	117
סך הכל	3,109	23,211	9,381	3,729	1	39,431

(א) היתרות בגילוי מתייחסות לחשיפות האשראי ששימשו בחישוב דרישת ההון, לאחר יישום שיטות להפחתת סיכון אשראי. החשיפות אינן כוללות חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCPs) המדווחים בטבלה CCR8 בהמשך הדוח.

הרכב הביטחון בגין חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR)^(א) (CCR5)

	א	ב	ג	ד	ה	ו
31 בדצמבר 2024						
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים						
ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)						
	שווי הוגן של הביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד	שווי הוגן של ביטחון	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד	
	מנותק	לא מנותק	מנותק	לא מנותק	לא מנותק	
במיליוני ש"ח						
מזומן - מטבע מקומי	-	5,667	-	534	1,089	1,300
מזומן - מטבעות אחרים	-	19,820	-	14,020	10,597	3,384
חוב ריבוני מקומי	-	26,690	3,044	-	1,365	1,143
חוב ריבוני אחר	2,486	91	2,054	6,244	-	-
חוב של סוכנות ממשלתית	-	-	-	-	6,567	9,025
אגרות חוב קונצרניות	2,708	-	3,270	-	999	1,767
מניות	-	179	-	-	7	5,259
סך הכל	5,194	52,447	8,368	20,798	20,624	21,878

	א	ב	ג	ד	ה	ו
31 בדצמבר 2023						
ביטחון שמשמש בעסקאות נגזרים						
ביטחון שמשמש בעסקאות למימון ניירות ערך (SFTs)						
	שווי הוגן של הביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד	שווי הוגן של ביטחון	שווי הוגן של ביטחון שהתקבל	שווי הוגן של ביטחון שהופקד	
	מנותק	לא מנותק	מנותק	לא מנותק	לא מנותק	
במיליוני ש"ח						
מזומן - מטבע מקומי	-	1,491	-	451	80	256
מזומן - מטבעות אחרים	-	16,715	-	11,422	13,696	2,797
חוב ריבוני מקומי	-	19,257	1,978	-	269	84
חוב ריבוני אחר	3,052	69	1,464	5,403	-	410
חוב של סוכנות ממשלתית	-	-	-	-	6,561	11,768
אגרות חוב קונצרניות	853	-	2,741	-	958	2,436
מניות	-	184	-	-	-	4,663
סך הכל	3,905	37,716	6,183	17,276	21,564	22,414

(א) הסכומים מתייחסים לביטחונות שהופקדו או התקבלו בגין חשיפות הנובעות מסיכון האשראי של צד נגדי שקשורות לעסקאות נגזרים או לעסקאות למימון ניירות ערך, לרבות עסקאות שסולקו באמצעות צד נגדי מרכזי (CCP).

חשיפות לנגזרי אשראי (CCR6)

נכון ליום 31 בדצמבר 2024 וליום 31 בדצמבר 2023, לא קיימות בבנק עסקאות נגזרי אשראי שנקנו או נמכרו.

חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים (CCR8)

	א	ב	א	ב
	31 בדצמבר			
	2023		2024	
	RWA	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM
	במיליוני ש"ח			
1	196	5,633	190	5,928
	חשיפות לצד נגדי מרכזי כשיר (QCCP) (סך הכל) ^(א)			
2	191	5,557	185	5,852
	חשיפות לעסקאות עם QCCP (לא כולל ביטחון ראשוני מנותק והעברות לקרן סיכונים), מזה:			
3	8	419	19	940
	(I) נגזרי OTC ^(ב)			
4	183	5,138	166	4,912
	(II) עסקאות נגזרים סחירים בבורסה ^(ג)			
7	-	1,050	-	1,568
	ביטחון ראשוני מנותק			
9	^(א) 5	76	^(א) 5	76
	העברות ממומנות לקרן סיכונים			

(א) נכסי הסיכון בגין קרן הסיכונים נכללו בשורת החשיפות לעסקאות QCCP לעיל, זאת בהתאם לנוסחת חישוב נכסי הסיכון לצדדים נגדיים מרכזיים בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

(ב) כולל גם חשיפות מסחר לחברי מסלקה אשר עומדות בתנאים למשקלי סיכון 2%/4% בהתאם להוראה 203A.

(ג) סכומי ה-EAD לאחר CRM לא כוללים סכומי ביטחון ראשוני מנותק שמופיעים בשורה 7 מטה וזאת בהתאם להוראות 203A ו-203.

חלק 6 - סיכון שוק

סיכון שוק (MRA)

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי הנכסים וההתחייבויות בשל שינוי ברמת מחירים בשווקים, שינוי בשיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה ומחירי מניות. החשיפה לסיכונים שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכונים השוק של הקבוצה, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "ניהול סיכון ריבית" ומספר 339 בנושא "ניהול סיכונים שוק". במסגרת יישום הוראות אלה נקבעו עקרונות יסודיים לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה". לתיאור המבנה הארגוני והאחריות לניהול הסיכון ראו פרק מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו.

במהלך שנת 2024 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול סיכון השוק.

המגמה המובילה מצד הבנקים המרכזיים בארה"ב ובאירופה הינה להפחית את הריבית בשנים הקרובות תוך התחשבות בהתפתחות פרמטרים כלכליים מרכזיים, כגון: שיעורי אבטלה, צמיחה ומידת ההתכנסות ליעדי האינפלציה. בישראל צפויות הפחתות ריבית בשנה הקרובה אך בקצב מתון יותר ביחס למגמה של הבנקים המרכזיים בארה"ב ובאירופה בכפוף לעמידה ביעד האינפלציה של בנק ישראל ועל רקע הצפי לגידול בהוצאות הממשלה וגיובסי החוב הכרוכים בכך.

מלחמת "חברות ברזל"

המלחמה והאתגרים הנילוויים לה יצרו חוסר וודאות בשווקים הפיננסיים, והתנודתיות בהם עשויה להימשך, אם כי במידה מופחתת.

הבנק מבצע ניטור הדוק ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות תוך ניהול סיכונים מוקפד, ביצוע תרחישי קיצון ובחינה מתמדת של התפתחות האירועים ודרכי הפעולה, על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, ככל שיידרש.

סיכון הריבית

בתאריך 20 בדצמבר 2023 פורסמה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 333 הסופית בנושא סיכון ריבית בתיק הבנקאי. ההוראה צפויה להיכנס לתוקף בחודש יולי 2025. הבנק נערך ליישום ההוראה.

מבנה הממשל התאגידי לניהול סיכונים שוק

בנוסף למידע אודות מבנה הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים בבנק המתואר בפרק "מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו", להלן מידע נוסף בנוגע לניהול סיכון השוק:

קו ההגנה הראשון - חטיבת שוקי הון

חטיבת שוקי הון אחראית על נטילת הסיכון תוך כדי ניתוחו והבנתו לאורך חיי העסקאות. החטיבה עוסקת בניהול הנוסטרו של הבנק, בהפעלת חדר העסקות בבנק לצורך מסחר ותיווך במטבעות, בריביות, בנגזרים ובניירות ערך, בניהול פיננסי הכולל פיתוח מוצרים פיננסיים ומוצרי השקעה וניהול הנכסים וההתחייבויות של הקבוצה. תהליכי בקרה מבוצעים בחדרי העסקות ובנוסף מבוצעת בקרה שוטפת אחר הפעילות - בהיבטי סיכונים שוק, סיכונים תפעוליים וסיכונים מעילות והונאות, על ידי חדר תיכון באגף לניהול סיכונים בחטיבה. לצד החטיבה לשוקי הון פועלת זרוע ההשקעות של לאומי - "לאומי פרטנרס".

סיכונים השוק השונים מנוהלים בשוטף על ידי חטיבת שוקי הון, בין היתר באמצעות וועדות יעודיות בראשות ראש חטיבת שוקי הון, ובהשתתפות נציגי החטיבה לניהול סיכונים.

קו ההגנה השני - החטיבה לניהול סיכונים

באחריות החטיבה לבחון את ניהול סיכונים השוק והנזילות בראייה כוללת, לגבש את מדיניות הסיכון ומגבלות הסיכון בראיית כלל תיק הנוסטרו וחדרי העסקות, ההשקעות הריאליות של הבנק ותיק הפנסיה. כמו כן, באחריותה לפתח ולאתגר את הערכת הסיכון בעסקאות ופעילויות מהותיות כגון אישור של מוצרים, השקעות, עסקאות חדשות, פיתוח מתודולוגיות, תיקוף מודלים מהותיים, מעקב אחר משתני שוק והשקעות ספציפיות, ביצוע של תרחישי קיצון ועוד.

קו ההגנה השלישי - ביקורת פנימית

באחריות הביקורת הפנימית לבצע ביקורת בלתי תלויה ואובייקטיבית תוך אתגור של הבקורות, התהליכים, והמערכות הממוכנות בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת לרוב בדיעבד, על קו ההגנה הראשון והשני תוך וידוא יישום הנחיות של ההנהלה והדירקטוריון.

תיאבון הסיכון

תיאבון הסיכון של הקבוצה בא לידי ביטוי ברמת החשיפה לסיכון השוק שהקבוצה מוכנה לשאת על מנת להשיג את היעדים העסקיים שלה ואת התשואה הנדרשת לבעלי המניות. לחילופין הוגדר תיאבון הסיכון כהשפעה של אירוע שלילי שהקבוצה מוכנה לשאת. תיאבון הסיכון כולל הצהרות איכותיות המתייחסות לרמת הסיכון המקובלת על ידי הדירקטוריון והנהלה הבכירה ומגבלות כמותיות המתייחסות להפסדים שהקבוצה מוכנה לספוג בתרחישים ברמות חומרה שונות.

מדיניות ניהול סיכונים השוק

מדיניות ניהול סיכונים השוק מהווה ביטוי לאסטרטגית ניהול סיכון השוק של הקבוצה. זאת, לצד הנהלים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיתוח ובקרה אחר סיכונים השוק. המדיניות נועדה מחד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים תוך הערכת הסיכונים והסיכויים שיכולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים וזאת בהשוואה לרווח הצפוי מהם, ומאידך, נועדה להפחית את רמת הסיכון הנובעת מהפעילות השוטפת של הבנק, ובכלל זה לשמור על רמת נזילות גבוהה.

המדיניות מהווה כלי חשוב להגדרת תיאבון הסיכון של הבנק בתחום הנוסטרו, חדרי העסקות וחשיפות השוק בכלל קבוצת לאומי. המדיניות מגדירה את הממשל התאגידי, חלוקת האחריות הארגונית ומנגנוני האסקלציה. תיאבון הסיכון בא לידי ביטוי במגבלות שנקבעו.

במסגרת המדיניות לניהול סיכונים השוק נקבעו מגבלות דירקטוריון לכל גורם סיכון שוק מהותי. כמו כן, נקבעו מגבלות ברמת מנהל סיכונים ראשי ומגבלות נוספות משלימות למגבלות אלו. מגבלות אלו נועדו להגביל את הנזק שעלול להיגרם כתוצאה משינויים לא צפויים בגורמי הסיכון השונים הקיימים בשווקים, כגון: שיעורי הריבית, אינפלציה, שערי חליפין, מרווחי אשראי סחיר ומחירי מניות.

החשיפות לסיכונים שוק מנוהלות באופן שוטף ברמת הקבוצה.

במטרה לפקח ולבקר את יישום מדיניות ניהול סיכונים השוק, מקבל הדירקטוריון אחת לרבעון דיווח על עיקרי החשיפות לסיכונים שוק אל מול המגבלות שהוקצו, הצפת הסיכונים המרכזיים לפי קווי פעילות, מוצרים ומוקדי סיכון של הקבוצה, ודיווח על אירועים חריגים.

ניהול סיכונים השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים: התיק הבנקאי והתיק למסחר.

התיק הבנקאי

סיכונים השוק בתיק הבנקאי נובעים מפעילות הבנק בעסקי הליבה (בעיקר אשראי, פיקדונות והשקעה בניירות ערך בתיק הזמין ובתיק לפדיון). סיכונים השוק המרכזיים בתיק הינם סיכון הריבית, סיכון מרווח האשראי הסחיר וחשיפות הבסיס. הכלים העיקריים לניהול החשיפות בתיק הבנקאי הינם מדיניות המחירים, ניהול תיק הנוסטרו הזמין ולפדיון, הנפקת מכשירי חוב וגידור באמצעות מכשירים פיננסיים נגזרים. מדיניות הגידורים מאפשרת לצמצם ו/או להרחיב, במידת הצורך, את הסיכונים על ידי שינוי הפוזיציה בה הבנק נמצא ובהתאם לתיאבון הסיכון שהוגדר על ידי הדירקטוריון.

כחלק מהכלים לניהול החשיפות, הבנק מגדר את החשיפות לסיכונים מטבע חוץ וסיכונים ריבית באמצעות מכשירים פיננסיים נגזרים, אשר מסייעים בשמירת הפוזיציה הרצויה בתוך מסגרת תיאבון הסיכון שנקבע ובהתאם למגבלות. בנוסף מבוצעת פעילות בנגזרים שלא לצורכי גידור.

מדיניות הבנק בעסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים עם גופים המחויבים לעמידה בדרישות להלימות הון הינה מנגנון הפקדת ביטחונות הדדיים בין הצדדים הנגדיים לעסקה (הסכמי CSA), ראה פירוט נוסף בחלק 5 בנושא "סיכון אשראי לצד נגדי".

כחלק מבחינת פרופיל הסיכון הכולל הבנק מבצע מעקב וניטור שוטף של החשיפות לסיכונים שוק וההפסדים העשויים לקרות בתרחישים שונים ובכלל זה תרחישי קיצון, וזאת במטרה לשקף את כלל סיכונים השוק בראיה הוליסטית – ריבית, בסיס, מרווחי אשראי, מניות וקרנות.

מדיניות ההשקעה

פעילות הנוסטרו בלאומי מהווה כלי מרכזי לניהול הנכסים וההתחייבויות, מאזני ההצמדה, ניתוב ההון וליצירת רווח. הניהול מבוצע בראייה כוללת, לרבות התייחסות למכלול הסיכונים וההזדמנויות ובכלל זה תיקי הנוסטרו, ההחזקות הריאליות והנכסים וההתחייבויות בתיק הפנסיה. כמו כן, הניהול כפוף למגבלות תיאבון הסיכון שנקבעות על ידי הדירקטוריון ולהקצאת ההון הנדרשת על פי כללי באזל. הסיכונים המרכזיים הגלומים בפעילות ההשקעות הינם סיכונים ריבית, אשראי, נזילות ובסיס.

במטרה לשמור על יציבות ורמת נזילות גבוהה, ניהול הנכסים נעשה תוך נטילת סיכון נמוך עד בינוני בחלק העיקרי של ההשקעות והפעילויות, ונטילת סיכון גבוה יותר בחלק מצומצם של ההשקעות והפעילויות. כחלק ממדיניות זו נשמרת רמת פיזור גבוהה בין מוצרים, מדינות, סוגי סיכון וחשיפה לצדדים נגדיים.

לאומי חשוף בתיקי הנוסטרו לסיכונים אשראי ושוק של מדינות, בנקים ומוסדות פיננסיים בארץ ובחו"ל. בנוסף הבנק משקיע במכשירים מגובי נכסים (כגון MBS, CLO, ABS ואחרים) וכן בקרנות ומניות בפיזור גבוה.

לאומי הגדיר מנגנונים להתרעה בעקבות התפתחויות חריגות במצב החשיפות ו/או בשווקים, ביניהם:

- קביעת ספי דיווח בגין חריגה ממגבלות כמותיות, אופן הדיווח ומתן חלופות לטיפול בחריגה.
- מנגנוני מעקב (Watch List) ודגלים אדומים אשר עוקבים אחר התפתחויות בשווקים, עמידה במגבלות, שינויים בנכסים וכיו"ב.

ללאומי תכניות מגירה מפורטות הכוללות תכניות פעולה בעת התממשות טריגרים שנקבעו מראש.

התיק למסחר

סיכוני השוק בתיק למסחר נובעים מפעילות הבנק כעושה שוק, כמתווך וכמנהל פוזיציות עבור הנוסטרו. בהתאם למדיניות הבנק, מכשירים מסווגים לתיק למסחר כאשר הפעילות בהם נעשית במטרה להפיק רווחים ממסחר תוך מתן מענה מהיר לשינויים בשווקים.

לאומי סוחר ועושה שוק במגוון רחב מאוד של נגזרים ונכסי בסיס שונים: מטבע, ריבית, מדד, סחורות וני"ע. עיקר הפעילות מבוצע במכשירים נפוצים ונזילים מאוד בשוק המקומי והעולמי.

בתיק נוסטרו למסחר מתקיימת פעילות יזומה במסגרתה נלקחות חשיפות יזומות לריבית, מט"ח וסיכוני אשראי סחיר. סיכוני השוק בתיק למסחר מזוהים, מנוטרים, ומבוקרים אל מול המגבלות באופן שוטף על ידי חטיבת שוקי הון בתדירות שבעיקרה מבוצעת לפחות אחת ליום.

סיווג ני"ע לתיק למסחר מבוצע בגין פוזיציות אשר כוונת הפעילות בהן היא מסחרית. הפעילות למסחר כפופה למגבלות, כדוגמת מגבלות גודל תיק, מגבלת חשיפה לריבית, חשיפת מט"ח ועוד. סיווג זה מעוגן במדיניות ובתהליכי העבודה, בהתאם לדרישות הרגולציה.

חשיפה לסיכוני שוק הנובעים מההתחייבויות הפנסיוניות לעובדים

הבנק מיישם את כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים, כפי שנקבעו על ידי בנק ישראל. המחויבות האקטוארית לעובדים בעלת מח"מ ארוך ומושפעת באופן משמעותי משינויים בריבית ההיוון. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבויות האקטואריות לזכויות עובדים מחושב כפי הוראות בנק ישראל על בסיס תשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח קבוע של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

אופן מדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי ההון הפיקוחי

בראשית חודש ספטמבר 2022 קיבל הבנק אישור מבנק ישראל לשנות את אופן המדידה של ההתחייבויות הפנסיוניות לצרכי חישוב ההון הפיקוחי. על פי שיטת המדידה החדשה, בכל רבעון הבנק יחשב את השינוי בהתחייבויות לפנסיה לעובדי דור א' כתוצאה משינויים בריבית ההיוון בניכוי השינוי בשווי הנכסים שיועדו מראש לגידור התחייבויות אלו (להלן: "שינוי בהתחייבויות לפנסיה נטו"). השינוי בהתחייבויות לפנסיה נטו, לאחר השפעת המס, ייפרס באופן לינארי על פני ארבעה רבעונים, החל מהרבעון עבורו בוצע החישוב.

האישור שניתן על ידי בנק ישראל נכנס לתוקף ביום 1 ביולי 2022 ויהיה בתוקף עד המוקדם מבין השניים: א) דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2029 (כולל) או ב) מועד הדוח הכספי בו הממוצע לאורך ארבעה רבעונים האחרונים של סכום ההתחייבויות הפנסיוניות לעובדי דור א' יהיה נמוך מסך של 10 מיליארד ש"ח, צמוד למדד (מהמדד הידוע ביום 1 ביולי 2022 ועד למדד הידוע בתאריך הדוח הכספי הרלוונטי).

מטרתה של שיטה זו למתן את התנודתיות של ההון הפיקוחי הנובעת משינויים בריבית ההיוון על ההתחייבות הפנסיונית כמו גם על הנכסים שיועדו לגידור התחייבויות אלו.

במקביל, בוטל אישור הפיקוח למדידת ההתחייבויות הפנסיוניות לצורכי חישוב ההון הפיקוחי לפי ממוצע נע של תשואות השוק לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימו במועד הדיווח הרלוונטי, שהיה בתוקף החל מהדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2016.

המתודולוגיות והכלים למדידת הסיכון

סיכוני השוק מוערכים במגוון רב של כלים, המשלימים זה את זה ותואמים את סוגי החשיפות השונות של הבנק. המדדים המשמשים את הבנק בניהול הכולל של סיכוני השוק משמשים גם לביצוע הערכה לגבי פוטנציאל הנזק הכספי מכלל חשיפות השוק והאשראי הסחיר או מתיק מסוים בעל חשיפות מסוג זה, תחת הנחות אשר לוקחות בחשבון את קשרי הגומלין בין גורמי הסיכון השונים הקיימים בכל אחד מהתיקים ובכל התיקים יחד.

המתודולוגיה להערכת סיכוני שוק אשר בשימוש הבנק אושרה על ידי הדירקטוריון והנהלה.

מודל הערך הנתון לסיכון (VaR - Value at Risk) הינו מודל סטטיסטי האומד את ההפסד הצפוי לבנק, בהסתמך על סימולציה הסטורית, במהלך אופק השקעה מסוים וברמת ביטחון סטטיסטית הנקבעת מראש. ערך ה-VaR יכול לגדול כתוצאה מעלייה בתנודתיות של גורמי הסיכון, או כתוצאה מהעלאת רמת הסיכון הגלומה בפעילות הבנקאית. יחד עם זאת, ה-VaR מוגבל ביכולתו לחזות תרחישים קיצוניים ולכן משמש כמדד סיכון בעיקר בניהול השוטף, אך גם יהווה נורת אזהרה בתרחישי קיצון בשווקים.

אומדן הסיכון באמצעות ערך ה-VaR, מותאם לאופי הפעילות בתיק ולהרכבו - בפעילות המסחר, מחושב באופק אחזקה של עשרה ימי עסקים ובתיק הבנקאי, באופק אחזקה של חודש, ושניהם ברמת מובהקות של 99%. בנוסף, מבוצע באופן שוטף תהליך בחינה בדיעבד (Back test), במטרה לבחון את תקפות המודל.

מאחר וערך ה-VaR יכול לעלות כתוצאה מתנודתיות בשווקים ולא בהכרח כתוצאה משינוי בפרופיל הסיכון, הבנק קבע מגבלות אזהרה (Attention Limits) ברמת דירקטוריון על הערך בסיכון בהתייחס לתיק הבנקאי ולתיק למסחר. מגבלות אלו נועדו להיות מעין תמרוז אזהרה לרמת הסיכון והגעה אליהן תחייב בחינה של פרופיל הסיכון וקבלת החלטות על הפחתת הסיכון או על התאמה זמנית של המגבלה.

להלן אומדן ה-VaR של התיק למסחר ברמת הקבוצה בהתאם לסימולציה ההיסטורית

VaR תיק למסחר		
31 בדצמבר		
2023	2024	
במיליוני ש"ח		
45	51	בפועל

ניתוחי רגישות ותרחישי קיצון - השווקים העולמיים והמקומיים נתונים מעת לעת לזעזועים המתבטאים בתנודתיות גדולה במיוחד של הפרמטרים, החורגת מהתנהגות היסטורית נורמלית. מודלים כמותיים כדוגמת ה-VaR, אינם מספקים מידע על הפסדים שעלולים להתרחש בתנאי שוק קיצוניים, או מעבר לרמת המובהקות שנקבעה, לכן מבוצעת מדידת הסיכון בתרחישי שוק קיצוניים מגוונים וכן ניתוחי רגישות לשינוי באחד מגורמי הסיכון. אלה כוללים את כלל גורמי הסיכון להם חשוף הבנק ומהווים חלק מתהליך קבלת החלטות בקביעת אסטרטגיית ההשקעות הכוללת והרכב התיק הרצוי תחת מגבלות תיאבון הסיכון שנקבעו. בחישוב תרחישי הקיצון, הנחות המומחה מתוקפות, ככל שניתן, אל מול נתונים היסטוריים ואל מול נתוני שוק עדכניים.

ההיקף והאופי של מערכות מדידת הסיכון

מערכות עיקריות לניהול סיכונים שוק:

מערכת אחת הינה מערכת המתממשקת מדי יום לכלל מערכות התשתית של הבנק וקולטת את מלאי העסקאות של הבנק. המערכת מבצעת פריסה של תזרימי המזומנים של כלל העסקאות הן לפי מועד התשלום הצפוי והן לפי מועד שינוי הריבית. על בסיס הנתונים מחושבות החשיפות לסיכונים שוק ונזילות בכפוף להנחות המודלים המשמשים בניהול הסיכונים.

מערכות נוספות משמשות לניהול ותפעול שוטף של תיק הנוסטרו ושל הפוזיציות בחדרי העסקות, כולל תמחור, מסחר וניהול חשיפות.

סיכון שער חליפין

במהלך שנת 2024, ההשפעה של שינוי בשערי חליפין על הרווח הנקי אינה מהותית מאחר והבנק, ככלל, אינו מנהל חשיפות משמעותיות במגזר המט"ח.

סיכון שוק בגישה סטנדרטית (MRI)

בטבלה להלן מוצגים נכסי הסיכון בגין החשיפה לסיכוני השוק על פי הגישה הסטנדרטית המכסה רק חלק מהחשיפות לסיכוני שוק.

	א	א	
	31 בדצמבר		
	2023	2024	
	נכסי סיכון RWA		
	במיליוני ש"ח		
מוצרים ישירים			
1	5,280	6,466	סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי)
2	82	2	סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
3	316	724	סיכון שער חליפין
אופציות			
7	28	113	גישת התרחישים
8	128	27	איגוח
9	5,834	7,332	סך הכל

חלק 6א - סיכון ריבית בתיק הבנקאי (IRRBB) ובתיק למסחר

מטרות ויעדים בניהול סיכון ריבית בתיק הבנקאי

סיכון הריבית הוא הסיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית והוא נובע ממספר מקורות, כלהלן: סיכון תמחור מחדש (הבדלי עיתוי בתקופות לפירעון ובמועדי התמחור מחדש של נכסים, התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות), סיכון עקום התשואה (תזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה), סיכון בסיס Basis Risk (מתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש) וסיכון אופציונליות (שינוי בעיתוי או בהיקף של תזרים מזומנים של מכשיר פיננסי עקב שינויים בשיעורי ריבית השוק).

הבנק מנהל את סיכון הריבית והשפעתו על הרווחיות, ההון ושווי הנכסים וההתחייבויות, תחת הנחות שונות של שינויים בריבית, לרבות תרחישים של שינויים קיצוניים בריבית על בסיס תרחישים היסטוריים וסימולציות היפותטיות. בנוסף נעשה שימוש במודל האומד את השינוי בהכנסה המימונית הצפויה, כתוצאה משינויים בריבית ובמרווח העתידי ורגישות של ההון הפיקוחי, הכולל את ההשפעות על ההון וקרן ההון כתוצאה משינוי מיידי בריבית. על מדדים אלה קיימות מגבלות ברמות היררכיה שונות. סיכון הריבית נמדד ומנוהל בפועל על בסיס הנחות התנהגותיות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבות לזמן ארוך. כמו כן, קיימות הנחות בהתייחס לפירעונות המוקדמים במשכנתאות על בסיס מודל סטטיסטי המנסה לחזות את הפירעונות המוקדמים כתלות בריבית. להערכות אלו חשיבות גדולה בניהול סיכונים הריבית, בין היתר בשל הגידול המשמעותי ביותר אלו בשנים האחרונות.

הכלים לניהול ולגידור החשיפות בתיק הבנקאי הינם מדיניות המחירים, ניהול תיק אגרות החוב, הנפקת מכשירי חוב, עסקות חוץ-מאזניות ועוד. כחלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות, הבנק מגדר כלכלית חלק מסיכונים הריבית באמצעות מכשירים נגזרים. במקרים בהם הבנק בוחר לפעול במתווה של גידור מושלם על פי כללי החשבונאות השינויים בשווי הנגזרים מסוגים לקרן הון בדומה לנכס המגודר. במקרים בהם לא ניתן לגדר בגידור מושלם, או שהבנק בוחר שלא לגדר באמצעות גידור מושלם, השינויים בשווי ההוגן של הנגזרים מוכרים ברווח והפסד עם היווצרותם. כמו כן, ניהול החשיפות מסתמך, בין היתר, על תחזיות והנחות עבודה לגבי ההתפתחויות הצפויות בשוקי הכספים וההון בארץ ובעולם.

מדידת החשיפה לשינויים בריבית מבוצעת הן לעלייה והן לירידת ריבית בכל מגזר הצמדה. מדידה זו נועדה לבחון את רגישות מבנה שווי הנכסים וההתחייבויות הקיים, לרבות ההתחייבויות הפנסיוניות, לשינויי ריבית.

ככלל, הרגישות לריבית נמדדת לפחות אחת לחודש.

מודלים התנהגותיים מרכזיים המשולבים בניהול הסיכון

המודלים המשולבים בניהול סיכון הריבית מביאים לידי ביטוי הנחות התנהגותיות של הלקוחות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות שהמרכזיים שביניהם הם:

- מודל המניח כי ישנו גרעין קשיח של עו"ש (העו"ש היציב) שאינו רגיש לריבית שההתייחסות אליו כאל התחייבות ארוכה אשר נפרסת לאורך זמן ומבוססת, בין היתר, על בחינה היסטורית של יתרות העו"ש והתנהגות לקוחות. בנוסף, הבנק מניח כי קיים סכום נוסף של יתרות עו"ש שבעת עליית ריבית יוסט לפיקדונות ולכן נפרש לתקופה קצרה משמעותית מפרסת העו"ש היציב.
 - מודל לחיזוי הפירעונות המוקדמים במשכנתאות אשר בוחן בין היתר את הכדאיות הכלכלית בפירעון מוקדם כתלות בריבית, בטעמי הלקוחות ובהנחות התנהגותיות המבוססות על נתוני העבר.
 - כדי לחזות את הפירעונות המוקדמים במוצרי משכנתאות בתיק הנוסטרו נעשה שימוש במערכת חיצונית הבוחנת, בין היתר, את המח"מ הנוכחי של תיק המשכנתאות, ואת ההשפעות של שינויים בריבית על מח"מ התיק ושווי הנכסים.
- המודלים המפותחים באופן עצמאי עוברים תיקוף וכיול שוטף, בין היתר לאור שינויים בסביבת המאקרו, ומודלי ספק עוברים אתגור בהתאם למתודולוגיות מקובלות.

להלן המגבלות המרכזיות על החשיפות לסיכוני שוק ליום 31 בדצמבר 2024

במיליוני ש"ח/אחוז מההון העצמי רובד 1	
מגבלת רגישות השווי ההוגן לשינויים מקבילים של 1% בריבית	
5%	התיק הבנקאי בשקלים
2%	התיק הבנקאי במט"ח
0.7%	התיק למסחר בשקלים
0.4%	התיק למסחר במט"ח
נורות אזהרה על הערך הנתון לסיכון (VaR - Value at Risk)	
6.0%	תיק בנקאי
250	תיק למסחר

מידע כמותי על סיכון ריבית בתיק הבנקאי ובתיק למסחר

שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2024				
שקל		מטבע חוץ		
לא צמוד	צמוד למדד	דולר	אחר	סך הכל
במיליוני ש"ח				
523,781	70,630	98,704	15,930	709,045
נכסים פיננסיים ^(א)				
571,468	6,506	502,405	66,644	1,147,023
סכומים אחרים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים				
468,593	32,102	153,981	21,066	675,742
התחייבויות פיננסיות ^(א)				
602,656	10,625	453,428	62,286	1,128,995
סכומים אחרים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים				
24,000	34,409	(6,300)	(778)	51,331
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים				
-	(12,336)	-	(11)	(12,347)
השפעת התחייבויות לזכויות עובדים				
8,758	-	2,052	207	11,017
השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה				
32,758	22,073	(4,248)	(582)	50,001
שווי הוגן נטו מותאם ^(ב) של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו				
30,519	20,901	(4,161)	(641)	46,618
מזה: תיק בנקאי				
175	(592)	(1)	(9)	(427)
מזה: השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיור				
8,758	-	2,052	207	11,017
מזה: השפעת הנחות התנהגויות אחרות				

31 בדצמבר 2023				
שקל		מטבע חוץ		
לא צמוד	צמוד למדד	דולר	אחר	סך הכל
במיליוני ש"ח				
490,754	63,600	92,263	17,605	664,222
נכסים פיננסיים ^(א)				
422,951	6,119	390,566	61,503	881,139
סכומים אחרים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים				
430,237	29,664	144,872	23,663	628,436
התחייבויות פיננסיות ^(א)				
456,196	11,105	344,146	56,387	867,834
סכומים אחרים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים				
27,272	28,950	(6,189)	(942)	49,091
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים				
-	(13,460)	-	(10)	(13,470)
השפעת התחייבויות לזכויות עובדים				
7,976	-	1,869	243	10,088
השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה				
35,248	15,490	(4,320)	(709)	45,709
שווי הוגן נטו מותאם ^(ב) של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו				
22,257	15,099	(4,620)	(675)	32,061
מזה: תיק בנקאי				
403	(433)	(4)	(9)	(43)
מזה: השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיור				
7,976	-	1,869	243	10,088
מזה: השפעת הנחות התנהגויות אחרות				

(א) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, כולל התחייבויות לזכויות עובדים בקיזוז כל נכסי התכנית המתנהלים כנגדה ופריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה ופיקדונות בבנק ישראל אשר נגזרות מפריסה זו.

במהלך שנת 2024 הבנק עדכן את אומדן השווי ההוגן המותאם של הנכסים הפיננסיים, ההשפעה ליום 31 בדצמבר 2023, לו היה מיושם האומדן האמור, הנה קיטון של השווי ההוגן המותאם של נכסים פיננסיים בסך של כ-0.5 מיליארד ש"ח מתוך יתרה של כ-664.2 מיליארד ש"ח וגידול בהשפעת מודל פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיור בסך של כ-0.2 מיליארד ש"ח.

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראו ביאור 32 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2024. (ב) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.

השפעת התרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו^(א) מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2024					
מטבע חוץ			שקל		
סך הכל ^(ד)	אחר	דולר	צמוד למדד	לא צמוד	
במיליוני ש"ח					
<u>שינויים מקבילים</u>					
(3,188)	(132)	(891)	(21)	(2,144)	עלייה במקביל של 1%
(3,098)	(129)	(863)	(2)	(2,104)	מזה: תיק בנקאי
3,035	87	444	581	1,923	מזה: השפעת הנחות התנהגויות
2,231	84	393	-	1,754	מזה: השפעת ייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
755	4	-	581	170	מזה: השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיור
2,447	138	890	(474)	1,893	ירידה במקביל של 1%
2,377	135	883	(493)	1,852	מזה: תיק בנקאי
(4,336)	(93)	(568)	(1,041)	(2,634)	מזה: השפעת הנחות התנהגויות
(2,395)	(89)	(421)	-	(1,885)	מזה: השפעת ייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
(1,793)	(4)	-	(1,041)	(748)	מזה: השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיור
<u>שינויים לא מקבילים</u>					
(1,800)	(64)	(755)	352	(1,333)	התללה ^(ב)
(1,715)	(66)	(758)	344	(1,235)	מזה: תיק בנקאי
899	41	284	(405)	979	השטחה ^(ג)
839	43	296	(392)	892	מזה: תיק בנקאי
(495)	(19)	(297)	(333)	154	עליית ריבית בטווח הקצר
(517)	(15)	(276)	(314)	88	מזה: תיק בנקאי
541	26	322	340	(147)	ירידת ריבית בטווח הקצר
564	23	300	320	(79)	מזה: תיק בנקאי
(3,188)	(132)	(891)	(474)	(2,144)	<u>מקסימום</u>
(3,098)	(129)	(863)	(493)	(2,104)	מזה: תיק בנקאי

(א) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, כולל התחייבויות לזכויות עובדים בקיזוז כל נכסי התכנית המתנהלים כנגדה ופריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
 (ב) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.
 (ג) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.
 (ד) לאחר השפעות מקזזות.

השפעת התרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו^(*) מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו (המשך)

31 בדצמבר 2023				
		מטבע חוץ		
		דולר	אחר	סך הכל ^(י)
		שקל		
		צמוד למדד	לא צמוד	
במיליוני ש"ח				
<u>שינויים מקבילים</u>				
עלייה במקביל של 1%	(1,543)	79	(577)	(2,056)
מזה: תיק בנקאי	(1,521)	124	(557)	(1,971)
מזה: השפעת הנחות התנהגויות	1,841	494	345	2,771
מזה: השפעת ייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה	1,799	-	405	2,292
מזה: השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיור	43	494	2	542
ירידה במקביל של 1%	1,276	(592)	571	1,267
מזה: תיק בנקאי	1,265	(639)	555	1,196
מזה: השפעת הנחות התנהגויות	(2,501)	(937)	(447)	(3,981)
מזה: השפעת ייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה	(1,933)	-	(435)	(2,462)
מזה: השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיור	(567)	(937)	(2)	(1,509)
<u>שינויים לא מקבילים</u>				
התללה ^(ב)	(931)	472	(425)	(956)
מזה: תיק בנקאי	(894)	474	(447)	(939)
השטחה ^(ג)	716	(511)	111	392
מזה: תיק בנקאי	683	(503)	139	394
עליית ריבית בטווח הקצר	190	(364)	(293)	(404)
מזה: תיק בנקאי	166	(338)	(261)	(372)
ירידת ריבית בטווח הקצר	(181)	373	316	453
מזה: תיק בנקאי	(156)	347	283	421
<u>מקסימום</u>	(1,543)	(592)	(577)	(2,056)
מזה: תיק בנקאי	(1,521)	(639)	(557)	(1,971)

(א) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים, כולל התחייבויות לזכויות עובדים בקיזוז כל נכסי התכנית המתנהלים כנגדה ופריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

(ב) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.

(ג) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

(ד) לאחר השפעות מקיזוז.

(ה) המודלים העיקריים הם הנחת פירעון מוקדם במשכנתאות, ובעו"ש - זיהוי הגרעין הקשיח וההתייחסות אליו כפיקדון ארוך. חוסר הסימטריה בין העלייה לירידה בריבית נובע בעיקר מהתאמת התנהגות הלקוחות לתרחיש במשכנתאות ומהשפעת צורת עקומי הריבית.

חשיפה במט"ו בתיק הבנקאי - מתחילת השנה חל גידול של כ-709 מיליון ש"ח בחשיפה לעלייה של 1%. עיקר הגידול נובע מהגידול בתיק המשכנתאות שקוזזה חלקית על ידי ביצוע הנפקות וגיוס פיקדונות, וכן מפעילות בתיק הנוסטרו.

חשיפה במט"ח בתיק הבנקאי - מתחילת השנה חל גידול של כ-418 מיליון ש"ח בחשיפה לעלייה של 1%, עיקר הגידול נובע מפעילות בתיק הנוסטרו.

בשנת 2024 לא בוצע עדכון למודלים ההתנהגותיים. בשנת 2023 עדכון מודל פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיור הגדיל את החשיפה לעלייה של 1% בסך של כ-170 מיליון ש"ח, עלייה זו קוזזה על ידי עדכון שבוצע במודל פריסת הפיקדונות לפי דרישה בסך של כ-200 מיליון ש"ח. פירוט השפעת מודלים התנהגותיים מהותיים מופיע בטבלה לעיל. כמו כן נציין כי לו הבנק היה מניח ניצול מלא של תחנת יציאה ראשונה בפיקדונות הציבור שקיימת בהם נקודת יציאה, חשיפת השווי ההוגן, נטו במקרה של עלייה במקביל של 1% נכון ליום 31 בדצמבר 2024 הייתה גדלה בכ-200 מיליון ש"ח, ביחס לחשיפה שדווחה בטבלה לעיל.

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית^(א)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2023			2024		
הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	סך הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	סך הכל
במיליוני ש"ח					
שינויים מקבילים					
717	276	441	552	36	516
עלייה במקביל של 1%					
800	359	441	639	123	516
מזה: תיק בנקאי					
(914)	(289)	(625)	(759)	(55)	(704)
ירידה במקביל של 1%					
(984)	(359)	(625)	(827)	(123)	(704)
מזה: תיק בנקאי					
(914)	(289)	(625)	(759)	(55)	(704)
מקסימום					
(984)	(359)	(625)	(827)	(123)	(704)
מזה: תיק בנקאי					

(א) לאחר השפעות מקזזות.

רגישות ההכנסה בטבלה לעיל הינה אומדן תאורטי אשר חושב על בסיס שינוי מקבילי של כלל עקומי הריבית, תוך שימוש בהנחות לגבי שינויים במרווחים על הפיקדונות, ללא שינוי בתמהיל הנכסים וההתחייבויות, למעט עדכון הפריסה של המודלים ההתנהגותיים כתוצאה מהשינוי בריבית, ככל שבוצע.

במהלך שנת 2024 סך חשיפת ההכנסות לירידה בריבית של 1% הצטמצמה בכ-155 מיליון ש"ח. רוב הקיטון נובע מצמצום החשיפה בהכנסות שאינן מריבית כתוצאה מפעילות בנגזרים.

השפעת התרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על ההון העצמי^(א)

31 בדצמבר	
2023	2024
במיליוני ש"ח	
(395)	(1,041)
עלייה במקביל של 1%	
182	875
ירידה מקבילה של 1%	

(א) ההשפעה המוצגת הינה לפני השפעת מס.

במהלך שנת 2024 נרשם גידול בחשיפת ההון העצמי של כ-646 מיליון ש"ח לעלייה של 1% שנובע ברובו מפעילות בתיק הזמין.

מידע נוסף על סיכון ריבית

חשיפה כוללת של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית

31 בדצמבר 2024					
	מכל שנה עד חמש שנים	מכל שנה עד שלוש שנים	מכל שלושה חודשים עד שנה	מכל חודש עד שלושה חודשים	עם דרישה עד חודש
	במיליוני ש"ח				
נכסים פיננסיים ^(א)	40,770	73,751	49,438	34,878	454,715
סכומים אחרים לקבל ^(ב)	54,793	101,060	286,385	292,222	356,666
התחייבויות פיננסיות ^(א)	24,834	44,033	124,842	59,770	386,224
סכומים אחרים לשלם ^(א)	52,599	98,058	273,770	300,763	348,950
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית	18,130	32,720	(62,789)	(33,433)	76,207
פירוט נוסף של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית					
א. לפי מהות הפעילות^(ה)					
החשיפה בתיק הבנקאי	16,684	29,347	(64,209)	(25,726)	72,473
החשיפה בתיק למסחר	1,446	3,373	1,420	(7,707)	3,734
ב. לפי בסיסי הצמדה^(ה)					
מטבע ישראלי לא צמוד	7,245	16,235	(60,289)	(10,392)	66,334
מטבע ישראלי צמוד למדד	4,615	10,253	7,993	(834)	1,331
מטבע חוץ (לרבות צמוד מט"ח)	6,270	6,232	(10,493)	(22,207)	8,542
ג. השפעות על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית^(ד)					
השפעת התחייבויות לזכויות עובדים	(131)	(1,316)	(760)	16	8
השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה	(12,219)	(15,871)	(22,996)	(7,048)	87,362
השפעת פירעונות מוקדמים בהלוואות לדיור	(463)	2,789	3,179	930	546
השפעת נכסים מגובים	744	1,233	646	119	83

(א) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים חוץ מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים, לאחר השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

(ב) סכומים לקבל ולשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים, מורכבים וחוץ מאזניים, לאחר השפעה של ההתחייבויות לזכויות עובדים אשר מתחשבת בנכסי התכנית הרגילים לשינויים בריבית המתנהלים כנגדה. מכשירים פיננסיים מורכבים מוּוּנו לתקופות לפי משך החיים הממוצע האפקטיבי של כל מכשיר, מאחר ולא ניתן לשקף את החשיפה לריבית שלהם באמצעות מיון לפי תקופות לפירעון תזרימי מזומנים או למועד חידוש הריבית הקרוב.

(ג) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

(ד) ההשפעות על המח"מ והשת"פ מתייחסות להשפעות של כל אחד מהמודלים על סך היתרה בסעיף.

(ה) המח"מ המדווח הינו הפער בין מח"מ סך הנכסים לבין מח"מ סך ההתחייבויות.

31 בדצמבר 2023									
משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	משך חיים ממוצע אפקטיבי ⁽²⁾	שיעור תשואה פנימי	סך הכל שווי הוגן	ללא תקופת פירעון	מעל עשרים שנים	מעל עשרים שנים	מעל חמש עד עשר שנים
בשנים	באחוזים		בשנים	באחוזים					
1.18	4.61%	664,222	1.29	4.67%	709,045	182	3,775	14,919	36,617
1.38	-	881,139	1.32	-	1,147,023	-	954	4,733	50,210
0.74	2.21%	618,349	0.70	4.56%	664,725	20	23	4,366	20,613
1.51	-	881,303	1.46	-	1,141,342	-	3,789	7,656	55,757
-	-	45,709	-	-	50,001	162	917	7,630	10,457
0.06	-	32,061	0.10	-	46,618	162	920	6,990	9,977
0.05	-	13,648	0.02	-	3,383	-	(3)	640	480
0.00	-	35,248	0.20	-	32,758	175	1,212	8,077	4,161
(2.09)	-	15,490	0.11	-	22,074	3	(1,095)	(2,351)	2,159
0.10	-	(5,029)	0.11	-	(4,831)	(16)	800	1,904	4,137
14.09	2.80%	(13,469)	14.02	2.72%	(12,347)	-	(2,874)	(4,696)	(2,594)
1.00	3.84%	10,088	0.96	4.26%	11,017	-	-	(1,673)	(16,538)
(0.80)	(0.19%)	(43)	(0.81)	(0.03%)	(426)	-	(1,897)	(4,688)	(822)
(5.18)	0.01%	-	(5.07)	(0.02%)	-	-	(1,475)	(1,670)	320

גילוי נוסף על מכשירים פיננסיים מורכבים

שווי הוגן, משך חיים ממוצע אפקטיבי והשפעת שינויים היפותטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים המורכבים של הבנק ושל חברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2024					
שווי הוגן בהנחת שינויים בשערי ריבית					
קטון של:		גידול של:		משך חיים ממוצע אפקטיבי	
1%	2%	1%	2%	שווי הוגן	
				במיליוני ש"ח	
מגזר מט"ח					
<u>נכסים פיננסיים מורכבים:</u>					
17,816	18,250	16,677	16,018	4.44	17,261
נכסים מגובים					
17,816	18,250	16,677	16,018	4.44	17,261
סך הכל נכסים פיננסיים מורכבים					
סך הכל שינוי בשווי ההוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים, נטו, כתוצאה משינויים בשיעורי ריבית					
555	989	(584)	(1,243)		

31 בדצמבר 2023					
שווי הוגן בהנחת שינויים בשערי ריבית					
קטון של:		גידול של:		משך חיים ממוצע אפקטיבי	
1%	2%	1%	2%	שווי הוגן	
				במיליוני ש"ח	
מגזר מט"ח					
<u>נכסים פיננסיים מורכבים:</u>					
15,631	15,990	14,728	14,207	4.32	15,189
נכסים מגובים					
15,631	15,990	14,728	14,207	4.32	15,189
סך הכל נכסים פיננסיים מורכבים					
סך הכל שינוי בשווי ההוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים, נטו, כתוצאה משינויים בשיעורי ריבית					
442	801	(461)	(982)		

לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראו ביאור 32 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2024.

תחת מכשירים פיננסיים מורכבים נכללים בעיקר המכשירים הבאים:

Agency MBS - אג"ח שנכסי הבסיס שלו הם הלוואות משכנתא, הנמצאים בערבות מלאה או בערבות משתמעת של ממשלת ארה"ב.

CLO - אג"ח עם נכסי בסיס הכוללים הלוואות של חברות מתחת לדירוג השקעה.

חישובי החשיפה לפרעונות מוקדמים מבוצעים בהתבסס על מודל מקובל בשוק, ואלה משולבים במדידת החשיפות בתרחישים השונים.

לפירוט נוסף ראו ביאור 33 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2024.

גילוי על חשיפות הריבית על פי שיטת השווי הכלכלי^(א)

תמצית החשיפות לשינויים בלתי צפויים בריבית ברמת הקבוצה (לפני השפעת מס)

השינוי הפוטנציאלי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש ^(ב)					
31 בדצמבר 2023			31 בדצמבר 2024		
עלייה של 0.1%	ירידה של 1%	עלייה של 1%	עלייה של 0.1%	ירידה של 1%	עלייה של 1%
תרחיש במיליוני ש"ח					
במט"ז					
(173)	1,490	(2,057)	(252)	2,199	(2,780)
(6)	57	(65)	(5)	60	(59)
במט"ח					
(55)	570	(575)	(99)	1,017	(992)
(2)	13	(18)	(3)	8	(29)

(א) הפער בין החשיפות בטבלת השפעת התרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו לבין חשיפות השווי הכלכלי המוצגות כאן נובע מהתייחסות שונה להתחייבויות הפנסיוניות, נטו.

(ב) הפער בין השינוי של 1% לבין 0.1% נובע מהנחות שונות על שיעור הפר"מ ומהשפעת צורת עקומי הריבית.

במהלך שנת 2024 נרשם גידול בחשיפת השווי ההוגן של התיק הבנקאי לעלייה של 1% בריבית, כפי שדווח לעיל.

חלק 6 - סיכון מניות

סיכון ההשקעה במניות ובקרנות הינו הסיכון שנובע מירידת ערך של ההשקעות במניות או בקרנות או ירידה ברווחים/דיבידנדים המועברים לקבוצה. חשיפה זו מנוהלת בכפוף למדיניות ההשקעה בתיקי הנוסטרו לפיה נקבעו מגבלות הן להיקף ההשקעה הכולל והן לחברה בודדת.

במסגרת מדיניות ההשקעות נקבע כי פעילות ההשקעה בבנק מבוצעת בין היתר באמצעות השקעה בקרנות נאמנות סחירות, במדדים ובתעודות סל, ולא במניה ספציפית, תוך שמירה על רמת פיזור גבוהה. בנוסף, מבוצעת פעילות השקעה על ידי חברת הבת "לאומי פרטנרס" בהתאם למדיניות ההשקעה הקבוצתית.

השקעה במניות וקרנות בתיק הבנקאי

31 בדצמבר				
2023		2024		
דרישות הון ^(א)	שווי הון	דרישות הון ^(א)	שווי הון	
במיליוני ש"ח				
460	2,817	619	3,999	מניות לא סחירות בתיק שאינו למסחר
271	2,011	429	3,179	מניות וקרנות סחירות בתיק שאינו למסחר
731	4,828	1,048	7,178	סך הכל

(א) דרישות הון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי הפיקוח על הבנקים בשיעור של 13.5%.

חלק 7 - סיכון הנזילות וסיכון המימון

סיכון הנזילות הוא הסיכון לרווחי התאגיד הבנקאי וליציבותו הנובע מאי יכולתו לספק את צרכי נזילותו.

סיכון מימון הינו הסיכון לאי יכולת לגייס מקורות חדשים או למחזר מקורות קיימים, הנחוצים לשימושים השוטפים, או שגיוס המקורות יבוצע בתקופות ובתנאים אשר יפגעו באופן משמעותי בהכנסות הבנק נטו מריבית.

תמהיל וריכוזיות המקורות מנוהלים במסגרת ניהול סיכוני הנזילות בבנק. הבנק מבצע מעקב אחר מבנה המקורות וריכוזיותם, בחלוקה לגודל וסוג לקוח. הבנק מבצע ניטור שוטף והדוק של מדדי הנזילות ומעקב אחר נורות אזהרה המאפשרים לבנק זיהוי מוקדם של צרכי נזילות ושינויים במגמות בקשר למקורותיו.

הבנק שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים המפוזרים בשקלים ובמט"ח, ובאמצעות גיוס מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים, בדגש על גיוס פיקדונות קמעונאיים, פיקדונות עסקיים קטנים, בינוניים וגדולים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא מותאמת לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון נזילות", הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות" ודרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בנושא "מימון יציב נטו".

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות", נועדה להבטיח שתאגיד בנקאי יחזיק מלאי הולם של נכסים נזילים באיכות גבוהה לא משועבדים, המורכב ממזומן או מנכסים שניתן להמירם למזומן בשווקים פרטיים ללא אובדן ערך או עם אובדן ערך קטן, על מנת לענות על צרכי הנזילות של התאגיד הבנקאי בתרחיש קיצון של נזילות הנמשך 30 ימים.

במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות: הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" ומקדמי הביטחון בגינם (המונה), וכן הוגדר תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים הבאים (המכנה). התזרים היוצא נטו כולל, בין היתר: משיכה של פיקדונות מסוגים שונים בהתאם למקדמי היציאה שנקבעו בהוראה, ניצול של מסגרות אשראי שהועמדו על ידי הבנק ועוד, בניכוי פירעונות צפויים במהלך החודש של אשראי שהבנק העמיד בהתאם למקדמי ההחזר שנקבעו בהוראה.

בהתאם לכך, שינויים בהיקף הנכסים הנזילים או בהרכבם, שינויים בהיקף הפיקדונות בכל אחד מסוגי הפיקדונות המוגדרים בהוראה, שינויים בהיקף ותמהיל האשראי, שינוי בהיקף תמהיל הנגזרים וכן שינויים בהיקף מסגרות האשראי והערבויות, מולם יש לשמור נזילות, יכולים להביא לשינוי יחס כיסוי הנזילות של הבנק.

הדרישה הרגולטורית הינה לעמוד ביחס כיסוי נזילות של 100% לפחות בסולו ובמאוחד.

יחס כיסוי הנזילות נמצא בשימוש שוטף על בסיס יומי כדי לסייע בניטור ובקרה אחר סיכון הנזילות. הדיווח על יחס כיסוי הנזילות להנהלה הבכירה מבוצע לפחות אחת לחודש ולדירקטוריון לפחות אחת לרבעון. בהתאם לדרישת ההוראה, במצבי קיצון תוגבר התדירות לדיווח שבועי ואף יומי. במקרים מיוחדים יימסר דיווח מיידי להנהלה הבכירה ולדירקטוריון.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בנושא "יחס מימון יציב נטו", דורשת מהתאגידים הבנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ופעילויותיהם החוץ מאזניות. שמירה על מבנה מימון בר קיימא לאורך זמן נועדה להפחית את הסיכונים ששיבושים במקורות המימון הקבועים של התאגיד הבנקאי ישחקו את מצב הנזילות שלו באופן שיגביר את הסיכון שלו לכשל ויוביל לתרחיש מערכתי רחב יותר.

הדרישה הרגולטורית הינה לעמוד ביחס מימון יציב נטו של 100% לפחות בסולו ובמאוחד. יש לדווח על יחס המימון היציב נטו להנהלה הבכירה ולדירקטוריון לפחות אחת לרבעון.

מדיניות ניהול סיכון הנזילות

ניהול החשיפה לסיכוני נזילות נבחן, מבוקר ונדון באופן שוטף וייעודי על ידי הפורומים והוועדות ברמת דירקטוריון, הנהלה ודרגי ביניים. במסגרת זו, מבוצע מעקב שוטף אחר תחזיות של תזרימי המזומנים, מגמות בסגמנטים שונים של פיקדונות, ריכוזיות מפקידים ועלויות הגיוס. דירקטוריון הבנק, מגדיר את תיאבון הסיכון ומחליט על מגבלות פנימיות הדוקות יותר מהמגבלות הרגולטוריות לצורך ניהול סיכון הנזילות. ה-CRO קובע מגבלות פנימיות הדוקות יותר מהרמה שנקבעה על ידי הדירקטוריון לצורך הניהול השוטף. המגבלות הפנימיות מהוות רזרבה נוספת לעמידה בתרחישי נזילות.

לבנק תשתית רחבה, שגרות ניהול וכלים ייעודיים לניהול הנזילות במט"י ובמט"ח ובכלל זה מעקב יומי אחר סט מדדי סיכון פנימיים ומגבלות פנימיות ורגולטוריות. לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודלים רגולטורים וכן מודלים פנימיים שפותחו בלאומי בהתאם להוראת בנק ישראל ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם. לבנק קיימת תכנית מגירה לזיהוי מוקדם וטיפול במשבר נזילות אשר כוללת מערכת סימני אזהרה אשר יכולים להעיד על שינוי במצב הנזילות של הבנק, ומתכונת פעולה לטיפול במקרים שכאלו. הבנק שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח אשר תאפשר לו לעמוד בכל צרכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

בשנת 2024 הבנק עמד בכל מגבלות הנזילות בתרחישים השונים. זאת, בהתאם למדיניות שמטרתה להבטיח עמידות גם בתרחישי לחץ קיצוניים תיאורטיים.

למידע נוסף ראו פרק נזילות ומימון בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2024.

מלחמת "חרבות ברזל"

מאז פרוץ המלחמה מתבצע ניטור מוגבר של מצב הנזילות של הבנק בכפוף לתרחישים השונים.

יחס כיסוי הנזילות - טבלת גילויים עיקריים (LQ1)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר			
2023		2024	
סך ערך משוקלל (ממוצע) ^(ב)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^{(א)(ד)}	סך ערך משוקלל (ממוצע) ^(ב)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ^{(א)(ד)}
במיליוני ש"ח			
166,472	185,804		1 סך הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (HQLA)
תזרימי מזומנים יוצאים			
15,432	237,141	16,040	2 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים
2,865	57,305	3,008	3 מזה: פיקדונות יציבים
9,651	82,650	10,030	4 פיקדונות פחות יציבים
2,916	97,186	3,002	א4 פיקדונות לתקופה העולה על 30 יום
157,779	231,789	173,362	5 מימון סיטונאי בלתי מובטח
154,315	217,983	169,073	7 מזה: פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
16	16	495	8 חובות לא מובטחים
138,908	211,720	165,951	10 דרישות נזילות נוספות
130,236	130,236	155,649	11 מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
8,672	81,484	10,302	13 קווי אשראי ונזילות
706	706	591	14 מחויבויות מימון חזיות אחרות
2,172	74,727	2,375	15 מחויבויות מימון מותנות אחרות
314,997	358,319		16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
תזרימי מזומנים נכנסים			
-	1,898	-	17 הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
51,696	72,297	51,388	18 תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
128,881	135,498	155,364	19 תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
180,577	209,693	206,752	20 סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם ^(א)			
166,472	185,804		21 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
134,420	151,567		22 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
124%	123%		23 יחס כיסוי הנזילות (%)

(א) ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
 (ב) ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
 (ג) ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 ובמרה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).
 (ד) הערכים מחושבים על בסיס ממוצע ברמת הבנק של 74 תצפיות יומיות במהלך הרבעון הרביעי 2024 (78 תצפיות במהלך הרבעון הרביעי 2023).

בשנת 2024 הבנק עמד במגבלות הרגולטוריות לעניין יחס כיסוי הנזילות. יחס כיסוי הנזילות המאוחד הממוצע לשלושת החודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2024 העומד על 123% ירד באחוז אחד בהשוואה ליחס כיסוי הנזילות הממוצע לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2023 בעיקר כתוצאה מהשפעת פעילות עסקית למתן אשראי שקוזזה כמעט במלואה על ידי גידול בפיקדונות הציבור.

ברבעון הרביעי לשנת 2024 יחס ה-LCR במט"ח ובכלל המטבעות היה גבוה מהדרישה הרגולטורית, היחס המאוחד הכולל לתאריך 31 בדצמבר 2024 עמד על 129%.

גילויים נוספים בגין יחס כיסוי נזילות (Liquidity)

החשיפה לסיכון הנזילות מנוהלת באופן שוטף ברמת הקבוצה ובנה תהליך ניטור קבוצתי. חברות הבנות קובעות מדיניות לניהול סיכונים נזילות ומנהלות את הנזילות באופן עצמאי בהלימה עם המדיניות הקבוצתית ובכפוף להוראות הרגולציה המקומית בכל חברה. בניהול הנזילות ובחישוב יחס ה-LCR הבנק מתחשב במגבלות אפשריות להעברת נזילות בין חברות בנות לבין הבנק עצמו.

המודלים משמשים ככלי ניהול דינמי, מאפשרים שליטה פיקוח ובקרה ברמת יומית שוטפת על מצב הנזילות ותוצאותיהם מדווחות לכל גורמי הניהול והבקרה הרלוונטיים. כמו כן, דיווח על החשיפות מוצג לפחות בתדירות רבעונית להנהלה ולדירקטוריון.

ניהול הנזילות במט"ח מושפע גם מהפעילות בנגזרי שקל-מט"ח, אשר עשויה ליצור תנודתיות בין מטבעית במדדי הנזילות, ולכן מנוטרת ומנוהלת באופן הדוק.

מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה^(*), כפי המתודולוגיה של בנק ישראל לפי יתרות ממוצעות ברבעון

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר					
2023			2024		
מטבע ישראלי ומט"ח	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	מטבע ישראלי ומט"ח	מטבע חוץ	מטבע ישראלי
סך ערך משוקלל במיליוני ש"ח					
161,447	37,558	123,889	182,176	45,118	137,058
4,476	4,476	-	3,352	3,352	-
549	244	305	276	158	118
166,472	42,278	124,194	185,804	48,628	137,176
סך הכל נכסי רמה 1					
סך הכל נכסי רמה 2					
סך הכל נכסי רמה 2ב					
סך הכל הנכסים הנזילים באיכות גבוהה					

(א) ראו הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221.

מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה כפי המתודולוגיה של בנק ישראל לסוף התקופה

ליום 31 בדצמבר					
2023			2024		
מטבע ישראלי ומט"ח	מטבע חוץ	מטבע ישראלי	מטבע ישראלי ומט"ח	מטבע חוץ	מטבע ישראלי
סך ערך משוקלל במיליוני ש"ח					
181,457	43,691	137,766	197,194	39,939	157,255
4,577	4,577	-	3,575	3,575	-
569	238	331	205	128	77
186,603	48,506	138,097	200,974	43,642	157,332
סך הכל נכסי רמה 1					
סך הכל נכסי רמה 2					
סך הכל נכסי רמה 2ב					
סך הכל הנכסים הנזילים באיכות גבוהה					

במלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה נכללים הנכסים שניתן להמירם למזומן בקלות ובמהירות, תוך הפסד ערך קטן או ללא הפסד. סיווג הנכסים הינו בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 221. הנכסים אינם משועבדים.

נכסי רמה 1 מהווים כ-98% מסך מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה בבנק ליום 31 בדצמבר 2024 והם כוללים בעיקר מזומן, יתרות בבנק ישראל, אג"ח ממשלת ישראל בשקל ומט"ח, אג"ח ממשלת ארה"ב ואג"ח בערבות מלאה של ממשלת ארה"ב.

יתרות בבנק ישראל (עו"ש ופיקדונות מוניטריים) עמדו ליום 31 דצמבר 2024 על כ-134 מיליארד ש"ח, לעומת כ-82 מיליארד ש"ח בסוף דצמבר 2023.

דירקטוריון הבנק, בהתאם לתיאבון הסיכון שנקבע, מחליט על מגבלות לצורך ניהול סיכון הנזילות. מנהל הסיכונים הראשי קובע מגבלות נוספות לצורך הניהול השוטף.

יחס מימון יציב נטו

יחס מימון יציב נטו (NSFR) הוראה 222 - יחס מימון יציב נטו נועד לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה מתאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח. המדידה, הן במאוחד והן בסולו מתבצעת אחת לרבעון והדרישה הרגולטורית היא לעמוד ביחס של 100%.

יחס מימון יציב נטו - טבלת גילויים עיקריים (LQ2)

ליום 31 בדצמבר 2024				
ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון			
	שנה או יותר	משישה חודשים עד שנה	עד שישה חודשים	ללא מועד פירעון
במיליוני ש"ח				
פריטי מימון יציב זמין (AFS)				
94,028	18,878	-	-	75,150
1 הון:				
75,150	-	-	-	75,150
2 הון פיקוחי				
18,878	18,878	-	-	-
3 מכשירי הון אחרים				
227,097	5,678	35,518	206,079	-
4 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:				
76,873	1,212	6,168	73,475	-
5 פיקדונות יציבים				
150,224	4,466	29,350	132,604	-
6 פיקדונות פחות יציבים				
108,841	11,001	26,110	343,825	-
7 מימון סיטונאי:				
8,239	-	-	16,478	-
8 פיקדונות לצרכים תפעוליים				
100,602	11,001	26,110	327,347	-
9 מימון סיטונאי אחר				
-	817	-	695	-
10 התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית				
12,378	10,494	3,767	6,777	-
11 התחייבויות אחרות:				
-	-	3,461	-	-
12 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו				
12,378	10,494	3,767	6,777	-
13 כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל				
442,344				
סך מימון יציב זמין				
פריטי מימון יציב נדרש (RSF)				
5,115				
15 סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HOLA)				
-	-	-	-	-
16 פיקדונות המוחזקים במוסדות פיננסיים אחרים למטרות תפעוליות				
329,965	322,566	28,225	124,819	39
17 הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם:				
489	-	-	4,894	-
18 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 1				
8,754	3,057	498	36,322	-
19 הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות				
193,852	164,591	26,010	81,888	-
20 הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבונות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה:				
-	-	-	-	-
21 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203				
117,125	144,673	1,007	890	-
22 הלוואות לדיור המובטחות במשכנתא שנפרעות כסדרן, מזה:				
26,012	38,276	285	260	-
23 עם משקל סיכון של 35% או פחות על פי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203				
9,745	10,245	710	825	39
24 ניירות ערך שאינם כבשל ושאינם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה				
-	817	-	695	-
25 נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית				
29,695	-	-	-	-
26 נכסים אחרים:				
-	-	-	-	-
27 סחורות הנסחרות פיזית, לרבות זהב				
נכסים שהופקדו כביטחון ראשוני לחוזי נגזרים והעמדות לטובת קרן למימון כשל (default fund) של צדדים נגדיים מרכזיים (CCPs)				
8,643		10,168		
28				
-		3,333		
29 נכסים בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו				
605		605		
30 התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו לפני ניכוי ביטחונות משתנים שהופקדו				
20,447	9,133	138	1,867	9,309
31 כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל				
10,236		223,058		
32 פריטים חוץ מאזניים				
375,011				
סך המימון היציב הנדרש (RSF)				
118%				
יחס מימון יציב נטו (NSFR) (באחוזים)				

ליום 31 בדצמבר 2023

ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון			
	שנה או יותר	משישה חודשים עד שנה	עד שישה חודשים	ללא מועד פירעון
				במיליוני ש"ח
				פריטי מימון יציב זמין (AFS)
83,406	14,482	-	-	68,924
68,924	-	-	-	68,924
14,482	14,482	-	-	-
218,763	2,977	31,772	203,544	-
76,206	164	6,314	73,731	-
142,557	2,813	25,458	129,813	-
101,442	11,374	16,067	319,422	-
6,877	-	-	13,754	-
94,565	11,374	16,067	305,668	-
-	642	-	610	-
13,136	11,154	3,964	9,234	-
-	-	-	2,567	-
13,136	11,154	3,964	9,234	-
416,747	-	-	-	-
-	-	-	-	-
7,359	-	-	-	-
-	-	-	-	-
311,125	304,596	25,619	112,446	18
305	-	-	3,049	-
11,891	7,155	564	29,693	-
183,193	156,413	23,957	76,527	-
-	-	-	-	-
106,157	130,965	513	457	-
25,044	35,960	135	118	-
9,579	10,063	585	2,720	18
-	642	-	610	-
25,822	-	-	-	-
-	-	-	-	-
6,151	-	7,236	-	-
-	-	1,974	-	-
534	-	534	-	-
19,137	7,344	205	2,328	9,259
9,051	-	196,780	-	-
353,357	-	-	-	-
118%				

יחס המימון היציב נטו המאוחד ליום 31 בדצמבר 2024 עומד על 118% ללא שינוי מהיחס ליום 31 בדצמבר 2023, וזאת בעיקר מכיוון שבמהלך שנת 2024 הגידול בפיקדונות הציבור והגידול ברכיבי הון (רווחי הבנק והנפקות ארוכות) קוזזו על ידי גידול באשראי לציבור.

הבנק קבע מגבלות פנימיות לנושא יחס מימון יציב נטו המצטרפות לניהול המגבלות בקשר עם ניהול סיכון הנזילות. יחס המימון היציב נטו בלאומי נשען על מקורות יציבים ונכסים איכותיים. ההון הפיקוחי המוכר לפי הוראה 222 בתוספת של 18.9 מיליארד ש"ח מכשירי חוב, מהווים יחד כ-94.0 מיליארד ש"ח ומקבלים יחס מימון יציב של 100%. כ-54% מהאשראי במאזן ממונים מפיקדונות לא סיטונאיים (פיקדונות קמעונאיים יציבים ולא יציבים), המקבלים יחס מימון יציב של 90% ומעלה.

מידע נוסף על סיכון הנזילות וסיכון המימון

סיכון מימון הוא הסיכון לבניית מבנה מקורות לא מספיק יציב בטווח הארוך באופן שאינו משרת את השימושים המתוכננים. הבנק מנהל תשתית רחבה ומגוונת של מקורות מימון יציבים ולטווחי זמן שונים. מקור המימון העיקרי של הבנק הוא פיקדונות מלקוחות קמעונאיים. בנוסף הבנק מממן את פעילותו באמצעות פיקדונות מלקוחות מסחריים ועסקיים וכן באמצעות הנפקות של כתבי התחייבויות. ניהול המקורות מבוצע באופן שוטף ובנפרד בשקלים ובמט"ח. פיקדונות הציבור במט"ח מהווים כ-25% מסך פיקדונות הציבור. לבנק מגוון רחב של מקורות במט"ח מלקוחות תושבי חוץ, לקוחות מקומיים קמעונאיים, עסקיים ופיננסיים.

לבנק קיימת תכנית מגירה לזיהוי מוקדם וטיפול במשבר נזילות אשר כוללת מערכת סימני אזהרה אשר יכולים להעיד על שינוי במצב הנזילות של הבנק. עם הופעת סימני האזהרה יתכנס פורום ייעודי בבנק במטרה לבחון את הצורך בהפעלת התכנית בהתאם לרמת החומרה. תכנית המגירה כוללת רשימת צעדים אופרטיביים מפורטים הנוגעים, בין היתר, בסדרי המימוש של הנכסים, מדיניות הטיפול בלקוחות ומערכות הדיווח לכל הגורמים העסקיים, לדירקטוריון ולבנק ישראל.

להלן התפתחות היתרות הממוצעות

	2023				2024			
	ערך לא משוקלל של פיקדונות קמעונאיים							
	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון ראשון
עד חודש	139,955	138,880	143,310	145,597	146,426	145,764	146,550	142,852
מעל חודש	97,186	95,325	88,079	80,631	100,060	99,169	96,793	96,956
סך הכל	237,141	234,205	231,389	226,228	246,486	244,933	243,343	239,808

במהלך שנת 2024 נרשמה עלייה בהיקף הפיקדונות הקמעונאיים בשקלים, תוך התארכות הפיקדונות. במהלך השנה לא היה שינוי משמעותי בהיקף אגרות החוב, שטרי התחייבות וכתבי ההתחייבות הנדחים נטו.

נכסים משועבדים לפי סעיפים מאזניים

31 בדצמבר 2024				
סך הכל	נכסים לא משועבדים	מזה: נכסים המשמשים כביטחון לבנק מרכזי	נכסים משועבדים	
במיליוני ש"ח				
155,828	152,400	-	3,428	מזומנים ופיקדונות בבנקים
124,101	111,094	-	13,007	ניירות ערך
65,385	64,252	-	1,133	מזה: אגרות חוב של ממשלת ישראל
17,862	5,988	-	11,874	מזה: אגרות חוב של ממשלות זרות
237	237	-	-	מזה: אגרות חוב של מוסדות פיננסיים בישראל
10,079	10,079	-	-	מזה: אגרות חוב של מוסדות פיננסיים זרים
1,159	1,159	-	-	מזה: אגרות חוב של אחרים בישראל
4,441	4,441	-	-	מזה: אגרות חוב של אחרים זרים
17,749	17,749	-	-	מזה: אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)
7,189	7,189	-	-	מזה: מניות וקרנות
4,684	-	-	4,684	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
455,519	436,664	6,890	18,855	אשראי לציבור
45,419	45,419	-	-	אחרים
785,551	745,577	6,890	39,974	סך כל הנכסים

31 בדצמבר 2023				
סך הכל	נכסים לא משועבדים	מזה: נכסים המשמשים כביטחון לבנק מרכזי		נכסים משועבדים
		במיליוני ש"ח		
105,476	103,611	-	-	1,865
160,048	146,424	2,910	-	13,624
95,886	92,271	2,910	-	3,615
26,916	16,907	-	-	10,009
481	481	-	-	-
10,297	10,297	-	-	-
982	982	-	-	-
5,002	5,002	-	-	-
15,567	15,567	-	-	-
4,917	4,917	-	-	-
3,053	-	-	-	3,053
419,486	399,543	9,600	-	19,943
43,434	43,434	-	-	-
731,497	693,012	12,510	-	38,485

חלק 8 - סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים, סיכונים המשכיות עסקית וסיכונים מעילות והונאות.

תפיסת ניהול הסיכון הינה בהלימה לאסטרטגית קבוצת לאומי, מהווה בסיס להגדרת סובלנות הסיכון, לאופן ניהול הסיכון והממשל התאגידי ולקביעת המיקוד והדגשים בתהליכי ניהול הסיכונים התפעוליים, ומאפשרת ניהול סיכונים מושכל וממוקד תוך תיעודף משימות ומשאבים.

במהלך שנת 2024 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול הסיכון התפעולי.

ההון הרגולטורי הנדרש בגין סיכונים תפעוליים מחושב על בסיס הגישה הסטנדרטית בהוראת מדידת הלימות ההון של הפיקוח על הבנקים. נציין כי בנק ישראל פרסם עדכון להוראה זו המאמצת את הוראת באזל.

להרחבה ופרטים בגין שינויים רגולטוריים במהלך שנת 2024 ושינויים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון ראו פרק הון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2024.

מבנה הממשל התאגידי

בנוסף למידע אודות מבנה הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים בבנק המתואר בפרק "מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו", להלן מידע נוסף בנוגע לניהול הסיכון התפעולי:

קו הגנה ראשון - הנהלות קווי העסקים, יחידות התמך וחטיבת טכנולוגיות נושאות באחריות לניהול הסיכונים התפעוליים שבתחומי אחריותם, הן באופן שוטף והן במסגרת פרויקטים ומוצרים חדשים.

קו הגנה שני - אגף סיכונים תפעוליים, IT וסייבר בחטיבה לניהול סיכונים אחראי ומוביל את תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים, תוך גיבוש המלצות למדיניות ולסובלנות הסיכון, פיתוח מתודולוגיות וכן אחריות מקצועית, הנחיה ואתגור רמת האפקטיביות (בכפוף למהותיות) של קו ההגנה הראשון בתהליך ניהול הסיכונים.

קו ההגנה השלישי - ביקורת פנימית. באחריות הביקורת הפנימית ביצוע ביקורת בלתי תלויה ואובייקטיבית תוך אתגור של הבקורות, התהליכים, והמערכות הממוכנות בתאגיד הבנקאי. הביקורת מתבצעת לרוב בדיעבד, על קו ההגנה הראשון והשני תוך וידוא יישום הנחיות של הנהלה והדירקטוריון.

ועדות הנהלה ודירקטוריון - אחת לרבעון מתקיים דיון על החשיפות המהותיות לסיכונים תפעוליים. מדיניות ניהול סיכונים תפעוליים מובאת לדיון ואישור הדירקטוריון אחת לשנה.

מדיניות ומסגרת ניהול הסיכונים התפעוליים

מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים הקבוצתית מעגנת עקרונות, קווים מנחים ומסגרת לניהול הסיכון התפעולי בלאומי, ובכלל זה: ניהול סיכון מכוון ומותאם לפעילות קווי העסקים ומיקוד בסיכונים בעלי פוטנציאל להשלכה משמעותית על פעילות הבנק.

במטרה לאפשר לדירקטוריון ולהנהלה ממשל תאגידי הולם, הוגדרה סובלנות לסיכון התפעולי אשר באה לידי ביטוי באמצעות מגבלות כמותיות והצהרות איכותיות.

פרופיל הסיכון התפעולי מנוטר תקופתית ומדווח מדי רבעון להנהלת הבנק ולדירקטוריון, כבסיס לקבלת החלטות.

הבנק מעדכן את מפת הסיכונים התפעוליים מעת לעת. העדכון מתבצע על ידי יחידות הקו הראשון תוך הכוונה, אתגור וסיוע של החטיבה לניהול סיכונים. התהליך כולל זיהוי הסיכונים, הערכתם (איכותית וכמותית) והמלצות למזעורם (תכניות הפחתה). כמו כן, קיימת מערכת התומכת בדיווח סיכונים, תיעוד בקורות, תכניות מזעור ואירועי כשל.

הבנק מנהל סיכונים בפרויקטים ומוצרים חדשים מהותיים על בסיס מתודולוגיה הכוללת זיהוי סיכונים והיערכות למזעורם וזאת במטרה לעמוד ביעדים העסקיים והתפעוליים של לאומי.

מאחר והסיכונים התפעוליים הינם חוצי ארגון ופעילויות, החטיבה לניהול סיכונים פועלת להטמעת תרבות ניהול סיכונים מתקדמת ובכלל זה דיווח וטיפול באירועים וביצוע הפקות לקחים.

מוקדי הסיכון העיקריים בסיכונים התפעוליים:

סיכון אבטחת מידע וסייבר

במהלך תקופת הדוח נמשכה מגמת העלייה בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם, לרבות לאומי, ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו. פרוץ המלחמה הוביל לעלייה נוספת בתקיפות וביטחון, ובעקבות זאת לאומי הגביר את ההיערכות.

ניסיונות אלו היו ללא כל השפעה עסקית ומיעוטם עם השפעה זניחה על השירות.

מאפייני התקיפה הפוטנציאליים מגוונים וביניהם תקיפות כופרה, ניסיונות פישג'ונג והנדסה חברתית. הסבירות לחשיפה בגין התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים ועבודה של עובדים וספקים מרחוק.

לאומי נוקט במספר צעדים להפחתת הסיכונים ובכלל זה: יישום בקורות מונעות ומגלות, ביצוע סקרי אבטחת מידע, הגברת הניטור לשם הסרת אתרים מתחזים, הידוק תהליכי ניהול ובקרת הרשאות והעלאת מודעות עובדים להנחיות אבטחת מידע.

במהלך שנת 2024 לא התגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

סיכונים טכנולוגיים

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית המשרתת את לקוחותיו ואת עובדיו תאפשר זמינות ורציפות עסקית ותפעולית, ומשקיע לשם כך משאבים רבים. הבנק פועל על פי מדיניות מוצר חדש אשר מתווה את תהליכי ניהול הסיכונים הכרוכים בהכנסת מוצרים חדשים ובכלל זה יוזמות טכנולוגיות וחדשנות.

לאומי מיישם תכנית עסקית-טכנולוגית לצורך השגת יעדיו העסקיים בשנים הבאות. התכנית מנוהלת במסגרת ממשל תאגידי הדוק.

סיכון המשכיות עסקית

בנק לאומי שואף לשמור על רציפות פעילותו בכל עת. בהיותו מפעל חיוני הוא נערך להתמודדות עם תרחישים חיצוניים ופנימיים שעלולים לגרום לשיבושים תפעוליים משמעותיים בפעילותו העסקית.

בבנק מוגדרת מדיניות המשכיות עסקית אשר מתווה קווים מנחים ומהווה מסגרת עבודה כוללת לניהול המשכיות העסקית ברמת הקבוצה. במסגרת העבודה נכללים המרכיבים הבאים - ניתוח השלכות עסקיות, אסטרטגיית התאוששות (כולל גיבויים ויכולות אחזור), תכנית המשכיות עסקית וביצוע תרגולים שוטפים טכנולוגיים ועסקיים. לאומי מנהל ומיישם תהליכים שתכליתם לאפשר התאוששות מהירה וחזרה לשגרה באירועי חירום וקיצון, תוך מזעור הפגיעה בפעילות העסקית.

אירועי מלחמת "חברות ברזל" ו"אסקלציה בצפון" - הבנק נקט בצעדים יישומיים מגוונים להתמודדות עם איומי התרחיש-ננקטו פעולות בהיבטים עסקיים, טכנולוגיים, תפעוליים ובהיבטי כח אדם. ביוזמת בנק ישראל, במטרה לקבלת תיעודף בהקצאת משאבים לאומיים למערכת הבנקאית, בוצע מיפוי של האתרים הקריטיים לאספקת חשמל ומופו קווי התקשורת הקריטיים להבטחת רציפות תפקודית.

סיכון מיקור חוץ וספקים

לאומי מתקשר עם ספקים וספקי משנה לצרכים עסקיים מגוונים ומאמץ מוצרים ושירותים חדשים שפותחו על ידי גורמים חיצוניים. זאת תוך יישום תפיסת הגנה וניהול מושכל של הסיכונים הטכנולוגיים והעסקיים.

התלות בספקים חושפת את הבנק לסיכונים שונים, וביניהם פגיעה ברציפות התפקודית, שיבוש ודלף מידע. סיכונים אלו מנוהלים באופן שוטף בתהליכי ניהול סיכונים ומוצר חדש, תהליכי רכש, המשכיות עסקית, אבטחת מידע וסייבר ומעוגנים בהתאם במסמכי מדיניות ונהלים.

קיימת מדיניות מיקור חוץ ובמדיניות הסיכונים התפעוליים קיים פרק ייעודי לניהול סיכונים צד ג'.

מעילות

הבנק פועל במספר מישורים ביחס לסיכון המעילות ובכלל זה העלאת המודעות בקרב כלל עובדי הבנק, מהלכי תקשור למנהלי סיכונים וניטור מוגבר על עובדים העומדים בפני סיום עבודה בבנק, תיקשור מנגנון Speakup המעודד עובדים לדווח על אירועי הפרה ועוד.

קיים פרק ייעודי לנושא ניהול סיכונים מעילות והונאות במדיניות ניהול סיכונים תפעוליים ומוסד פורום מעילות לריכוז הטיפול בנושא.

הונאות

הרחבת השימוש בדיגיטל עלולה להביא לעלייה בחשיפה לסיכונים הונאות הן בהיבט גניבת זהות וגניבת כספים והן בהיבט פגיעה בתפקודיות, חשיפת פרטי לקוחות ושימוש לרעה במידע. לאומי משקיע משאבים רבים בזיהוי והפחתה של סיכונים אלו בפעילות שוטפת ובפעילות ניטור ממוקדת כולל פורום הונאות לריכוז הטיפול בנושא.

סיכון המשאב האנושי

השינויים בסביבה העסקית והבנקאית משפיעים גם על עולמות ניהול ההון האנושי, ובהתאם על הצורך להתאים את כח האדם לצרכי העולם המשתנה. לאומי נוקט במספר דרכים להתמודדות עם הסיכון.

חלק 9 - סיכון אקלים וסביבה

סיכונים אקלים וסביבה מהווים חשיפה של הבנק לנזקים פוטנציאליים שעלולים להיגרם כתוצאה מאירועים או מתהליכים שקשורים לסביבה ולשינויי אקלים.

סיכונים סביבתיים נובעים מחשיפה של הבנק לפעילויות שקיים פוטנציאל שיגרמו לנזקים סביבתיים או יושפעו מהם, כגון זיהום אוויר, זיהום קרקע, מחסור במים, מידבור, אובדן מגוון ביולוגי, בירוא יערות, רעידות אדמה. סיכונים אקלים נובעים מהחשיפה לסיכונים פיזיים או סיכונים מעבר שנגרמים או קשורים לשינויי אקלים. נהוג לחלק את סיכונים סביבה ואקלים לשלושה סוגים:

- סיכונים פיזיים - סיכונים פיננסיים שנובעים מהחשיפה לנזקי אירועי קיצון אקוטיים שקשורים לאקלים או למזג האוויר (כגון גלי חום, בצורות, מפולות, שיטפונות, הצפות, שריפות, סופות ועוד) ו/או לנזקי תהליכים כרוניים הדרגתיים שקשורים לשינויי אקלים (כגון עליית מפלס פני הים, עלייה בטמפרטורה הממוצעת).
 - סיכונים מעבר - סיכונים פיננסיים שנובעים מהחשיפה לתהליך המעבר לכלכלה דלת פליטות גזי חממה, שעשוי לכלול, למשל, שינויים במדיניות האקלימית והסביבתית, שינויים טכנולוגיים או שינויים בהעדפות הציבור.
 - סיכון אחריות - סיכונים פיננסיים שנובעים מהחשיפה לתביעות משפטיות, שבהן התובעים מבקשים להטיל אחריות ו/או לקבל פיצוי כנגד נזקים או הפסדים הקשורים לשינויי אקלים.
- הבנק חשוף לסיכונים אלה הן באופן ישיר והן באופן עקיף.

לסיכונים הסביבתיים עשויה להיות השפעה פיננסית ושאינה פיננסית על הבנק כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון נזילות, וכן לסיכון תפעולי, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון רגולטורי, סיכון מוניטין (כגון במקרה בו ייוחס לבנק קשר לגורם מפגע סביבתי, בין באופן ישיר כיוצר המפגע ובין באופן עקיף כמממן של המפגע).

דירקטוריון הבנק רואה בניהול סיכונים סביבה ואקלים חלק בלתי נפרד מהאסטרטגיה העסקית ומיעדי הבנק, לשם שמירה על יציבות הבנק, לאור מרכזיות וחשיבותו לכלכלה ולחברה הישראלית וכהזדמנות עסקית-אסטרטגית. לאומי מכיר באחריות הכלכלית, חברתית והסביבתית המוטלת עליו בליווי ובתמיכה בלקוחותינו בתהליך המעבר באמצעות, מתן אשראי וביצוע השקעות תומכות. התמקדות בניהול והערכת החשיפה לסיכון הקשור לאקלים לצד זיהוי ההזדמנויות הוא חלק בלתי נפרד מהתהליך.

ביום ה-12 ביוני 2023 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 345 בנושא "עקרונות לניהול אפקטיבי של סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים". ההוראה קובעת "עקרונות על" לניהול אפקטיבי ולפיקוח על סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים, על פיהם נדרשים התאגידים הבנקאיים לפעול כדי לנהל בצורה מיטבית את חשיפתם לסיכונים פיננסיים אלה. ההוראה תחול החל מיוני 2025, הבנק נערך ליישומה.

מסגרת ומדיניות לניהול סיכונים אקלים

הבנק גיבש מדיניות לניהול היבטי סביבה ואקלים, הקובעת עקרונות לזיהוי ולניהול הסיכונים וכן מגדירה תחומי אחריות ומנגנוני דיווח. בנוסף, גובשה תכנית עבודה הכוללת שיפור המתודולוגיות ושיטות המדידה, לצד פעולות שהבנק נוקט לזיהוי ומיפוי החשיפה לסיכונים אקלים וסביבה ולצמצומם.

מדובר במידע צופה פני עתיד, שהתממשותו אינה וודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד, בשים לב לכך שמדובר בתחום "מתפתח".

למידע נוסף ראו פרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2024.

זיהוי וניהול סיכונים אקלים בניהול סיכונים עיקריים

הבנק מכיר בכך שזיהוי והערכת הסיכון הסביבתי הינו חלק מתהליך נאות של הערכת הסיכונים ופועל להטמעת נושא ניהול החשיפה לסיכון הסביבתי ובכלל זה סיכון אקלים (הסיכון הפיזי וסיכון המעבר), כמפורט:

- **ניהול סיכון במסגרת פעילות האשראי** - הבנק גיבש מתודולוגיה להערכת פוטנציאל החשיפה של ענפי משק בישראל לגורמי סיכון מרכזיים בהיבטי סיכונים אקלים וכלים ומתודולוגיות להערכת סיכונים אשראי פרטניים ללווים, מבוססת סיכון ומהותיות, לצורך זיהוי, מדידה, הערכה, ניטור, דיווח ובקרה של הסיכון, לרבות דרכי ניהול והפחתת השפעתו על חשיפות האשראי.
- **סיכון השקעות ונוסטרו** - מדיניות לניהול סיכונים השוק וההשקעות קובעת הנחיות לניהול הסיכון לרבות שילוב סיכונים סביבה ואקלים בתהליך קבלת החלטות השקעה ובניהול ההשקעות הקיימות. תכנית העבודה לשיפור המתודולוגיות וכלי המדידה לניהול סיכונים סביבה ואקלים כוללת גם את תחום ההשקעות במטרה לפתח כלים ומומחיות לקידום סביבה ירוקה ולזיהוי הזדמנויות עסקיות.

- **סיכון תפעולי** – הבנק שם לעצמו מטרה שההשפעה הישירה והעקיפה של פעילותו תוביל לצמצום ההשלכות השליליות על איכות הסביבה.
 - **סיכון מוניטין** – גובשה מדיניות לניהול סיכון המוניטין המותאמת לאסטרטגיית הבנק וכוללת התייחסות לנושא סביבה ואקלים. תכנית העבודה השנתית כוללת תקשור מהלכים עסקיים בנושא.
- הטבלה להלן מציגה את חלקם של ענפי המשק עתירי הפליטות, בעלי חשיפה מוגברת לסיכונים מעבר, מסך יתרות סיכון האשראי – בנק.

חשיפה לענפי משק עתירי פליטות, המאופיינים בסיכון מעבר מוגבר^(א) – הבנק

	תעשייה כימית ויצרני מלט ^(ב)	תחבורה, הובלה וייצור כלי רכב ^(ג)	יצרני מוצרי מתכת ומוצרי עץ ונייר ^(ד)	ייצור חשמל מדלקים פוסיליים ^(ה)	חקלאות בעלי חיים ^(ו)	דלקים פוסיליים ^(ז)	סך הכל
31 בדצמבר 2024	1.33%	1.08%	0.49%	0.71%	0.13%	0.96%	4.70%
31 בדצמבר 2023	1.42%	1.22%	0.55%	0.71%	0.16%	1.03%	5.09%

- (א) על מנת להגדיר ענפים עתירי פליטות, המאופיינים בחשיפה מוגברת לחלק מסיכונים המעבר הקשורים להיקפי הפליטות (כגון מיסוי פחמן, רגולציות להפחתת פליטות, חבות משפטית וחשיפה לסיכונים טכנולוגיה וחדשנות משבשת), השתמש הבנק ברשימות ענפים עתירי פליטות של מסגרות עבודה גלובליות מובילות בנושא – UNEP-FI, PACTA, SBTi.
- (ב) ייצור כימיקלים ומוצריהם, תעשיית תרופות, תעשיית מוצרי גומי ופולסטיקה ויצרני מלט.
- (ג) ענפי משק הובלה יבשתית, הובלה ימית, הובלה אווירית, שירותי דואר ובלדרות לאומיים, תעשיית כלי רכב מנועיים ובניית ספינות ואוניות.
- (ד) ענפי משק ייצור מוצרי עץ ונייר (פרט לרהיטים) וייצור מוצרי מתכת (ברזל ופלדה, מתכות אל ברזליות).
- (ה) ענפי משק אספקת חשמל, גז, קיטור ומיזוג אוויר, תמסורת וחלוקה של חשמל.
- (ו) ענפי המשק גידול בעלי חיים, ענף הדייג וחקלאות ימית לרבות ניהול משק חקלאי מעורב.
- (ז) פעילויות של הפקת נפט גז טבעי וכריית פחם לרבות אספקה הובלה ומסחר קמעונאי של דלק.

ניתוח תרחיש

בשנת 2024 ביצע הבנק מבחני לחץ, ביחס לסיכון המעבר, המבוססים על תרחישי אקלים שונים, בהתאם לפרקטיקות הגלובליות המובילות. בשנת 2025 הבנק ישלים את מבחני הלחץ ביחס לסיכון הפיזי.

ככלל, תוצאות התרחישים עולים בקנה אחד עם הערכת הבנק לרמת הסיכון האקלים בחלוקה ענפית (מפת חום). בהתאם, הענפים החשופים יותר, אשר פרופיל הסיכון שלהם צפוי לעלות עקב התממשות תרחישי האקלים המסוכנים לעיל, הם ענפי אנרגיה, הדלקים, התעשיות הכימיות ותעשיות כבדות אחרות (כגון חומרי בנייה), וכן, צפויה עליה משמעותית בטווח הזמן הארוך בענפי שירותי ותשתיות איכות הסביבה השונים.

ביחס לכל אחד מהענפים שזוהו כבעלי פוטנציאל משמעותי להיפגע מהתממשות סיכון האקלים, יבחן הבנק את הצורך בהתאמת מדיניות האשראי והפחתת השפעת הסיכון על חשיפות האשראי תוך התייחסות למגבלות המובנות של התרחיש (היעדר נתונים פרטניים לישראל, או-רגישות לאופי השוק הישראלי, ההפרדה בין הסיכונים הפיזיים וסיכונים מעבר, והמיקוד במחיר הפחמן כמשתנה מסביר מרכזי לתוצאות). בנוסף, הבנק ימשיך לנתח את הסיכונים הפרטניים של הלוויים שעומדים בספי המהותיות שהוגדרו, באמצעות המתודולוגיה הייעודית שהבנק פיתח לנושא.

למידע נוסף בנוגע לתרחישי האקלים שהבנק ביצע ראו פרק ניתוח תרחישי אקלים בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2024.

סיכון אקלים הינו סיכון "מתפתח". סיכונים מתפתחים מתאפיינים בהיעדר מידע כמותי עם עומק היסטורי מספק לאמידתם ובהשתנות גבוהה יותר מסיכונים אחרים לאורך זמן, דבר המחייב מיסוד תהליכים להתאמת הכלים לניהולם ומדידתם. הבנק עוקב כל העת אחר התפתחויות רגולטוריות, טכנולוגיות וחברתיות בתחום, לומד את הנושא ופועל להתאמת הכלים והמתודולוגיות לניהול הסיכון.

המידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראו פרק מידע צופה פני עתיד.

למידע נוסף ראו פרק סביבה בדוח סביבה, חברה וממשל תאגידי (ESG) של הבנק לשנת 2024.

חלק 10 - סיכונים אחרים

סיכון רגולציה

סיכון רגולציה הוא הסיכון כי שינויים ברגולציה ישפיעו על היקף ההכנסות וההוצאות של הקבוצה, ההון, תחומי הפעילות של הקבוצה או הסביבה העסקית בה היא פועלת.

קבוצת לאומי פועלת בסביבה רגולטורית מורכבת ורב תחומית. שינויים מהותיים ומתמשכים בתחומי רגולציה מגוונים מחייבים היערכות מתאימה ומתמשכת בפעילות הבנק.

בעת האחרונה הושם עיקר הדגש על הוראות בתחומים הבאים:

יזמות רגולטוריות שעניינן קידום תחרות במגזר הפיננסי לרבות בתחומי הבנקאות הפתוחה, קודמו תיקוני חקיקה שונים המאפשרים, בין היתר, כניסה של גופים חוץ בנקאיים לתחום שירותי התשלום; וכן השקת קרנות כספיות חדשות הדומות במאפייניהן לפיקדונות תוך החרגתן מחוק הייעוץ והרחבת ערוצי ההפצה שלהן. בנוסף, הוקמו צוותים בין משרדיים לבחינת יזמות חקיקה בנושאים שונים, ביניהם: מתווה מדורג של רישוי ורגולציה לגופים חוץ בנקאיים; צמצום ארביטראז' רגולטורי במכשירי השקעה וחסכון לטווח קצר ובינוני; בחינת השימוש בבינה מלאכותית בסקטור הפיננסי; בחינת שינויים אפשריים במבנה העמלות והתגמול בפעילות הציבור בניירות ערך. במקביל, מקודמות יזמות רגולטוריות נוספות הנוגעות ליחסי בנק-לקוח וקונדקט ובפרט בתחום העמלות; הוראות מתחום ניהול הסיכונים לרבות סיכונים סביבה, חברה וממשל (ESG); הוראות בעניין סיכונים איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור; הוראות הנוגעות להגנת הפרטיות ואבטחת מידע; כן פורסם קול קורא להתייחסות הציבור בנושא הקריטריונים הנשקלים בתהליך בחינת בקשות בנקים לסגירת סניפים קבועים.

. כמו כן, כחלק מהתכנית המאזנת להשגת יעדי התקציב לשנת 2024, אושר חוק הקובע תשלום מיוחד של הבנקים שאינם בנק בעל היקף פעילות קטן (בנק ששווי נכסיו נמוך פחות מ-5% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל) בשנים 2024 ו-2025 לשם השגת יעדי התקציב, כהוראת שעה בעקבות מלחמת "חרבות ברזל".

על רקע המלחמה והשלכותיה על האוכלוסייה, המשק והכלכלה בישראל, ובתוך כך על משקי הבית והעסקים, קבעו הפיקוח על הבנקים ורגולטורים נוספים, שורה של צעדים רגולטוריים, ובהם התאמות, הקלות ודחיות מועדים בהוראות רגולטוריות שונות, במטרה להבטיח המשכיות עסקית ומתן שירותים רציף על ידי המערכת הבנקאית בהתאמה למגבלות המצב הביטחוני, וכן לצורך הענקת הסיוע הנדרש ללקוחות המערכת הבנקאית, תוך רגישות מוגברת לצורכי הלקוחות והקשיים עמם הם מתמודדים. כמו כן אושרו בחקיקה הסדרים שונים שנועדו לתת מענה לצרכי המשק, אוכלוסיות מסוימות והציבור בתקופת המלחמה ולחלקם יש השפעה על פעילות הבנק.

מגמות ושינויים אלה משפיעים וצפויים להשפיע בשנים הקרובות על המערכת הבנקאית בישראל. הבנק פועל לניטור ואיתור הוראות הרגולציה הרלוונטיות, בוחן את היערכותו לתנאי השוק המשתנים, להגברת התחרות והשקיפות, לכניסתם של שחקנים חדשים לתחומי הבנקאות הקלאסיים, לשימוש במאגרי המידע והנתונים של לקוחות הבנק על ידי גופים חוץ-בנקאיים, וכן למתן הצעות ערך מתאימות ללקוחות הבנק. במקביל, הרגולציה גורמת לשחיקה בהכנסות, לגידול בהוצאות הנדרשות לשם עמידה בהוראות הרגולציה, ולצורך בשיפור מתמיד ברמת השירות והחדשנות.

לפירוט נוסף ראו פרק חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית בדוח ממשל תאגידי ליום 31 בדצמבר 2024.

סיכון ציות

סיכון ציות הינו הסיכון להטלת סנקציה, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את הוראות החוק/הרגולציה.

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 308 "ציות ופונקציית הציות בתאגיד הבנקאי" מגדירה את תחומי האחריות של הציות באופן פורמאלי וברמה הקבוצתית. ההוראה קובעת כי נדרש להעריך את אפקטיביות ניהול סיכון הציות ולמצוא אמצעים למדידתו כאשר הסיכון נגזר ממכלול החקיקה הרלוונטית לפעילות הבנק.

על פי מדיניות הבנק, מנוהל סיכון הציות על בסיס קבוצתי. במסגרת זו, ננקטים צעדים שונים לפיקוח ובקרה על השלוחה בחו"ל וחברות הבנות לצורך מעקב על יישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית.

לצורך ניהול אפקטיבי של סיכונים הציות פועל בלאומי מערך ציות ואכיפה שבראשו עומד קצין הציות הראשי (Chief Compliance Officer). קצין הציות הראשי אחראי, בין היתר, למילוי החובות לפי הוראות החקיקה בנושאי איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור ויישום משטרי הסנקציות הבינלאומיים בהתאם למדיניות הבנק.

במסגרת יישום משטרי הסנקציות הבינלאומיים בוצעו בשנה האחרונה ההתאמות הנדרשות בנהלי העבודה נוכח הרחבת משטרי הסנקציות הבינלאומיים כנגד רוסיה ובלארוס, ובכלל זה האיסור לאפשר פעילות בנקאית התומכת בתעשייה הצבאית הרוסית.

קצין הציות הראשי משמש גם כממונה על האכיפה בתחום דיני ניירות ערך, כממונה על הגנת הפרטיות וכממונה על יישום ה-FATCA, ה-CRS והסכם ה-QI.

מערך ציות ואכיפה כפוף למנהל הסיכונים הראשי.

א. איסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור

שמירה על תרבות ציות נאותה, לרוחב הארגון, מחייבת קיומה של מסגרת בקרה ואכיפה אפקטיבית. לצורך כך, נקבעו נהלי עבודה ותהליכי בקרה ואכיפה סדורים על מכלול תהליכי העבודה וסיכוני הציות הנגזרים מהם. מטרתה של מסגרת הבקרה והאכיפה הינה, בין היתר, לאתר פערים וחשיפות קיימים ופוטנציאלים לשם בחינת הצורך בעדכון תהליכי עבודה, וביצוע הדרכות.

מערך הציות נמצא בקשר שוטף עם חברות הבנות בארץ ובחו"ל לצורך מעקב ליישום נושאי הציות בכללותם ויישום מדיניות הציות הקבוצתית.

ב. אכיפה מנהלית

חוק ייעול הליכי האכיפה ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע"א-2011 בא לייעל את הליכי האכיפה של הוראות החקיקה בתחום דיני ניירות הערך. במסגרת חקיקה זו ניתן יהיה להטיל סנקציות שונות על תאגיד, שהפר את ההוראות הרלוונטיות וכן על עובדי התאגיד, לרבות נושאי המשרה.

קצין הציות הראשי של הקבוצה משמש גם כממונה על האכיפה, האחראי על יישום תכנית האכיפה הפנימית בתחום ניירות הערך וניהול השקעות אשר אושרה על ידי דירקטוריון הבנק.

ג. **FATCA - Foreign Account Tax Compliance Act, CRS - Common Reporting Standard ומדיניות כסף מוצהר**
ביום 14 ביולי 2016 פורסם החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מספר 227), התשע"ו-2016 בנושא יישום הסכם FATCA שנחתם בין מדינת ישראל לארה"ב והסכמים לחילופי מידע בין מדינת ישראל למדינות אחרות לפי התקן לחילופי מידע אוטומטיים לגבי חשבונות פיננסיים שפרסם ה-OECD.

תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), התשע"ט-2019 פורסמו ביום 6 בפברואר 2019, ומכוחן נדרש הבנק לבצע הליכים לזיהוי לקוחות תושבי מדינות זרות, ולדווח על לקוחות שזוהו כתושבי מדינות שישראל חתומה עמן על הסכמים לחילופי מידע לרשות המיסים בישראל לצורך העברת המידע לרשות המוסמכת במדינת התושבות שלהם.

הבנק מבצע את הדיווחים הנדרשים לרשות המיסים בישראל בהתאם להוראות החקיקה האמורה.

הבנק מיישם מדיניות כסף מוצהר תוך הקפדה כי לא ינוהלו בבנק כספים שאינם מוצהרים לרשויות המס הרלוונטיות, בהקשר זה נערכו מהלכים רבים לאיתור וזיהוי האוכלוסיות הרלוונטיות. במידת הצורך, נדרשים לקוחות להמציא הצהרות ואישורים שונים.

ביום 12 בפברואר 2024 וביום 29 באוקטובר 2024 הוטלו על הבנק עיצומים כספיים שהתקבלו מהפיקוח על הבנקים. להרחבה אודות העיצומים הכספיים ראו ביאור T.25. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2024.

סיכון משפטי

הסיכון המשפטי מוגדר כחשיפה לנזק/הפסד כתוצאה מתביעות כנגד הבנק, מתן חוות דעת משפטית לקויה, עריכת הסכמים לקויים, אי מתן הנחיות משפטיות מתאימות עקב שינויים בדיון או בפסיקה ו/או אגב סוגיות משפטיות המתעוררות במסגרת הטמעה או יישום של חקיקה, רגולציה ופסיקה ו/או כתוצאה מקנסות שיושגו על הבנק ופעילות פיקוחית.

סיכונים משפטיים נובעים מחמישה תחומים עיקריים:

- סיכוני חקיקה - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק אם הניתוח המשפטי אינו תואם הוראת חקיקה ראשית או משנית, הוראות בנק ישראל או הוראות רשויות מוסמכות אחרות.
- סיכוני התקשרות חוזית - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק מול לקוחות, ספקים וגורמים אחרים שהבנק מתקשר עמם בהסכמים שונים, אם אינה מגובה בהסכם המסדיר מלוא זכויות הבנק, או שההסכם אינו ניתן לאכיפה מלאה או שהוא כולל התניות שאינן חוקיות.
- סיכוני פסיקה - סיכונים הנובעים מפעילות הבנק אם אינה תואמת פסיקה תקדימית.
- סיכונים הנובעים מהליכים משפטיים המתנהלים נגד הבנק.
- סיכונים הנובעים משינויים במדיניות אכיפה.

מדיניות ומסגרת ניהול הסיכונים המשפטיים

היועצת המשפטית הראשית, אשר הינה חברת הנהלה בבנק וראש חטיבת הייעוץ המשפטי, הינה מנהלת הסיכונים המשפטיים של הבנק והיא אחראית להובלת ניהול הסיכונים המשפטיים.

בקבוצה מיושמת תכנית ניהול סיכונים משפטיים שמטרתה לאתר, למנוע, לנהל ולמזער את הסיכונים המשפטיים. התכנית כוללת מסמכי מדיניות וממשק בין חטיבת הייעוץ המשפטי לבין יחידות הבנק, וכן נהלים פנימיים החלים בתוך חטיבת הייעוץ המשפטי שמטרתם לוודא כי הייעוץ המשפטי הניתן בבנק הינו ייעוץ מקצועי ומעודכן. החברות הבנות של הבנק בארץ ובחו"ל מיישמות מדיניות לניהול סיכונים משפטיים במסגרת מסמכי מדיניות ייעודיים ונהלים פנימיים לניהול סיכונים משפטיים התואמים את פעילותן ואת מדיניות הקבוצה בנושא. בהתאם לנהלי הסיכון המשפטי בחברות הבנות, על החברות הבנות להפנות נושאים מסוימים לייעוץ משפטי מתאים. בנוסף, החברות הבנות מעבירות דוחות תקופתיים ומיידיים למנהלת הסיכונים המשפטיים של הבנק, בהתאם לנדרש במסמכי המדיניות.

במסגרת התכנית לניהול סיכונים משפטיים ניתן דגש על:

- איתור מוקדי הסיכונים המשפטיים המהותיים והטיפול בהם.
- מניעה ומזעור סיכונים משפטיים, בין היתר, באמצעות:
- הכנת הסכמים, הנחיות ונהלים מתאימים.
- בדיקת הוראות רגולטוריות וחקיקתיות (לרבות פסיקה), ובחינת השלכותיהן על פעילות הבנק.
- הפקת לקחים בנושאים שונים ויישום הלקחים במסמכים המשפטיים הנהוגים בבנק, וכן העברת חוות דעת רלוונטיות ליחידות המתאימות בבנק.

לצורך ביצוע תכנית ניהול הסיכונים המשפטיים, פועלים בחטיבת הייעוץ המשפטי גורמים ייעודיים וועדות, שתפקידם לאתר באופן שוטף דברי חקיקה ופסקי דין חדשים בעלי השלכה על פעילות הבנק, לבחנם ולרכז הטיפול בהשלכותיהם. כמו כן, חטיבת הייעוץ המשפטי מאתרת ומטפלת, במידת הצורך, בהוראות רגולטוריות חדשות (חקיקה ראשית, חקיקה משנית, הוראות רגולטוריות), כבר בשלב הצעת החוק, או בשלב גיבוש הרגולציה הרלוונטית.

פעילותם של הגורמים והוועדות הנ"ל מוסדרת בנהלי עבודה פנימיים של חטיבת הייעוץ המשפטי. בין היתר קובעים הנהלים את ממשק העברת המידע בין כל אחד מהגורמים הנ"ל לבין צוות הסיכונים המשפטיים הפועל בחטיבה, הנהלת החטיבה ומנהלת הסיכונים המשפטיים.

חשיפה משפטית כללית

קיימת חשיפה משפטית כללית, אשר לא ניתן להעריכה או לכמתה, הנובעת, בין היתר, ממורכבותם של השירותים הניתנים על ידי הבנק והחברות המאחדות, ללקוחותיהם. מורכבות שירותים אלו צופנת בחובה, בין היתר, פוטנציאל לטענות הנוגעות לתנאים מסחריים ורגולטוריים. לא ניתן לצפות מראש את כל סוגי הטענות שיועלו בתחום זה ואת החשיפה הנובעת מטענות אלו ואחרות בקשר עם שירותי הבנק והחברות המאחדות, המועלות, בין היתר, בבקשות לאישור תובענות ייצוגיות.

כמו כן, קיימת חשיפה משפטית בשל שינויים רגולטוריים והנחיות של הפיקוח על הבנקים, רשות ניירות ערך ורגולטורים אחרים להם כפופה פעילות הבנק.

ההתקשרויות עם הלקוחות הינו, בחלקן, התקשרויות הנמשכות לאורך שנים רבות, במהלכן עשויים להתרחש שינויים במדיניות, ברגולציה ובמגמות הדין, לרבות בפסיקת בתי המשפט. הבנק והחברות המאחדות פועלים באמצעות מערכות מיכוניות מורכבות, אשר לאור השינויים כאמור, נדרשת התאמתן באופן שוטף למציאות המשתנה. כל אלו יוצרים חשיפה תפעולית ומשפטית מוגברת.

בנוסף קיימת חשיפה משפטית כללית הנובעת מכך שכנגד הבנק והחברות המאחדות מוגשות מעת לעת תלונות לפיקוח על הבנקים, שעלולות בנסיבות מסוימות להביא לנקיטת הליכים משפטיים נגד הבנק. לעת הזו, לא ניתן להעריך האם קיימת חשיפה בגין תלונות אלו ולא ניתן להעריך אם תינתן הכרעה רחבת של הפיקוח בעניין תלונות כנ"ל ו/או אם תוגשנה תביעות ייצוגיות או אחרות כתוצאה מהליכים אלה, וכן לא ניתן להעריך את החשיפה הפוטנציאלית לתלונות כנ"ל. לפיכך, לא נכללה הפרשה בגין החשיפה האמורה.

סיכון מוניטין

סיכון מוניטין מתייחס לתפיסותיהם של בעלי העניין בבנק לאומי – (לקוחות, בעלי מניות, מחזיקי אג"ח, הציבור הרחב), ומשקף את פער הציפיות בין בעלי העניין להתנהלות הבנק, אשר עשויה להוביל לשיח מותגי שלילי על הבנק בערוצי התקשורת השונים (עיתונות, טלוויזיה, רדיו) וברשתות החברתיות.

סיכון המוניטין הינו סיכון רוחבי אשר קשור קשר ישיר גם להתממשותם של סיכונים אחרים אשר הבנק, על יחידותיו השונות, מנהל ומושפע מהם בצורה מהותית.

אגף הדוברות נוקט בפעילות תקשורתית אקטיבית ומוביל יוזמות תקשורתיות ושיווקיות להגברת החשיפה החיובית של הבנק, מנטר באופן שוטף את השיח התקשורתני על הבנק ועל שאר המערכת הבנקאית, ומנהל ממשק שוטף עם כלל יחידות הבנק על מנת לאפשר טיפול תקשורתני מיטבי בעת התממשות אירועים אשר יש להם פוטנציאל השפעה שלילי על מוניטין הבנק.

סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי הוא הסיכון לפגיעה משמעותית בחוסן הפיננסי הנוכחי והעתידית כתוצאה מהחלטות אסטרטגיות שגויות, יישום לקוי של החלטות אסטרטגיות או חוסר תגובה לשינויים בסקטור הבנקאי ובסביבה התפעולית.

התעשייה הפיננסית והסקטור הבנקאי חווים שינויים משמעותיים המשפיעים על הסיכון האסטרטגי ומחייבים התאמת המודל העסקי, בכלל זה: כניסת שחקנים חדשים, חברות פינטק, חברות ביטוח, חברות אשראי חוץ בנקאי ובנקים דיגיטליים הנהנים לעתים מארביטראז' רגולטורי מול הרגולציה שחלה על בנקים וכן ממערכות מחשב גמישות. בנוסף, שינויים רגולטוריים התומכים בעידוד התחרות כגון יוזמת בנקאות פתוחה, רישיון מדורג לבנק, כלים של הפיקוח על הבנק להשוואה בין בנקים בהיבטים שונים ועוד.

בבסיס האסטרטגיה של הבנק עומד החזון להוביל בנקאות יוזמת, חדשנית ואחראית עבור הלקוחות ולצמוח בצורה מואצת עם הלקוחות שבמיקוד. כחלק מיישום האסטרטגיה הבנק מוביל, בשנים האחרונות, מהלכים משמעותיים לשיפור השירות כולל הרחבת היצע השירותים והמוצרים הדיגיטליים ללקוחותיו.

הסיכון האסטרטגי מנוהל על ידי דירקטוריון והנהלת הבנק. חטיבת אסטרטגיה מלווה את הדירקטוריון והנהלה ומהווה מקור ידע ומענה מקצועי למנכ"ל ולחטיבות השונות בנושאים בעלי השלכה אסטרטגית.

התכנית האסטרטגית של הבנק הינה תלת שנתית ומאשרת על ידי הנהלה והדירקטוריון. התוכנית האסטרטגית נקבעת לאחר קיום תהליך מקיף של בחינת מגמות ושינויים בסביבה העסקית, בסביבה התחרותית, בסביבה הטכנולוגית והעדפות הלקוחות, ובמטרה לזהות ולאתר איומים והזדמנויות.

במהלך 2024 בוצע תהליך של תכנון והגדרת האסטרטגיה, המדדים והיעדים האסטרטגיים בסופו התקיים דיון בהנהלת הבנק לאישור תכנית העבודה והאסטרטגיה ובכלל זה התייחסות חטיבת ניהול סיכונים כקו שני לניהול סיכון זה.

סיכון מודל

סיכון מודל הינו החשיפה להפסד או פגיעה במוניטין הבנק עקב קבלת החלטות שגויה, מבוססת מודל, כתוצאה משימוש במודל שגוי, הישענות על נתונים לא משקפים, טעויות ביישום המודל ואו שימוש שגוי במודל.

מדיניות ניהול סיכונים מודל אושרה על ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון מתוך ראייה כי טיב ואיכות המודלים חיוניים לפעילות השוטפת. המדיניות מתייחסת לעקרונות בניהול סיכונים המודל, הגדרת ממשל תאגידי, בעלי תפקידים ומדרגי סמכויות. בהתאם למדיניות עוגנה תכנית עבודה רב שנתית מבוססת סיכון לניהול וצמצום סיכונים מודל, הבנק ממשיך ביישום תכנית העבודה לצמצום הסיכונים.

אסטרטגיית הבנק למעבר לשימוש בכלים דיגיטליים ותהליכים מבוססי מודלים מגבירה הישענות על מודלים בתהליכי העבודה. מגמה זו מגבירה את יעילות, שקיפות ואובייקטיביות התהליכים ועל כן מקטינה סיכונים בנקאות הוגנת (conduct), שירות, חיתום אשראי וכו' אך מגבירה את סיכונים המודלים. תוכנית העבודה לניהול וניטור סיכונים מודלים מותאמת לעליית סיכונים אלו.

הבנק ממשיך במעקב אחר השפעת השינויים המאקרו כלכליים על סביבת ניהול סיכון המודלים. ביום 21 באוגוסט 2024 פורסמה הוראת ניהול בנקאי חדשה מספר 369 בנושא ניהול אפקטיבי של סיכונים מודלים. ההוראה מתייחסת, בין היתר, לתהליכי פיתוח, יישום ושימוש הולמים במודלים, תהליך תיקוף המודל וכן מנגנוני הממשל התאגידי והבקרה ההוראה מחליפה את מכתב המפקח בנושא תיקוף מודלים מחודש אוקטובר 2010 והיא מבוססת על ההנחיה של הרגולטורים האמריקאים בנושא ניהול סיכונים מודל (7-SR Letter). תחילת ההוראה ביום 21 באוגוסט 2025 (ככלל, למעט מודלים חריגים לגביהם נקבעו מועדים שונים). הבנק נערך ליישומה.

סיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct)

סיכון הבנקאות ההוגנת הינו הסיכון שהתנהלות הבנק תוביל לתוצאה בלתי רצויה עבור לקוח בשל מתן שירות באופן לא הולם, מתן שירות שאינו מתאים או התנהלות בלתי הוגנת. בסיכון זה נכללת גם התנהגות לא ראויה המשפיעה על מהימנות השוק (MARKET INTEGRITY, אמון הציבור בפעילות המגזר הבנקאי). התממשות הסיכון עלול לגרום לבנק הפסדים הנובעים מתביעות משפטיות (לרבות תביעות ייצוגיות), מהטלת עיצומים או קנסות (בשל הפרת הוראות ציות אשר משיקות לנושאי הקונדקט) ו/או מנזקי מוניטין.

הבנק מקפיד על התנהלות שקופה והוגנת במטרה להעניק ללקוחותיו שירותים ומוצרים בעלי ערך. עיקרון זה מקבל ביטוי בחזון הבנק – להוביל בנקאות יוזמת, חדשנית ואחראית עבור הלקוחות ולצמוח בצורה מואצת עם הלקוחות שבמיקוד. כמו כן, תהליכי הייזום והמכירה כפופים לנהלים ולבקורות התומכים בהתנהלות ראויה ואשר נבחנים באופן שוטף, במטרה לשדרגם.

נמשכת מגמת הרגולציה הצרכנית בדגש על הוגנות (Conduct). במסגרת זו, הבנק ממשיך להקפיד על יישום עקרונות ההוגנות ופועל ליישום הוראת בנק ישראל 501 בנושא "ניהול מערך שירות ותמיכה ללקוחות".

הבנק ממשיך לקדם מתן שירותים פיננסיים באמצעות פלטפורמות דיגיטליות ושימוש במודלים וההערכה היא שמהלך זה, בין יתר יתרונותיו, מפחית את סיכון הבנקאות ההוגנת.

סיכון מאקרו כלכלי

למידע על סיכון מאקרו כלכלי ראו חלק ו לעיל – הסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר.

חלק 11 - תגמול

גילוי איכותי במסגרת לוח (REMA)

להלן יובא גילוי הבנק בהתאם לדרישות הגילוי לפי נדבך 3 של באזל בגין תגמול, כאמור בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים.

גילוי איכותי

א. מידע המתייחס לגופים המפקחים על התגמול

<p>ועדת התגמול של הדירקטוריון היא הגוף העיקרי המפקח על נושא התגמול בבנק.</p>	<p>השם, ההרכב והסמכות של הגוף העיקרי המפקח על נושא התגמול.</p>
<p>בין יתר תפקידיה, הוועדה דנה, מאשרת וממליצה לדירקטוריון על מדיניות התגמול בבנק, על תנאי העסקה והכהונה של נושאי המשרה ועל עקרונות תנאי העסקה של יתר עובדי הבנק.</p>	
<p>דלויט מספקת שירותי בקרה על מנגנון התגמול ועו"ד אייל דותן ממשרד מיתר מסייע בנושאים משפטיים.</p>	<p>פרטי היועצים החיצוניים שהופנתה אליהם בקשה לקבלת ייעוץ, הגוף ממנו קיבלו את הבקשה לייעוץ, ובאילו תחומים של תהליכי התגמול.</p>
<p>מדיניות התגמול של הבנק מורכבת משלושה מסמכי מדיניות: מדיניות תגמול החלה על נושאי המשרה בבנק; מדיניות תגמול החלה על העובדים המרכזיים בבנק (שאינם נושאי משרה); ומדיניות תגמול החלה על יתר עובדי הבנק. מדיניות התגמול הינה מדיניות קבוצתית, והיא כוללת קווים מנחים ועקרונות מומלצים עבור חברות הבת.</p> <p>מדיניות תגמול לנושאי המשרה בבנק אושרה באסיפה הכללית של הבנק שהתקיימה בחודש אוגוסט 2022, נכנסה לתוקף בשנת 2023 ותחול עד לסוף שנת 2025 (מלבד סעיף העוסק בתגמול הוני אשר חל כבר מיום מועד אישור מדיניות התגמול באסיפה הכללית כאמור לעיל).</p> <p>מדיניות תגמול לעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה ומדיניות תגמול לכלל עובדי הבנק (שאינם עובדים מרכזיים) אושרו בחודש ינואר 2023 על ידי ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק. מדיניות התגמול האמורה לעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה ומדיניות התגמול האמורה לכלל עובדי הבנק נכנסו לתוקף בשנת 2023, ותמשכנה לחול עד לסוף שנת 2025.</p>	<p>תיאור התחולה של מדיניות התגמול של הבנק.</p>
<p>קבוצת העובדים שנחשבים כנושאי המשרה הבכירה בבנק לעניין זה, כוללת את יו"ר הדירקטוריון ויתר חברי הדירקטוריון, המנכ"ל, יתר חברי ההנהלה (ובכלל זה המבקר הפנימי הראשי). כמו כן, כוללת הקבוצה את קצין הציות הראשי ומזכיר הבנק. קבוצת העובדים המרכזיים האחרים (שאינם נושאי משרה) נקבעה בהתאם להגדרת מונח זה בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין.</p>	<p>תיאור של סוגי העובדים שנחשבים כנושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים.</p>

ב. מידע המתייחס לתכנון ולמבנה של תהליכי התגמול

<p>מדיניות התגמול מושתתת, בין היתר, על (I) הוראות חוק החברות לעניין קביעת מדיניות תגמול, (II) הקבוע בהוראה 301A להוראות ניהול בנקאי תקין בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי, (III) חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 ("חוק מגבלת התגמול"), והכל לפי העניין ובשים לב לסוגי המנהלים והעובדים עליהם חל כל אחד ממסמכי מדיניות התגמול של הבנק.</p> <p>המדיניות כוללת, בין היתר ולפי העניין, הוראות לעניין תגמול קבוע (לרבות שכר ותנאים נלווים), תגמול משתנה והתנאים לקבלתו, תגמול הוני, תנאי סיום כהונה, תנאים שבהתקיימם ראשי הבנק לדרוש השבה חלקית או מלאה של מענקים שניתנו, וכן הוראות שונות שנועדו למניעת נטילת סיכונים שחורגים מתיאבון הסיכון של הבנק, לדוגמה, הוראות המחייבות במקרים המתאימים דחיית תשלום חלק מהמענק המשתנה, בהתאם ובכפוף להוראות הפיקוח על הבנקים.</p>	<p>סקירה של המאפיינים העיקריים והיעדים של מדיניות התגמול.</p>
<p>בשנת 2024 לא נערכו שינויים במדיניות התגמול של נושאי משרה בבנק, במדיניות התגמול לעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה או במדיניות התגמול לכלל עובדי הבנק (שאינם עובדים מרכזיים או נושאי משרה).</p>	<p>סקירה של שינויים שנעשו בשנת הדיווח במדיניות התגמול של הבנק, הסיבות לשינויים אלה וההשפעה שלהם על התגמול.</p>
<p>מרכיב התגמול השנתי המשתנה במדיניות התגמול לנושאי המשרה ובמדיניות התגמול ליתר העובדים המרכזיים בבנק (להלן ביחד: "מדיניות התגמול"), מבטיח כי עובדים העוסקים בניהול סיכונים ובציות מתוגמלים ללא תלות בעסקים עליהם הם מפקחים. כך, חלק משמעותי מסך התגמול המשתנה השנתי מתבסס על מדידה אישית וקריטריונים איכותיים בהתאם לתחומי אחריותו של העובד המרכזי הרלוונטי, ללא תלות בתוצאות העסקיות של הבנק ו/או של היחידות העסקיות עליהן מפקחים עובדים העוסקים בניהול סיכונים ובציות. בנוסף, לאור חוק מגבלת התגמול, הוגבל המענק השנתי המשתנה המקסימאלי במדיניות התגמול, באופן שאינו מחייב קביעת דיפרנציאציה בין עובדים העוסקים בניהול סיכונים ובציות לבין עובדים אחרים, לעניין היחס שבין התגמול המשתנה לבין התגמול הקבוע.</p>	<p>דיון בדרך שבה הבנק מבטיח כי עובדים העוסקים בסיכונים ובציות מתוגמלים ללא תלות בעסקים עליהם הם מפקחים.</p>

סקירה של הסיכונים העיקריים, המדידה שלהם והדרכים בהן מדדים אלה משפיעים על התגמול.

מדיניות התגמול נועדה למנוע נטילת סיכונים קצרי טווח וקובעת מנגנונים המבטיחים כי הסיכונים השונים הקשורים בפעילות הבנק יובאו בחשבון בקביעת גובה התגמול המשתנה של העובדים המרכזיים. כך למשל, מדידת הביצועים בכל הנוגע לרכיבי המענק המשתנה המדיד, המבוססים על התשואה להון של הבנק ועל תשואת המנייה של הבנק, מחושבת על פי התשואה המשוקללת להון על פני שלוש שנים ועל פי הפער המשוקלל של תשואת המניה על פני שלוש שנים.

בנוסף, על פי מדיניות התגמול, על ועדת התגמול והדירקטוריון להביא בחשבון פרמטרים שונים, בקביעת המענק האישי האיכותי, כגון אי-ציות לדין ולרגולציה, אי-ציות למדיניות ונהלי הבנק, אי-חריגה מהותית ממדיניות שקבע הדירקטוריון, ובכלל זה אי-עמידה במדיניות ניהול הסיכונים ובתיאבון הסיכון של הבנק, דוחות ביקורת שניתנו בקשר עם תחום אחריותו של העובד המרכזי ועוד. בנוסף, לדירקטוריון הסמכות להפחית, במקרים המתאימים, את המענק המשתנה המדיד לנושאי המשרה, כאשר למנכ"ל הסמכות להפחית, במקרים המתאימים, את המענק המשתנה לעובדים המרכזיים שאינם נושאי משרה. מדיניות התגמול קובעת מנגנונים שמטרתם יצירת תמריצים המבטיחים כי היקף התגמול המשתנה יושפע מהתממשות הסיכונים בפועל, כגון: מנגנון המחייב במקרים המתאימים, דחייה של תשלום חלק מהמענק המשתנה על פני שנים; הוראות המאפשרות השבה של חלק או כל המענקים המשתנים בהתקיים תנאים מסוימים; ועוד.

מעבר לאמור לעיל, לאור חוק מגבלת התגמול, היקף המענק המשתנה הינו נמוך מכפי שהיה נהוג בעבר - טרם חוקק חוק מגבלת התגמול. הפחתה זו כשלעצמה, יש בה כדי להפחית את התמריץ לנטילת סיכונים החורגים מתיאבון הסיכון של הבנק.

ד. תיאור הדרכים שבהן הבנק יוצר קשר בין ביצועים במהלך תקופת מדידת הביצועים לבין רמות התגמול

סקירה של מדדי ביצוע עיקריים עבור הבנק, עבור הרמה העליונה של קווי עסקים ומדדי ביצוע אישיים.

מדדי הביצוע העיקריים במדיניות התגמול (משוקללים ומחושבים על פני שלוש שנים) הינם:

- תשואה להון משוקללת של הבנק; הפער המשוקלל שבין התשואה השנתית של מניית הבנק לבין התשואה השנתית של מדד ת"א-בנקים (בנטרול מניית הבנק); יחס היעילות המשוקלל של הבנק; רכיב או רכיבים נוספים שיכול שיקבעו על-ידי ועדת התגמול והדירקטוריון בתחילת כל שנה.
- מדידה אישית וקריטריונים איכותיים בהתאם לתחומי אחריותו של העובד המרכזי הרלוונטי, כגון: התרומה לתכנון האסטרטגי של הבנק ויישום ביצוע וקידום תכניות ויעדים אסטרטגיים; התייעלות; ויזום; הובלה וקידום פרויקטים; אי-ציות לדין לרגולציה ולנהלי הבנק; אי-עמידה בהוראות מהותיות של מסמכי מדיניות שקבע הדירקטוריון; אי-עמידה במדיניות ניהול הסיכונים ובתיאבון הסיכון של הבנק; דוחות ביקורת; ועוד.

דיון בדרך שבה סכומים בגין תגמול אישי קשורים לביצועים של הבנק בכללותו ולביצועים אישיים.

ראו לעיל.

בהתאם למדיניות התגמול, זכאותם של כלל העובדים המרכזיים בבנק (לרבות נושאי המשרה בבנק) למענק השנתי המדיד מותנית בעמידה בתנאי סף של עמידת הבנק ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות הפיקוח על הבנקים בשנת המענק. בנוסף, חלק מהמענק השנתי המדיד מותנה בהשגת מינימום של תשואה להון משוקללת בשנת המענק, חלק נוסף מותנה בהשגת פער תשואה מינימלי בין התשואה השנתית המשוקללת של מניית הבנק לתשואה השנתית של מדד ת"א בנקים בנטרול מניית הבנק, וחלק נוסף מותנה בכך שיושג יחס יעילות מינימלי המשוקלל של הבנק, כולם כפי שייקבעו על ידי ועדת התגמול והדירקטוריון בתחילת כל שנה, וכולם מחושבים על פני שלוש שנים כאמור.

דיון באמצעים בהם הבנק ישתמש בדרך כלל, כדי להתאים את התגמול במקרה שבו מדדי הביצוע יהיו חלשים, כולל הקריטריונים של הבנק לקביעת מדדי ביצוע חלשים.

על פי מדיניות התגמול והוראות הנב"ת, במקרה שהתגמול המשתנה גבוה מ-40% מהתגמול הקבוע השנתי מופעל מנגנון דחייה אחיד לפיו מחצית (50%) מסכום התגמול המשתנה משולמת במזומן, ומחצית נוספת של התגמול המשתנה משולמת בשלוש מנות שוות: בתום שנה, בתום שנתיים ובתום שלוש שנים. התגמול המשתנה, כולו או חלקו, יכול שיעשה בצורה של מניות ו/או מכשירים מבוססי מניות. מענק שנדחה ישתחרר רק אם במועד השחרור הבנק עומד ביחסי הלימות ההון הנדרשים (או בתנאי ההבשלה הקבועים בתגמול הוני, אם ניתן תגמול הוני, לפי העניין). במקרה שלא, השחרור יידחה עד לעמידה ביחס כאמור.

בנוסף, לדירקטוריון הבנק שיקול דעת להפחית את סכום המענק השנתי המדיד, כולו או חלקו, לנושאי המשרה בבנק, כולם או חלקם, לאחר קבלת אישור ועדת התגמול. לגבי עובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה – המנכ"ל רשאי להחליט, על פי שיקול דעתו, על הפחתת סכום המענק השנתי המשתנה (כולו או חלקו) לעובדים מרכזיים אלו.

ה. תיאור הדרכים שבהן הבנק מתאים את התגמול כדי להתחשב בביצועים לטווח ארוך יותר

<p>ראו לעיל.</p>	<p>דיון במדיניות הבנק בהתייחס לדחייה והבשלה של תגמול משתנה, ואם החלק מהתגמול המשתנה שנדחה שונה בין עובדים שונים או בין קבוצות שונות של עובדים, תיאור הגורמים שקובעים את החלק האמור והחשיבות היחסית שלהם.</p>
<p>נוסף על האמור לעיל, על פי מדיניות התגמול, על עובד מרכזי להחזיר לבנק סכומים ששולמו לו בהתאם למדיניות התגמול, אם שולמו לו על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים של הבנק (באופן ובדרך שייקבעו על ידי ועדת התגמול והדירקטוריון). כמו כן, עובד מרכזי, יכול שיידרש, במקרים המתאימים, להשיב תגמולים משתנים ששולמו לו. תגמולים משתנים הינם ברי השבה לתקופה של עד 5 שנים ממועד הענקתם (ולגבי נושאי משרה - עד 7 שנים, במקרים מסוימים).</p>	<p>דיון במדיניות ובקריטריונים של הבנק להתאמת תגמול נדחה לפני ההבשלה וכן לאחר ההבשלה באמצעות הסדר החזר תגמול (clawback)</p>
<p>ו. תיאור צורות שונות של תגמול משתנה בהן משתמש הבנק והשיקולים לשימוש בצורות שונות כאמור</p>	
<p>בהתאם להוראה 301A, התגמול המשתנה בשנה קלנדארית לכל אחד מהעובדים המרכזיים בבנק בנפרד, לא יעלה, בכל מקרה, על 100% מהתגמול הקבוע של אותו עובד מרכזי באותה שנה קלנדארית.</p> <p>בהתאם למדיניות התגמול, המענק השנתי המשתנה לנושאי משרה מוגבל בתקרה של 9 משכורות חודשיות. כמו כן, לפי מדיניות התגמול לעובדים מרכזיים (שאינם נושאי משרה) המענק השנתי המשתנה מוגבל בתקרה של עד 7 משכורות חודשיות לעובדים מרכזיים בתפקידי מטה ועד 9 משכורות לעובדים מרכזיים בתפקידי שדה טהור (P&L), לא כולל מענקים מיוחדים.</p> <p>מדיניות התגמול החלה על כלל עובדי הבנק קובעת כי התגמול המשתנה בשנה קלנדארית לכל אחד מהעובדים, לא יעלה בכל מקרה על 85% מהתגמול הקבוע של אותו עובד באותה שנה.</p>	<p>דיון ביחסים הנחשבים להולמים בין התגמול המשתנה המירבי לבין התגמול הקבוע, שנקבעו על ידי הבנק בהתאם לסעיף 13 להוראה 301A.</p>
<p>כאמור לעיל, התגמול המשתנה המירבי אינו יכול לעלות על שיעור של 100% מהתגמול הקבוע.</p>	<p>במצבים חריגים בהם הבנק קבע שהתגמול המשתנה המירבי יכול להגיע עד ליותר מ-100% מהתגמול הקבוע - פירוט היחסים שנקבעו, הסיבות לקביעת יחסים כאמור, העובדים המושפעים, תפקידם וההשפעה על הבנק.</p>
<p>על פי מדיניות התגמול, תגמול משתנה, לרבות חלק המענק השנתי המשתנה הנדחה, יכול שישולם באמצעות מניות ו/או מכשירים מבוססי מניות (דוגמת אופציות).</p>	<p>סקירת הצורות השונות של התגמול המשתנה (לדוגמא מזומן, מניות, מכשירים מבוססי מניות וצורות אחרות).</p>
<p>ההוראה במדיניות התגמול, לפיה תגמול משתנה, לרבות חלק המענק השנתי המשתנה הנדחה, יכול שישולם באמצעות מניות ו/או מכשירים מבוססי מניות (כגון אופציות) חלה על נושאי משרה ועובדים מרכזיים. הגורמים הקובעים את אופן תשלום התגמול המשתנה, הם ועדת התגמול והדירקטוריון (וכן האסיפה הכללית ככל שיידרש אישורה על פי הוראות כל דין).</p>	<p>דיון על השימוש בצורות שונות של תגמול משתנה, וכן, אם התמהיל של הצורות השונות של תגמול משתנה שונה בין עובדים שונים או בין קבוצות שונות של עובדים, תיאור הגורמים שקובעים את התמהיל והחשיבות היחסית שלהם.</p>

תגמול שהוענק במהלך שנת הדיווח (REM1)

		א	ב	א	ב
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
		2023	2024		
		עובדים מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה ^(א)	עובדים מרכזיים אחרים	נושאי משרה בכירה ^(א)
		במיליוני ש"ח			
1	תגמול קבוע	120	19	123	17
2	סך תגמול קבוע	97	30	103	31
3	מזה: מבוסס מזומן	97	30	103	31
4	מזה: נדחה	-	-	-	-
5	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים	-	-	-	-
6	מזה: נדחה	-	-	-	-
7	מזה: צורות אחרות	-	-	-	-
8	מזה: נדחה	-	-	-	-
9	תגמול משתנה מספר העובדים	115	16	111	15
10	סך תגמול משתנה	38	19	43	13
11	מזה: מבוסס מזומן	32	7	35	7
12	מזה: נדחה	5	3	7	5
13	מזה: מניות או מכשירים מבוססי מניות אחרים ^(א)	1	9	-	1
14	מזה: נדחה	1	9	-	1
15	מזה: צורות אחרות	-	-	-	-
16	מזה: נדחה	-	-	-	-
17	סך תגמול	135	49	146	44

- (א) הגילוי בטבלה לעניין זה משקף הענקה בפועל של מכשירים מבוססי מניות בשנת הדיווח (2024) לנושאי משרה ועובדים מרכזיים אחרים בבנק, ולפיכך איננו משקף את הרישום החשבונאי של מכשירים אלו בדוחותיו הכספיים של הבנק.
- (ב) סכום קטן מ-500 אלפי ש"ח.
- (ג) שאינם דירקטורים.

תשלומים מיוחדים (REM2)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2024					
תשלומי פיצויים		מענקים בעת החתימה		בנוסים מובטחים	
סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים
-	-	1	1	-	-
1	1	1	7	-	-

נושאי משרה בכירה^(א)

עובדים מרכזיים אחרים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023					
תשלומי פיצויים		מענקים בעת החתימה		בנוסים מובטחים	
סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים	סך הכל במיליוני ש"ח	מספר עובדים
-	-	1	2	-	-
1	1	1	4	-	-

נושאי משרה בכירה^(א)

עובדים מרכזיים אחרים

(א) שאינם דירקטורים.

תגמול נדחה (REM3)

ה	א	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2024		
הסכום הכולל של התגמול הנדחה ששולם בשנת הדיווח	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה	תגמול נדחה ותגמול מוחזק
במיליוני ש"ח		
נושא משרה בכירה ^(א)		
2	10	מזמן
-	-	מניות
-	-	מכשירים מבוססי מזמן
2	3	אחר ^(א)
עובדים מרכזיים אחרים		
4	18	מזמן
-	-	מניות
-	-	מכשירים מבוססי מזמן
3	4	אחר ^(א)
11	35	סך הכל

ה	א	
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2023		
הסכום הכולל של התגמול הנדחה ששולם בשנת הדיווח	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול הנדחה	תגמול נדחה ותגמול מוחזק
במיליוני ש"ח		
נושא משרה בכירה ^(א)		
1	7	מזמן
-	-	מניות
-	-	מכשירים מבוססי מזמן
1	4	אחר ^(א)
עובדים מרכזיים אחרים		
2	15	מזמן
-	-	מניות
-	-	מכשירים מבוססי מזמן
3	7	אחר ^(א)
7	33	סך הכל

- (א) אחר - בגין אופציות. הגילוי בטבלה לעניין זה משקף הענקה בפועל של מכשירים מבוססי מניות בשנת הדיווח (2024) לנושאי משרה ועובדים מרכזיים אחרים בבנק, ולפיכך איננו משקף את הרישום החשבוני של מכשירים אלו בדוחותיו הכספיים של הבנק. תגמול נדחה הינו תגמול הוני שטרם התקיימו תנאי ההבשלה בגינו.
- (ב) שאינם דירקטורים.

מידע נוסף על תגמול

למידע נוסף בנוגע למדיניות התגמול ראו ביאור 22 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2024. לפירוט התגמולים לנושאי משרה בכירה ראו פרק שטרם נושאי משרה בכירה בדוח ממשל תאגידי ליום 31 בדצמבר 2024.

תוספת א' - קשרים בין הדוחות הכספיים ובין חשיפות פיקוחיות

הבדלים בין בסיס האיחוד החשבונאי ובין בסיס האיחוד הפיקוחי ומיפוי הדוחות הכספיים בהתאם לקטגוריות סיכון פיקוחיות (L1)

	א+ב ^(א)	ג	ד	ה	ו	ז
31 בדצמבר 2024						
יתרות מאזניות של פריטים ש:						
יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו	לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון	כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	כפופים למסגרת סיכון אשראי למסגרת איגוח	כפופים למסגרת סיכון שוק ^(ב)	כפופים למסגרת סיכון שוק ^(ב)	לא כפופים לדרישות הון או כפופים לניכוי מבסיס ההון
במיליוני ש"ח						
נכסים						
מזומנים ופיקדונות בבנקים	155,828	151,869	3,959	-	-	-
ניירות ערך ^(ג)	124,101	102,003	11,686	3,982	7,556	-
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	4,684	-	4,684	-	-	-
אשראי לציבור	462,406	452,533	9,873	-	-	-
הפרשה להפסדי אשראי	(6,887)	(6,887)	-	-	-	-
אשראי לציבור, נטו	455,519	445,646	9,873	-	-	-
אשראי לממשלה	2,509	2,509	-	-	-	-
השקעות בחברות מוחזקות	3,580	3,201	-	-	-	379
בניינים וציוד	2,822	2,822	-	-	-	-
נכסים בגין מכשירים נגזרים ^(ד)	29,193	-	29,193	-	19,875	-
נכסים אחרים	7,315	7,315	-	-	-	-
סך נכסים	785,551	715,365	59,395	3,982	27,431	379
התחייבויות						
פיקדונות הציבור	618,301	-	-	-	-	618,301
פיקדונות מבנקים	18,043	-	-	-	-	18,043
פיקדונות הממשלה	172	-	-	-	-	172
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	11,686	-	-	-	-	11,686
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	31,969	-	-	-	-	31,969
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים ^(ד)	27,752	-	27,752	-	27,613	-
התחייבויות אחרות	15,965	-	-	-	-	15,965
סך התחייבויות	723,888	-	27,752	-	27,613	696,136

(א) בסיס האיחוד החשבונאי ובסיס האיחוד הפיקוחי של הבנק זהים.

(ב) הסכומים אינם כוללים יתרות ששימשו בחישוב סיכון מט"ח לרבות פוזיציות מבוטאות במט"ח, ליתרות אלו ראו ביאור 30 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2024.

(ג) ניירות ערך אשר הופקדו כביטחונות בעבור פעילות במכשירים נגזרים בסליקה מרכזית אצל חברי מסלקה כפופים הן למסגרת סיכון אשראי (בגין סיכון מנפיק נייר הערך) והן למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי (בגין סיכון האשראי של הצד הנגדי בו הופקדו הניירות כביטחון).

(ד) מכשירים נגזרים בתיק למסחר כפופים הן למסגרת סיכון שוק והן למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי.

	ז	ו	ה	ד	ג	א+ב ^(א)
31 בדצמבר 2023						
יתרות מאזניות של פריטים ש:						
לא כפופים לדרישות הון או כפופים ליניכוי מבסיס ההון	כפופים למסגרת סיכון שוק ^(א)	כפופים למסגרת איגוח	כפופים למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	כפופים למסגרת סיכון אשראי	יתרות מאזניות כפי שדווחו בדוחות הכספיים שפורסמו
במיליוני ש"ח						
נכסים						
	-	-	-	1,868	103,608	105,476
מזומנים ופיקדונות בבנקים	-	-	-	1,868	103,608	105,476
ניירות ערך ^(א)	13,677	4,012	13,776	134,739	160,048	160,048
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	-	-	3,053	-	3,053	3,053
אשראי לציבור	-	-	11,207	414,996	426,203	426,203
הפרשה להפסדי אשראי	-	-	-	(6,717)	(6,717)	(6,717)
אשראי לציבור, נטו	-	-	11,207	408,279	419,486	419,486
אשראי לממשלה	-	-	-	1,806	1,806	1,806
השקעות בחברות כלולות	643	-	-	3,371	4,014	4,014
בניינים וציוד	-	-	-	2,874	2,874	2,874
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	-	-	-	-	-	-
נכסים בגין מכשירים נגזרים ^(ב)	17,712	-	27,410	-	27,410	27,410
נכסים אחרים	-	-	-	7,330	7,330	7,330
סך נכסים	643	31,389	4,012	57,314	662,007	731,497
התחייבויות						
פיקדונות הציבור	567,824	-	-	-	-	567,824
פיקדונות מבנקים	20,776	-	-	-	-	20,776
פיקדונות הממשלה	160	-	-	-	-	160
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	13,776	-	-	-	-	13,776
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים	32,114	-	-	-	-	32,114
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים ^(ב)	-	26,520	-	26,636	-	26,636
התחייבויות אחרות	15,709	-	-	-	-	15,709
סך התחייבויות	650,359	26,520	-	26,636	-	676,995

(א) בסיס האיחוד החשבונאי ובסיס האיחוד הפיקוחי של הבנק זהים.

(ב) הסכמים אינם כוללים יתרות ששימשו בחישוב סיכון מט"ח לרבות פוזיציות מבניות במט"ח, ליתרות אלו ראו ביאור 31 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2023.

(ג) ניירות ערך אשר הופקדו כביטחונות בעבור פעילות במכשירים נגזרים בסליקה מרכזית אצל חברי מסלקה כפופים הן למסגרת סיכון אשראי (בגין סיכון מניפק נייר הערך) והן למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי (בגין סיכון האשראי של הצד הנגדי בו הופקדו הניירות כביטחון).

(ד) מכשירים נגזרים בתיק למסחר כפופים הן למסגרת סיכון שוק והן למסגרת סיכון אשראי של צד נגדי.

הקשר בין המאזן ורכיבי ההון הפיקוחי (CC2)

הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי	31 בדצמבר		
	2023	2024	
	במיליוני ש"ח		
			נכסים
-	105,476	155,828	מזומנים ופיקדונות בבנקים
-	160,048	124,101	ניירות ערך ¹
14	1,059	1,349	ימזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
-	158,989	122,752	ימזה: ניירות ערך אחרים
-	426,203	462,406	אשראי לציבור
-	(6,717)	(6,887)	הפרשה להפסדי אשראי
12	(5,330)	(5,778)	ימזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2 ²
-	(135)	(1,109)	ימזה: הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי
-	419,486	455,519	אשראי לציבור, נטו
-	1,806	2,509	אשראי לממשלות
-	4,014	3,580	השקעות בחברות כלולות ¹
15	2,117	1,796	ימזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
6	643	379	ימזה: מוניטין
-	2,874	2,822	בניינים וציוד
-	7,330	7,315	נכסים אחרים ¹
-	5,869	5,932	ימזה: נכסי מס נדחה ²
8	-	-	ימזה: נכסי מס נדחה למעט אלו המיוחסים להפרשי עיתוי
10	605	-	ימזה: מיסים נדחים המיוחסים להפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
16	5,383	6,126	ימזה: מיסים נדחים המיוחסים להפרשי עיתוי, אשר סכומם אינו עולה על 10% מהון עצמי רובד 1
13	(119)	(194)	ימזה: נכסי מס נדחה אחרים בהתאם להוראות המעבר, תכנית התייעלות ועקום ממוצע
-	1,461	1,383	ימזה: נכסים אחרים נוספים
6	-	-	ימזה: מוניטין
-	3,053	4,684	ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
-	27,410	29,193	נכסים בגין מכשירים נגזרים
-	731,497	785,551	סך כל הנכסים

הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי	31 בדצמבר		במיליוני ש"ח
	2023	2024	
			התחייבויות והון
-	567,824	618,301	פיקדונות הציבור
-	20,776	18,043	פיקדונות מבנקים
-	160	172	פיקדונות מממשלות
-	32,114	31,969	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים ¹
-	23,303	24,375	ימזה: כתבי התחייבות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי
-	8,811	7,594	ימזה: כתבי התחייבות נדחים המוכרים כהון פיקוחי ²
א11	8,811	7,594	ימזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
11	-	-	ימזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
-	15,709	15,965	התחייבויות אחרות ¹
12	706	792	ימזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת ברובד ²
-	13,776	11,686	ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי מכר חוזר
-	26,636	27,752	התחייבות בגין מכשירים נגזרים ¹
9	16	16	ימזה: בגין סיכון האשראי העצמי
-	676,995	723,888	סך כל ההתחייבויות
-	5	5	זכויות שאינן מקנות שליטה ¹
4	-	-	ימזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1
5	-	-	ימזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 2
-	54,497	61,658	הון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
1	7,111	7,092	ימזה: הון מניות רגילות
1	2,250	1,590	ימזה: פרמיה על מניות רגילות
2	47,720	54,949	ימזה: עודפים
3	(1,515)	(1,332)	ימזה: רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות של ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן
3	(7)	(9)	ימזה: הפסדים נטו מהתאמות מתרגום דוחות כספיים
3	85	108	ימזה: קרנות אחרות
3	(1,147)	(740)	ימזה: רווחים (הפסדים) מהתאמות בגין הטבות לעובדים שנכללו בהון הפיקוחי
-	54,502	61,663	סך כל ההון העצמי
-	731,497	785,551	סך כל ההתחייבויות וההון

המקורות העיקריים להבדלים בין סכומי החשיפה הפיקוחית לבין היתרות המאזניות בדוחות הכספיים (LI2)

	א	ב	ג	ד	ה
31 בדצמבר 2024					
פריטים שחלה עליהם:					
	מסגרת סיכון	מסגרת סיכון	מסגרת סיכון	מסגרת סיכון	מסגרת סיכון
	של	של	של	של	של
	צד נגדי	צד נגדי	צד נגדי	צד נגדי	צד נגדי
	סיכון שוק	סיכון שוק	סיכון שוק	סיכון שוק	סיכון שוק
	סך הכל				
	במיליוני ש"ח				
1	785,172	715,365	3,982	59,395	27,431
	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי LI1)				
2	27,752	-	-	27,752	27,613
	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד (על פי מתכונת גילוי LI1)				
3	757,420	715,365	3,982	31,643	(182)
	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי				
4	250,041	77,421	-	26,384	-
	סכומים חוץ-מאזניים ⁽¹⁾				
5	(18,871)	-	-	(18,871)	-
	הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2 ⁽²⁾				
6	7,067	7,067	-	-	-
	הבדלים הנגרמים מהפרשות ⁽³⁾				
7	5,813	803	-	-	5,010
	התאמות אחרות ⁽³⁾				
8	1,001,470	800,656 ⁽⁴⁾	3,982	39,156	4,828
	סכומי חשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות				

	א	ב	ג	ד	ה
31 בדצמבר 2023					
פריטים שחלה עליהם:					
	מסגרת סיכון	מסגרת סיכון	מסגרת סיכון	מסגרת סיכון	מסגרת סיכון
	של	של	של	של	של
	צד נגדי	צד נגדי	צד נגדי	צד נגדי	צד נגדי
	סיכון שוק	סיכון שוק	סיכון שוק	סיכון שוק	סיכון שוק
	סך הכל				
	במיליוני ש"ח				
1	730,854	662,007	4,012	57,314	31,389
	סכום היתרה המאזנית של הנכסים בהתאם לבסיס האיחוד הפיקוחי (על פי מתכונת גילוי LI1)				
2	26,636	-	-	26,636	26,520
	סכום היתרה המאזנית של ההתחייבויות בהתאם לבסיס האיחוד (על פי מתכונת גילוי LI1)				
3	704,218	662,007	4,012	30,678	4,869
	סכום כולל נטו לפי בסיס האיחוד הפיקוחי				
4	217,165	70,550	-	17,566	-
	סכומים חוץ-מאזניים ⁽¹⁾				
5	(20,465)	-	-	(20,465)	-
	הבדלים שנגרמים מהבדלים בכללי הקיזוז, פרט לאלה שכבר נכללו בשורה 2 ⁽²⁾				
6	6,582	6,582	-	-	-
	הבדלים הנגרמים מהפרשות ⁽³⁾				
7	10,006	154	-	-	9,852
	התאמות אחרות ⁽³⁾				
8	917,506	739,293 ⁽⁴⁾	4,012	27,779	14,721
	סכומי חשיפה שמובאים בחשבון למטרות פיקוחיות				

הבהרות להבדלים בין סכומי החשיפה החשבונאית לסכומי החשיפה הפיקוחית (LIA):

- (א) למטרות פיקוחיות, הבנק משתמש במערך קיזוז (Netting Set) בעסקאות נגזרים, בהתאם לנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, כאשר קיימים הסכמי התחשבות דו צדדיים תקפים. בהצגת יתרות הנגזרים במאזן לא מבוצע קיזוז.
- (ב) בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, הפרשה הקבוצתית שנכללה בהון רובד 2 אינה מנוכה מהחשיפות לחישוב סיכון האשראי.
- (ג) קיזוזים בין הפוזיציות בתיק למסחר והחלת מקדמים בהתאם לשיטת המח"מ בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 208, וכן התאמות בגין מיסים נדחים ותכנית התייעלות.
- (ד) הוספת פריטים חוץ מאזניים המהווים סיכון אשראי (קווי עסקים וערבויות), לרבות מרכיבי חשיפה עתידית פוטנציאלית בגין תנודתיות של מכשירים נגזרים.
- (ה) הפער בסכומי חשיפה למטרות פיקוחיות באשראי נובע בעיקר מסכומים המשוקללים ב-250% הנכללים ב-LI2 ואינם נכללים ב-CR4.

תוספת ב' - איגוח חשיפות איגוח (SECA)

חשיפות האיגוח של הבנק, בהתאם להוראות הלימות ההון, נובעות מהשקעה בתיק הנוסטרו.

ניירות ערך מגובי נכסים מאופיינים בפיזור רחב של לווים. בחלק מהמכשירים אף קיימת חלוקה לשכבות ברמות סיכון שונות המאפשרות לבנק גמישות בהתאמת ההשקעה לתיאבון הסיכון.

מרבית השקעות הבנק במוצרים מאוגחים הינן בערבות מלאה או משתמעות של ממשלת ארה"ב. בשנת 2024 הבנק לא השקיע במוצרים סינתטיים או באיגוח מחדש.

ככלל, בהשקעה במוצרים מאוגחים נשמרת העדפה לניהול בעיקר באמצעות התיק הבנקאי.

ניהול הסיכונים במוצרים המאוגחים מבוצע תוך מעקב שוטף אחר התפתחות מדדי הסיכון ובחינת העמידה במגבלות ובתרחישי קיצון. המעקב מבוצע ביחידות בקרה וניהול סיכונים ייעודיות ועצמאיות מנטלי הסיכון. בנוסף, מתקיימים דיונים תקופתיים ייעודיים המתמקדים בתמונת הסיכונים הכוללת של המוצרים המאוגחים בהשתתפות הגורמים הרלוונטיים הן מקו ההגנה הראשון והן מקו ההגנה השני.

למידע נוסף ראו ביאור 12 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2024.

תיאור חשיפות האיגוח
חשיפות איגוח בתיק הבנקאי^(א) (SEC1)

	א	ב	ג	ה	ו	ז	ט	י	יא
31 בדצמבר 2024									
	התאגיד הבנקאי פועל כ"ז			התאגיד הבנקאי פועל כמממן			התאגיד הבנקאי פועל כמשקיע		
	סיכום מסורתי		סיכום סינתטי		סיכום מסורתי		סיכום סינתטי		סיכום ביניים
	במיליוני ש"ח								
1	-	-	-	-	-	-	13,530	-	13,530
2	-	-	-	-	-	-	13,091	-	13,091
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	-	439	-	439
6	-	-	-	-	-	-	4,208	-	4,208
7	-	-	-	-	-	-	4,208	-	4,208
8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	31 בדצמבר 2023								
	התאגיד הבנקאי פועל כ"ז			התאגיד הבנקאי פועל כמממן			התאגיד הבנקאי פועל כמשקיע		
	סיכום מסורתי		סיכום סינתטי		סיכום מסורתי		סיכום סינתטי		סיכום ביניים
	במיליוני ש"ח								
1	-	-	-	-	-	-	11,182	-	11,182
2	-	-	-	-	-	-	10,823	-	10,823
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	-	-	-	-	-	-	359	-	359
6	-	-	-	-	-	-	4,361	-	4,361
7	-	-	-	-	-	-	4,361	-	4,361
8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(א) היתרות בגילוי משקפות את חשיפת האשראי (EAD) לאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני ולפני השפעת מפחיתי סיכון אשראי.

חשיפות איגוח בתיק למסחר (SEC2)

א	ב	ג	ה	ו	ז	ט	י	יא
31 בדצמבר 2024								
	התאגיד הבנקאי פועל כיזם	התאגיד הבנקאי פועל כמממן	התאגיד הבנקאי פועל כמשקיע					
	סיכום מסורתי	סיכום ביניים	סיכום מסורתי	סיכום ביניים	סיכום מסורתי	סיכום ביניים	סיכום מסורתי	סיכום ביניים
במיליוני ש"ח								
1	קמעונאי (סך הכל), מזה:	-	-	-	-	12	-	12
2	משכנתא לדיור	-	-	-	-	6	-	6
3	כרטיסי אשראי	-	-	-	-	-	-	-
4	חשיפות קמעונאיות אחרות	-	-	-	-	6	-	6
6	סיטונאי (סך הכל), מזה:	-	-	-	-	-	-	-
7	הלוואות לתאגידים	-	-	-	-	-	-	-
31 בדצמבר 2023								
	התאגיד הבנקאי פועל כיזם	התאגיד הבנקאי פועל כמממן	התאגיד הבנקאי פועל כמשקיע					
	סיכום מסורתי	סיכום ביניים	סיכום מסורתי	סיכום ביניים	סיכום מסורתי	סיכום ביניים	סיכום מסורתי	סיכום ביניים
במיליוני ש"ח								
1	קמעונאי (סך הכל), מזה:	-	-	-	-	25	-	25
2	משכנתא לדיור	-	-	-	-	20	-	20
3	כרטיסי אשראי	-	-	-	-	-	-	-
4	חשיפות קמעונאיות אחרות	-	-	-	-	5	-	5
6	סיטונאי (סך הכל), מזה:	-	-	-	-	-	-	-
7	הלוואות לתאגידים	-	-	-	-	-	-	-

חישוב דרישות ההון

חשיפות איגוח בתיק הבנקאי ודרישות ההון הקשורות אליהן - תאגיד בנקאי הפועל כזים או כמממן (SEC3)

נכון ליום 31 בדצמבר 2024 וליום 31 בדצמבר 2023, הבנק לא מעורב בפעילות של איגוח נכסים, הן כזים והן כמממן עבור גופים אחרים.

חשיפות איגוח בתיק הבנקאי ודרישות ההון שקשורות אליהן - תאגיד בנקאי הפועל כמשקיע (SEC4)

	א	ב	ג	ד	ה	ח	ט	יב	יג	יז
31 בדצמבר 2024										
	ערכי חשיפה לפי שיעור RWA ^(א)			ערכי חשיפה לפי גישת הפיקוח			RWA לפי גישת הפיקוח			הקצאת הון אחרי יישום התקרה
	עד 20%	20-50%	50-100%	100-1250%	1250%	1250%	SA/SSF A	1250%	SA/SSF A	1250%
במיליוני ש"ח										
1	3,650	281	51	-	-	3,982	-	922	-	115
2	3,650	281	51	-	-	3,982	-	922	-	115
3	3,650	281	51	-	-	3,982	-	922	-	115
4	631	189	11	-	-	831	-	232	-	29
5	3,019	92	40	-	-	3,151	-	690	-	86
6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

	א	ב	ג	ד	ה	ח	ט	יב	יג	יז
31 בדצמבר 2023										
	ערכי חשיפה לפי שיעור RWA ^(א)			ערכי חשיפה לפי גישת הפיקוח			RWA לפי גישת הפיקוח			הקצאת הון אחרי יישום התקרה
	עד 20%	20-50%	50-100%	100-1250%	1250%	1250%	SA/SSF A	1250%	SA/SSF A	1250%
במיליוני ש"ח										
1	3,681	259	72	-	-	4,012	-	938	-	117
2	3,681	259	72	-	-	4,012	-	938	-	117
3	3,681	259	72	-	-	4,012	-	938	-	117
4	493	168	15	-	-	676	-	198	-	25
5	3,188	91	57	-	-	3,336	-	740	-	93
6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(א) היתרות בגילוי משקפות את חשיפת האשראי (EAD) לאחר הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך בעלות אופי אחר מזמני ולפני השפעת מפחיתי סיכון אשראי לרבות ערבויות.

KM	Key Metrics
OV	Overview
CC	Capital Composition
LR	Leverage Ratio
CR	Credit Risk
CCR	Counterparty Credit Risk
MR	Market Risk
LIQ	Liquidity
REM	Remuneration
LI	Linkages
SEC	Securitization